

petrol-iş

kadın

57

ŞUBAT 2018

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

KADINA
YÖNELİK ŞİDDETİ
SÜPÜRECEĞİZ!

Petrol-iş, IndustriALL'un
Küresel Sendika
Taahhünamesi'ni imzaladı...

"Kadına Yönelik Şiddet
Her Zaman Petrol-iş'in
Önceliği Oldu"

Doç. Dr. Betül Urhan:

SENDİKALARDA ERKEK EGEMEN KÜLTÜRÜN TARİHSEL KÖKENLERİ

ITF'ten Christine Ssebowa-Ascott ile söyleşi:

SENDİKALAR KADIN İŞGÜCÜNE AYAK UYDURAMADI

Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017

KADINLARLA ERKEKLER ARASINDAKİ EŞİTSİZLİK 217 YILDA KAPANACAK

İki kadın, iki kurtuluş hikâyesi:
ŞİDDETSİZ BİR YAŞAM PEŞİNDE

Şiddetle mücadelenin sembolü kadınlar:
MİRABAL KIZKARDEŞLER

3 MERHABA

4 HABERLER

IndustriALL Kadın Komitesi'nden sendikalara kadına yönelik şiddetle mücadele çağrısı:
TÜM SENDİKALAR KATILIRSA BAŞARIRIZ

Süleyman Üstün İşçi Eğitimi Çalıştay'ında kadın işçi eğitimi de konuşuldu:
SENDİKAL EĞİTİM ve KADIN

6 İş yaşamında, toplumsal ve siyasi alanda, sağlık ve eğitimde...
KADINLARA HAYATIN HER ALANINDA EŞİTLİK

KAPAK RESMİ: Süpürgeci Yaşlı Kadın, Dieppe, 1913, Charles Ginner (1878-1952)

- 10 Petrol-İş, IndustriALL'un kadına yönelik şiddete ilişkin "Küresel Sendika Taahhütnamesi"ni imzaladı:
"KADINA YÖNELİK ŞİDDET HER ZAMAN PETROL-İŞİN ÖNCELİĞİ OLDU"
- 12 Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017
KADINLARLA ERKEKLER ARASINDAKİ EŞİTSİZLİK 217 YILDA KAPANACAK
- 14 Bilge Kız
- 15 **OKUMA KÖŞESİ:** "Öncü Kadınlar, Bir Direniş Hikâyesi"
- 16 **SENDİKALARDA ERKEK EGEMEN KÜLTÜRÜN TARİHSEL KÖKENLERİ**
Doç. Dr. Betül Urhan
- 19 **MEKTUBUMUZ VAR: KADINA ŞİDDETE HAYIR**, Gebze Şb. Kadın Komisyonu
- 20 25 Kasım'ın tarihçesi ve kadına şiddetle mücadelenin sembolü kadınlar:
MİRABAL KIZKARDEŞLER
- 24 İngiltere'nin ilk kadın sendikasını kurdu: **EMMA ANNE PATERSON**
- 25 Bir temsilci eğitimi daha geride kaldı...
YENİ TEMSİLCİLER, YENİ BİLGİLER
- 26 Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu (ITF) eğitim koordinatörü Christine Ssebowa-Ascott:
"SENDİKALAR KADIN İŞGÜCÜNE AYAK UYDURAMADI"
- 28 **KADIN AJANDASI**
- 30 **HAKLARIMIZ:** Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde güçlü bir dayanak: **İSTANBUL SÖZLEŞMESİ**
- 32 Kadına yönelik şiddetle mücadelede yeni dönem:
DÜNYA SENDİKALARINDAN ŞİDDETE KARŞI SEFERBERLİK
- 35 ILO'dan *Dünyada İstihdam ve Sosyal Durum, Eğilimler 2018* Raporu:
İŞ YAŞAMINDA EŞİTSİZLİK BÜYÜYOR
- 36 **KADINLARDAN ÖYKÜLER: EVİME GİDİYORUM**
- 40 İki kadın, iki kurtuluş hikâyesi: **ŞİDDETSİZ BİR YAŞAM PEŞİNDE**
- 44 ILO'DAN İŞYERİNDE ŞİDDETE KARŞI YENİ BİR SÖZLEŞME HAZIRLIĞI
- 45 **SERBEST KÖŞE**
- 46 Kadına yönelik şiddetin yeniden üretildiği alanlardan biri:
SİBER ZORBALIK
- 48 **SAĞLIK: ALZHEİMER VE KADINLAR**
- 50 **TATLI TARİFLER**
- 51 **BESLENME**

MERHABA

Hem evde hem işte çalışan kadınların dergisi, Petrol-İş Kadın'ın 57. sayısı ile tekrar karşınızdayız. Dergimize iki küçük haberle başladık. Birinci haber, Petrol-İş'in dünya örgütü IndustriALL'ün Dünya Kadın Komitesi tarafından alınan bir kampanyayla kararıyla ilgili. Kampanya, kadına şiddete karşı sendikaları taahhütte bulunmaya çağırıyor.

Bir diğer haber ise sendikamızın ev sahipliği yaptığı Süleyman Üstün İşçi Eğitimleri Çalıştayı ile ilgili. Sendikalarda kadın eğitimi üzerine çok fazla çalışma bulunmasa da, katılımcı kadınların konuşmalarındaki kadın vurgusu, çalıştayda kadın işçilerin eğitim ihtiyaçlarının dile getirilmesini sağladı.

Her sayıda yinelediğimiz gibi, bu sayıda da kadınların toplumdaki durumlarını gösteren istatistikleri derlemeye devam ediyoruz. Rakamların iyi sonuçlar göstermediği ortada; durumun ciddiyetini ve düzeltmeye yönelik hiçbir adım atılmadığının somut göstergeleri olması açısından bu istatistiklerin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu, IndustriALL'un işyerlerinde kadına yönelik şiddetle mücadele için başlattığı "Küresel Sendika Taahhünamesi"ni imzaladı. Bütün dünyada sendikalar açısından şiddetle mücadelede yeni bir dönem başlıyor. IndustriALL kadın komitesinin söylediği gibi, belki "bütün sendikalar şiddete hayır derse mücadele başarılı olabilir".

Dünya Ekonomik Forumu'nun her sene yenilediği Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017'ye göre, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizlik ancak 217 yılda kapanabilecekmiş. Bu sayı, yıllarla birlikte artıyor elbette, raporda yazılanlara bakacak olursak, pek kapanacak gibi de görünmüyor.

Bilge Kız tekrar aramızda. Bu sefer neleri takmış kafasına, hep birlikte okuyacağız. Elif Ülker yine konuştu. Bilge Kızı. Kalemine sağlık...

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Betül Urhan, bu sayıda sendikalardaki erkek egemen kültürün tarihsel kökenlerini ele aldı. Kadınların sendikalardaki durumunu özetleyen kapsamlı bir çalışma. İlgili sayfalarımızda...

Gebze Kadın Komisyonu'ndan kadına yönelik şiddetle ilgili bir mektubumuz var. İlgili sayfamızda bulabilirsiniz.

Kadına yönelik şiddetin her yıl 25 Kasım'da gündeme gelmesine vesile Mirabal kızkardeşlerin hayatını, hayatta kalan kızkardeş Dede Mirabal'ın anlatımlarından derledik. Yaşadıkları trajik olayı, öncesini ve sonrasını da...

Kadınların pek çok işkolunda çalışmayı bile hayal edemediği bir dönemde, İngiltere'de bir öncü kadın, Emma Anne Paterson, kadınlar için bir sendika kurdu. Amacı, erkeklerin örgütlemeyi reddettiği kadınların haklarını savunmaktı.

Ocak 2018'de gerçekleştirilen temsilci eğitiminde, yeni temsilcilere kadın dergisini ve çalışmalarını anlattık. Her zamanki gibi, biz de temsilcilerden bazı bilgiler edindik...

Uluslararası Taşımacılık Sektörü (ITF) eğitim koordinatörlerinden Christine Ssebowa-Ascott'la yaptığımız söyleşide, erkek ağırlıklı sendikalarda kadın olmayı konuştuk. Her zaman söylediğimiz gibi, sorunlarımız da ortak, konularımız da...

Kadın tarihinde önemli yer tutan olaylara ve kadın kimliklerine yer verdiğimiz Kadın Ajandası yine dopdoldu. Elif Ülker'in kaleminden.

Hukuk servisinden avukat Sevda Bayramoğlu, Haklarımız köşesinin bu sayısında kadına yönelik şiddetin önlenmesinde güçlü bir dayanak olan İstanbul Sözleşmesi'ni ele aldı.

Uluslararası sendikal dünyada son dönemde kadına yönelik şiddetle mücadelede oldukça etkin ve etkili kampanyalar yürütülmeye başlandı. Göze çarpan birkaçını dergimiz için derledik.

İki kadın, iki kurtuluş hikâyesi. Şiddet, kadınların yaşamını derinden etkiliyor, üstelik kadınlar bu sorunu çoğu kez tek başına yüklenmeye çalışıyor. Sosyolog Sibel Dağ, şiddetten kurtulmayı başaran iki kadınla yaptığı söyleşilerle, şiddetin kadınların hayatı üzerindeki yıkıcı etkisini, ama aynı zamanda kurtuluş umudu olduğunu da gösteriyor bizlere.

Şiddetin, gözlerden uzak, sessizce yükselen biçimi, siber zorbalık, gençlerin dünyasında yaygınlaşmaya başladı. Marmara Üniversitesi'nden iki kadın akademisyenin siber zorbalıkla ilgili araştırması, bize konuyla ilgili bilmediklerimizi gösteriyor.

Önümüz 8 Mart, bütün kadınların Uluslararası Dayanışma ve Mücadele Günü'nü kutlarız. Bir sonraki sayımızda görüşmek ümidiyle, hoşçakalın, güvenceli kalın. Keyifli okumalar...

petrol-ış
kadın

Yerel Süreli Yayın
Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.
Üç ayda bir yayınlanır
Şubat 2018'de basılmıştır.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Ali Ufuk Yaşar / Genel Başkan

Ahmet Kabaca / Genel Sekreter

Turgut Düşova / Genel Mali Sekreter

Mustafa Mesut Tekik / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Ünal Akbulut / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına
Sahibi: Ali Ufuk Yaşar, Genel Başkan
Sorumlu yazı işleri müdürü: Ahmet Kabaca, Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni

Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım & Uygulama

Petrol-İş Kadın Servisi

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı: HEM Tanıtım

Kirazlıtepe Mah. Malkoç Cad. No: 1 Üsküdar, İstanbul

www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

kadin@petrol-is.org.tr

www.facebook.com/petroliskadindergisi

twitter.com/PetrolisKadin

IndustriALL Kadın Komitesi'nden sendikalara kadına yönelik şiddetle mücadele çağrısı:

TÜM SENDİKALAR KATILIRSA BAŞARIRIZ

7 Kasım 2017'de Sri Lanka'nın Colombo kentinde bir araya gelen küresel sendika IndustriALL Kadın Komitesi, işyerinde kadına yönelik şiddet ve tacizi ortadan kaldırma konusunda ciddi bir kampanya yürütme kararı aldı. Buna göre, sendikaların şiddet ve tacizle mücadele konusunda bazı taahhütlerde bulunmaları istenecek.

İşyerinde kadına yönelik şiddetin gerçek ve her gün yaşanan bir durum olduğuna dikkat çekilen açıklamada, ister fiziksel ister cinsel taciz şeklinde olsun, şiddetin hiçbir biçiminin kabul edilemeyeceği vurgulandı. Açıklamada, IndustriALL'un işyerinde kadına yönelik şiddetle mücadelede başladığı da belirtildi.

Sendikalara kadına yönelik şiddetle mücadele çağrısı

IndustriALL'un "SENDİKALAR ŞİDDETE HAYIR DİYOR" kampanyası, sendikaları, kadına yönelik her tür şiddetle mücadele etmeye çağırıyor. IndustriALL Kadın Komitesi eşbaşkanı Michele O'Neil, şiddetle mücadelenin zorlu bir süreç olduğunu belirterek "Toplumsal cinsiyet eşitliği önünde engel oluşturan kadına şiddeti ortadan kaldırmanın eşitliği sağlayabileceğimizi nasıl düşünebiliriz?" dedi ve ekledi: "IndustriALL'un ve üye sendikalarının bu mücadeleyi ciddiyetle yürüteceğinden eminiz."

Kadın Komitesi, daha sonra IndustriALL Merkez Yönetimi'ne sunulmak üzere kadına yönelik her türlü şiddete karşı olduklarını net bir şekilde belirten bir taahhüt ve çözüm üzerinde fikir birliği beyanında bulundu.

İşyerlerinde kadına yönelik şiddetin takipçisi olacağız

Kampanyaya göre, 25 Kasım, 8 Mart tarihlerinde ve Haziran ayında gerçekleştirilecek ILO konferansında bununla ilgili etkinlikler düzenlenecek. Buna paralel olarak IndustriALL işkollarında kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi toplamaya ve yaşanan şiddet olaylarının teşhir edilmesine devam edileceği belirtilenler arasında.

Kadın Komitesi eşbaşkanlarından Monica Voloso işyerlerini kadınlar için güvenli hale getirebilmek için kampanyanın tüm dünyadaki üye sendikalara ulaştırılmasının önemine değindi: "Kadına yönelik şiddete karşı kampanyamız, IndustriALL'un küresel

dayanışması sayesinde daha da güçlendi. Bütün üye sendikalar şiddete HAYIR derse şiddete karşı mücadelemizde güçlü bir ittifak kurmuş olacağız."

Hedef, işyerlerinde kadın sayısını ve temsilini arttırmak

IndustriALL'un kadınlara yönelik esas hedefinin bağlı işyerlerinde kadın sayısını ve temsilini arttırmak, kadın haklarını korumak ve eşitliği sağlamak olduğu belirtilen açıklamada, 2018 yılında, madencilik, işlenmemiş metal, malzeme ve enerji gibi erkek ağırlıklı işkollarında eylem planları geliştirileceği de ifade edilenler arasında.

Toplantıya ILO adına katılan toplumsal cinsiyet uzmanı Aya Matsuura da işyerlerinde hem kadınlara hem erkeklere yönelik şiddet ve

tacizi sonlandırmaya yönelik ILO standardı oluşturma sürecinden bahsederek, hükümetlerin ILO sözleşmesini imzalamaları konusunda sendikaların çalışma yürütmesi gerektiğini belirtti.

Sendikal yapılarda ve karar mekanizmalarında kadınlara yer açmak

IndustriALL Genel Sekreter Yardımcısı Jenny Holdcroft da "Sendikalarda belirgin değişiklikler yapmadan kadının temsiline % 40 kotanın hayata geçirilmesi mümkün değildir" diyerek sözlerini şöyle sürdürdü: "Üye sendikaların yapılarında ve karar mekanizmalarında kadınlara yer vermeleri için adım atmaları konusunda onlara rehberlik edecek olan Kadın Komitesi'ne destek vermeyi sürdüreceğiz." ■

Süleyman Üstün İşçi Eğitimi Çalıştayı'nda kadın işçi eğitimi de konuşuldu:

Sendikal Eğitim ve Kadın

Petrol-İş eğitim uzmanı Süleyman Üstün'ün aramızdan ayrılışın 10. yılı anısına düzenlenen, ailesi ve meslektaşlarının organize ettiği, Petrol-İş'in de ev sahipliği yaptığı "Süleyman Üstün İşçi Eğitimi Çalıştayı" farklı sendika ve konfederasyonlarda eğitim alanında çalışma yürüten uzmanların, Süleyman Üstün'ün yakınlarının ve uluslararası misafirlerin katılımıyla 17 Kasım 2017 tarihinde gerçekleştirildi.

Ev sahibi Petrol-İş adına Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Mustafa Mesut Tekik kısa bir hoşgeldiniz konuşmasının ardından Petrol-İş eğitim uzmanı ve Süleyman Üstün'le uzun yıllar beraber çalışmış olan Erhan Kaplan, düzenleme kurulu adına Süleyman Üstün'ü tanıtan bir sunum yaptı, ardından çalıştayın amacını ve organizasyon sürecini anlattı.

Çalıştayda sendikal eğitimin dünü ve bugünü, sorunlar ve çözüm önerileri konuşuldu. Kadınlarla ilgili ilk görüşler, çalıştaya katılmayan ancak mesaj gönderen Türk-İş Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Hülya Uzuner Duransoy'dan geldi. Mesajına, "*Sendika üyesi kadınların sendikal faaliyetlere düşük katılımlarının nedenleri, kadınlara biçilen geleneksel rollerin etkisi, camianın erkek egemen yapı ve politikaya sahip olması ile alakalıdır.*" diyerek başlayan Duransoy, sendikaların erkek yapıya sahip olmalarının yürüttükleri çalışmalara da yansıdığını, işçi dendiğinde hâlâ akla erkeklerin geldiğini, bu nedenle kadınların eğitimlere katılımının ihmal edilebileceğini sözlerine ekledi.

Tekgıda-İş Sendikası'ndan Esin Ergenç konuşmasının kadınlara ilişkin kısmında "*Tekgıda-İş Sendikası, eğitimle ilgili kadın konusunda girişimlerde bulunacak. İlk yaptığımız değişiklik, son genel kuruldan sonra Kadın Komisyonu başkanımızı, üyelerimizden bir işçi kadın olarak seçmek oldu, her işyerinde ve her şubede kadın komisyonlarımız var. Toplu sözleşmelere de Kadın Komisyonu üyesi, başkanı mutlaka katılıyor. Zaten toplu sözleşme görüşmelerinin başlı başına bir eğitim olduğunu kabul edip, buna göre değerlendirmek gerekiyor*" sözlerine yer verdi.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğretim üyesi, Doç. Dr. Betül Urhan, konuşmasında, kadınların karma eğitimlerde erkeklerin baskın olması nedeniyle söz söyleme olanaklarının ortadan kalktığını, sadece kadınlara yönelik eğitimlerin kadınlar açısından daha verimli olduğunu belirterek "*Sendikada kadın komitesi, komisyonu ve büro gibi benzeri yapılanma olmaz ise, kadınların eğitimi sadece bir vitrin olmanın ötesine geçmez*" dedi.

Eğitimlerin planlanmasının, hedef kitlenin belirlenmesi, tabana yayılması, hangi eğitimlerin verileceğinin bu komisyon ve

Sendikal eğitimin dünü ve bugünü, sorunlar ve çözüm önerileri Türkiye'den ve dünyadan sendika eğitimcilerinin katılımıyla değerlendirildi

komitelerin varlığıyla mümkün olabileceğini belirten Urhan, ayrıca toplumsal olarak özgüven sorunu yaşayan kadınlara kendini ifade edecek ortamlar sağlanması gerektiğini, tüm üyelere toplumsal cinsiyet eğitimi de verilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Daha sonra söz alan Petrol-İş Kadın Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Selgin Zırlı Kaplan Petrol-İş üyesi kadınlarla yapılan görüşmelere göre, kadın işçiler, özgüven kazanmak, sendikal haklarını öğrenmek; temsilci ve yönetici olabilmek; toplu sözleşmelerde haklarını savunabilmek; kendilerini ifade edebilecek duruma gelmek için eğitim istiyorlar. Ayrıca iş güvenliği, kadın sağlığı gibi eğitimler de talepler arasında. Kadınların aktif üye eğitimine katılımının çok az olduğu, eğitimlerde % 30 kota olduğu halde kadınların katılmadığını belirten Kaplan, bu eğitimlerde kadın oranının % 3'ü geçmediğini de sözlerine ekledi.

Tümtis uluslararası ilişkiler uzmanı Ekin Öztürk de söz alarak taşımacılık sektörünün ezici çoğunluğunun erkek olduğunu, kadın üye ve temsilci sayısının çok az olduğunu belirterek yine de kadın üyelere yönelik eğitimler yaptıklarını, bunların genellikle kadınların daha kolay katılabileceği, daha kolay zaman bulabilecekleri gününbirlik eğitimler olduğunu belirterek bu eğitimlerde ITF'ten büyük destek aldıklarını sözlerine ekledi.

Çalıştayın kapanışında Süleyman Üstün'in kızı Ülkü Sever Üstün de söz alarak babasıyla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaştı, çalıştayı düzenleyenlere ve katılımcılara teşekkür etti.

Pek çok konuşmacının da sendikalarındaki kadın ve eğitim konusuna değindiği çalıştay, benzer çalışmalarla tekrar biraraya gelme dilekleriyle sona erdi. ■

İş yaşamında, toplumsal ve siyasal alanda, sağlık ve eğitimde...

Kadınlara hayatın her alanında eşitlik

Kadınlara ilişkin istihdam, eşitlik, yaşam standartları, çalışma koşulları vs. önemli bilgiler içeren istatistikleri vermeye bu sayıda da devam ediyoruz. Bu sayıda Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 15 Şubat 2018 tarihinde yayınladığı İlgücü İstatistikleri Kasım 2016, Kasım 2017, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin (İSİG) İş Kazaları Raporu 2017, Bianet'in şiddet istatistikleri, TÜİK'in Mart 2017 tarihli İstatistiklerle Yaşlılar ve Emek Çalışmaları Topluluğu'nun 2017 İşçi Eylemleri Raporu taslağından derlediğimiz verilere yer verdik.

İSTİHDAMDA KADINLARIN DURUMU

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 15 Şubat 2018'de yayınladığı İlgücü İstatistikleri, Kasım 2016, Kasım 2017 verilerine göre, Türkiye'de 15 ve üstü yaş grubunda 60 milyon 223 bin kişi bulunuyor. Bu sayının 29 milyon 824 bini (% 49.5) erkek, 30 milyon 399 bini (% 50.5) kadın.

İlgücüne Katılım Oranları

İlgücü İstatistikleri, Kasım 2017, mevsim etkilerinden arındırılmamış temel İlgücü göstergelerine göre, 15 ve üzeri yaşta nüfus içerisinde İlgücüne katılanların sayısı Kasım 2016'da toplam 30 milyon 781 binden (bu sayı, bu yaş grubundaki nüfusun % 52.1'ini oluşturuyor) Kasım 2017'de 31 milyon 790 bine (% 52.8) çıkarak

1 milyon 9 bin kişi artış göstermiş. İlgücüne katılımdaki artış oran olarak % 0.7'ye tekabül ediyor.

İlgücüne yeni katılan 1 milyon 9 binin 510 bini kadın. Bu sayı, oran olarak % 50.5'e tekabül ediyor.

Kadınların İlgücüne Katılımında %1.1 Artış

Kasım 2016'yla Kasım 2017 arasındaki dönemde, kadınların İlgücüne katılımı 9 milyon 777 binden (% 32.7) 10 milyon 287 bine (% 33.8) çıkmış. Bu dönemde kadınların İlgücüdeki artışı 510 bin olarak gerçekleşmiş. 510 bin kişilik artış, oran olarak % 1.1'e karşılık geliyor.

2016'nın Kasım döneminden 2017'nin Kasım dönemine kadar istihdam rakamları toplamda 27 milyon 67 binden

(% 45.8) 28 milyon 515 bine (% 47.3) artmış. Kadın-erkek toplam 1 milyon 448 bin kişi şeklinde gerçekleşen istihdam artışının oran değeri % 1.5.

İstihdam Edilen Erkek Sayısı Kadınların 2.2 Katı

İstihdamın kadınlar cephesindeki durumuna gelecek olursak: Kasım 2016'da 8 milyon 211 bin olan istihdamdaki kadın sayısı (yani 15 ve üzeri yaşta 30 milyon 399 bin kadının % 27.5'i), Kasım 2017'de 8 milyon 904 bine çıkarak (% 29.3) 693 bin artış göstermiş.

Kadın istihdamındaki artış % 1.8'e karşılık geliyor. Erkekler için istihdam oranı % 64.6'dan % 65.8'e, % 1.2'lik artış göstermiş. İstihdam edilen erkeklerin sayısı, 19 milyon 612 bin, kadınların 2.2 katı.

Kadınların İşteki Durumları

TÜİK İşgücü İstatistikleri Kasım 2017'de yer alan "Tablo 1: İşteki durum ve ekonomik faaliyete göre istihdam edilenler, Kasım 2016, Kasım 2017"ye göre, istihdamda yer alan 8 milyon 904 bin kadının 5 milyon 808 bini (% 65.2'si) ücretli veya yevmiyeli olarak çalışıyor.

Kadınların % 24.1'i Ücretsiz Aile İşçisi

Aynı tabloya göre, ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınlar, istihdam edilenler içerisinde % 24.1'lik bir kesimi oluşturuyor. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların sayısı 2 milyon 142 bin. Erkeklerde ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların oranı % 4.

Kadınlar içerisinde istihdamda yer alıp da kendi hesabına çalışanların sayısı 829 bin. Bu sayı oran olarak % 9.3'e tekabül ediyor. Kendi hesabına çalışan erkeklerin oranı % 20.5 olarak veriliyor.

İstihdam edilen kadınlar içerisinde son kesimi ise işverenler oluşturuyor. İşveren olarak çalışan kadınların sayısı 125 iken, bu sayı oran olarak 1.4'e karşılık gelmektedir. Erkeklerde işveren olarak istihdamda yer alanların oranı % 5.8. İşveren erkeklerin sayısı, kadınların sayısının yaklaşık 9 katı.

Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılım

Kasım 2017'de istihdamda katılan 8 milyon 904 bin kadının % 26.8'ine karşılık gelen 2 milyon 382 bini tarımda çalışırken, % 73.2'si, yani 6 milyon 522 bini genel olarak sanayi, inşaat ve hizmetler sektörü şeklinde bölümlenen tarım dışı alanda istihdam ediliyor.

Kadınlar En Çok Hizmetler Sektöründe Çalışıyor

Buna göre, 6 milyon 522 binlik tarımdışı faaliyet içerisinde yer alan sanayi alanında istihdam edilen kadınların sayısı 1 milyon 309 binken inşaat sektöründe istihdam edilen kadın sayısı sadece 84 bin.

Tarımdışı alanda en büyük kesimi hizmetler sektörü oluşturuyor. Hizmetler sektöründe çalışan kadınların sayısı 5 milyon 129 bin, oranı ise % 57.6.

Erkeklerin hizmetler sektöründe çalışma oranı % 53.3 olarak veriliyor. Sonuç olarak, toplamda istihdam edilen 28 milyon 515 bin kişinin % 54.6'sını oluşturan hizmetler sektöründe istihdam edilen toplam 15 milyon 580 bin kişinin 10 milyon 451 bini (% 67'si) erkek, 5 milyon 129 bini (% 33) kadın.

Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu

İşgücü istatistiklerinin "Eğitim durumuna göre işgücü durumu, Kasım 2016, Kasım 2017" tablosuna göre, Kasım 2017'da işgücüne katılan 10 milyon 287 bin kadının eğitim durumuna baktığımızda, işgücüne en fazla oranda katılım gösteren eğitim durumunun, % 73.2 ile yükseköğretim mezunlarının olduğunu görüyoruz. İkinci sırada % 42.6 ile mesleki veya teknik lise mezunu kadınlarda işgücüne katılım gerçekleşmiş. Üçüncü olarak işgücüne katılım oranı % 32.3 ile lise mezunu kadınlarda gerçekleşmiş. Lise altı eğitilmiş kadınlarda işgücüne katılım oranı % 28.2, okur-yazar olmayan kadınlarda ise işgücüne katılım oranı en düşük: % 16.

Eğitim Durumuna Göre İstihdama Katılım Oranları

Aynı tabloya göre, yükseköğretim mezunu kadınlarda istihdama katılanların oranı % 73.2; mesleki veya teknik lise mezunu kadınlarda istihdama katılım oranı % 72.8; lise mezunu kadınlarda % 64.3; lise altı eğitilmiş kadınlarda istihdama katılanların oranı % 63.2; istihdama katılanlar içerisinde en düşük oranı okur-yazar olmayan kadınlar oluşturuyor: okur-yazar olmayan kadınlar içerisinde istihdama katılanların oranı % 29.

İşsizlik ve Kadınlar

Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergelerine göre, Kasım 2016'dan Kasım 2017'ye işsizlikte kadın-erkek toplamda 3 milyon 715 binden 3 milyon 275 bine gerileme sözkonusu.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri Kasım 2016, Kasım 2017
TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Kasım 2017 (Yayınlanma: 15 Şubat 2018) www.tuik.gov.tr

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
(Bin)						
15 ve daha yukarı yaşta kişiler						
Nüfus	59 069	60 223	29 203	29 824	29 866	30 399
İşgücü	30 781	31 790	21 004	21 503	9 777	10 287
İstihdam	27 067	28 515	18 856	19 612	8 211	8 904
Tarım	5 053	5 297	2 812	2 915	2 242	2 382
Tarım dışı	22 013	23 218	16 044	16 697	5 969	6 522
İşsiz	3 715	3 275	2 148	1 892	1 566	1 383
İşgücüne dahil olmayanlar	28 288	28 433	8 199	8 321	20 089	20 112
(%)						
İşgücüne katılma oranı	52,1	52,8	71,9	72,1	32,7	33,8
İstihdam oranı	45,8	47,3	64,6	65,8	27,5	29,3
İşsizlik oranı	12,1	10,3	10,2	8,8	16,0	13,4
Tarım dışı işsizlik oranı	14,3	12,2	11,6	10,0	20,7	17,4
15-64 yaş grubu						
İşgücüne katılma oranı	57,1	58,0	77,5	78,0	36,6	37,9
İstihdam oranı	50,1	51,9	69,5	71,0	30,6	32,7
İşsizlik oranı	12,3	10,5	10,4	9,0	16,3	13,7
Tarım dışı işsizlik oranı	14,3	12,2	11,6	10,0	20,8	17,5
Genç nüfus (15-24 yaş)						
İşsizlik oranı	22,6	19,3	19,2	16,2	28,6	25,0
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı ⁽¹⁾	23,9	22,9	14,3	13,5	33,6	32,6

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(1) Çalışmayan ve eğitimde (örgün ve yaygın) olmayan gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

Erkekler için işsizlik oranı Kasım 2017 için % 8.8 (1 milyon 892 bin kişi) olarak verilirken, kadınlar için % 13.4 olarak verilmiş. Buna göre, işgücüne dahil olan 10 milyon 287 bin kadının 1 milyon 383 bini işsiz.

Genç Kadınlarda İşsizlik % 25

15-24 yaş aralığındaki genç nüfus için toplamda işsizlik oranı % 19.3, genç erkekler için bu oran % 16.2 olarak verilirken, genç kadın işsizliği % 25 olarak veriliyor.

Sektörlere Göre İşsizlik Oranları

Hem erkeklerde hem kadınlarda en fazla işsizlik hizmetler sektöründe meydana gelmiş. Buna göre, toplam 1 milyon 383 bin işsiz kadının 838 bini, yani % 60.6'sı daha önce hizmetler sektöründe çalışıyordu; sanayi sektöründe çalışırken işsiz kalan kadınların sayısı 182 bin (% 13.2); tarımda işsiz kalanların sayısı 59 bin, oranı % 4.3; en düşük işsizlik kadınlar için inşaat sektöründe gerçekleşmiş: Sayı olarak 16 bin, oran olarak % 1.2.

İşsiz Kadınların % 28.5'i Uzun Süredir İşsiz

İş arama sürelerine göre işsizlerin dağılım tablosuna bakacak olursak, Kasım 2017 itibarıyla 1 milyon 383 bin olan işsiz kadının 989 bini (% 71.5'i) bir yıldan daha az süredir işsiz iken 394 bini, yani % 28.5'i bir yıldan daha uzun süredir işsiz. Tabloya göre, 34 bin kadın 3 yıldan da uzun süredir işsiz.

Eğitim Durumuyla İşsizlik Oranları Arasındaki İlişki

Eğitim durumuna göre işsizlik oranlarına baktığımızda en fazla oranı lise mezunu kadınlarda görüyoruz. Buna göre, lise mezunu kadınlarda işsiz olanların oranı % 20.4; mesleki veya teknik lise mezunu kadınlarda işsizlerin oranı % 20.2; yükseköğretim mezunu kadınlarda işsiz olanların oranı % 16.6; lise altı eğitimlilerde % 10.5 ve son olarak okur-yazar olmayan kadınlar içerisinde işsiz olanların oranı % 3 olarak veriliyor.

İşgücüne Dahil Olmayanların % 71'i Kadın

Türkiye'de Kasım 2017 itibarıyla işgücüne katılmayan 28 milyon 433 bin kişiden 20 milyon 112 bini kadın (% 71). İşgücüne katılmayan 20 milyon 112 bin kadının 1 milyon 319 binini, oran olarak % 6.6'sını iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar oluşturuyor. İşgücüne dahil olmayan kadınların % 13'ünün dahil olmama sebebi engelli veya hasta olduğu için çalışamaz halde olmaları. Bu durumda olan kadınların sayısı 2 milyon 613 bin.

11 milyon Kadın Ev İşleri Nedeniyle İşgücüne Dahil Değil

Eğitim nedeniyle işgücüne dahil olmayan kadınların sayısı 2 milyon 334 bin (işgücüne dahil olmayan kadınların % 11.6'sı). 1 milyon 86 bin kadın (% 5.4'ü) emekli olduğu için; 11 milyon 160 bini (% 55.5'i) ev işleriyle meşgul olduğu için işgücüne dahil olmuyor.

(Kaynak: tuik.gov.tr)

İŞ KAZALARI İSTATİSTİKLERİ

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin düzenli olarak tuttuğu iş cinayetleri istatistiklerine göre, 2017'de en az 2006 işçi çalışırken hayatını kaybetti.

Çalışırken ölen 2006 kişinin 116'sı (% 6) kadın, 1890'ı erkek (% 94).

Ölüm nedenleri şöyle: 446'sı trafik, servis kazası, 347'si ezilme, göçük, 317'si yüksekten düşme, 183'ü kalp krizi, beyin kanaması, 164'ü şiddet ve 135'i elektrik çarpması.

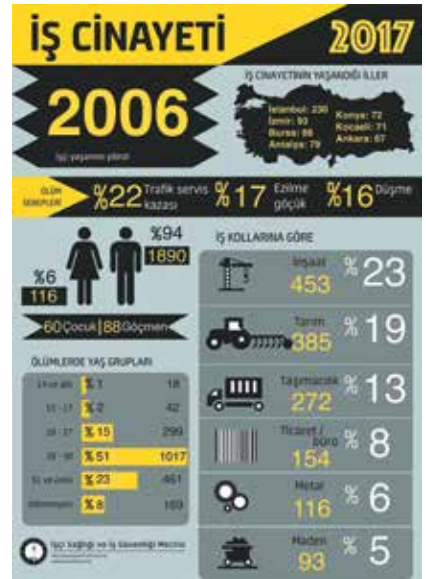
İşkollarına göre dağılımlar: 453'ü inşaat, 385'i tarım, 272'si taşımacılık, 154'ü ticaret, büro, 116'sı metal, 93'ü madencilik, 89'u belediye ve 65'i enerji.

Ölenler arasında, çoğu Suriyeli olan 88 göçmen işçi de bulunuyor. Ayrıca, 18'i 15 yaşından küçük olan 60'ı çocuk işçi de iş kazalarında ölenler arasında bulunuyor.

(Kaynak: www.guvenlicalisma.org)

ŞİDDET ve KADINLAR

Bianet'in basın ve medya haberlerinden derleyerek tuttuğu şiddet çetemesine göre, 2017'de erkekler 286 kadın ve kız çocuğunu öldürdü, 101 kadına tecavüz etti, 248 kadını taciz etti, 377 kız çocuğuna cinsel istismarda bulundu, 418 kadına şiddet uyguladı. (Kaynak: bianet.org)

2018'in başında da şiddet durmadı, Ocak ayında 13 kadın öldürüldü. 5 Kadın tecavüze, 12 kadın tacize uğradı. 30 kız çocuğu cinsel istismara uğradı, 41 kadın yaralandı.

(Kaynak: bianet.org)

YAŞLILIKTA KADINLARIN DURUMU

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yılda bir kere yayınladığı İstatistiklerle Yaşlılar raporunun son olarak 16 Mart 2017'de yayınlanan ve 2016 verilerini içeren sayısına göre, Türkiye'de yaşlı nüfus oranı son beş yılda % 17.1 oranında arttı.

Yaşlı Nüfusun % 56'sı Kadın

Tablo 1: Cinsiyete göre yaşlı nüfus ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1935-1916 verilerine göre, 65 ve yukarı yaşı ifade eden yaşlı nüfus ,toplam nüfusun (79 milyon 814 bin 871) % 8.3'ünü oluşturuyor (6 milyon 651 bin 503). 6 milyon 651 bin 503 yaşlı nüfusun **3 milyon 732 bin 111'i kadın** (% 56'sı), 2 milyon 919 bin 392'si erkek (% 44'ü).

Kadınlarda Yaşlılık Oranı % 9.4

Aynı tabloya göre, kadınların toplam nüfusu 39 milyon 771 bin 221 içerisinde yaşlılık oranı % 9.4 iken erkeklerde bu oran % 7.3 olarak veriliyor.

Beklenen Ömür 80.7 Yıl

Raporun "Yaşa ve cinsiyete göre beklenen yaşam süresi" tablosuna göre erkeklerde beklenen ömür 75.3 yıl iken kadınlarda 80.7 yıl olarak veriliyor. (Kaynak: TÜİK Hayat Tabloları, 2013-2015)

Aynı tabloya göre, 65 yaşına gelmiş bir bireyin ortalama olarak kalan ömrü 17.8 yıl olarak öngörülürken, erkekler için bu süre 16.1, kadınlar için 19.4 yıl olarak öngörülüyor.

Yaşlılıkta Eğitim Durumu

65 yaş üzeri kadın nüfusu (3 milyon 732 bin) içerisinde **okuma yazma bilmeyen**

kadınların oranı % 32.6 iken erkeklerde bu oran % 8.2 olarak veriliyor. Okuma yazma bilmeyen yaşlı kadınların sayısı **1 milyon 165 bin 505**. Toplam oran % 21.9 olarak veriliyor.

Okuma yazma bilen, fakat herhangi bir okulu bitirmeyen yaşlıların oranı toplamda % 18.9, kadınlarda bu oran % 22.8 iken, erkekler için % 13.8 olarak veriliyor. Herhangi bir okulu bitirmeyen okuma yazma bilen yaşlı kadın sayısı da 817 bin 27 olarak veriliyor.

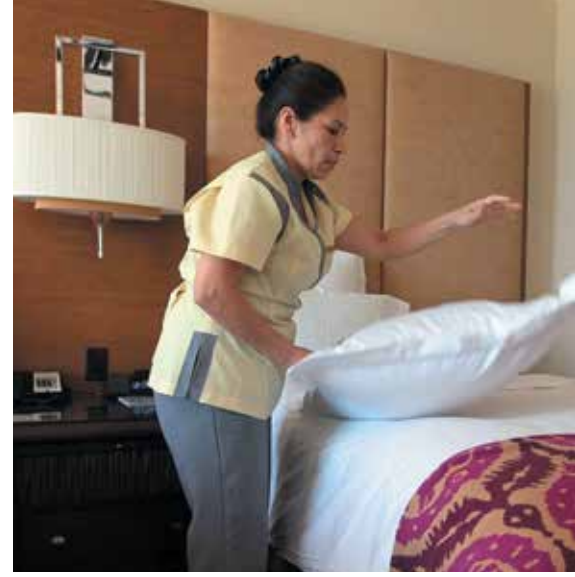
İlkokul mezunu yaşlı nüfus sayısı 2 milyon 739 bin 544. Bu sayının 1 milyon 243 bin 134'ü kadın (% 34.7), 1 milyon 496 bin 410'u erkek (% 53.7). Ortaokul veya dengi okul mezunu yaşlı kadınların oranı % 3.3, erkeklerin % 7.7; Lise veya dengi okul mezunu yaşlı kadınların oranı % 3.9, erkeklerin oranı % 7.7; yükseköğretim mezunu yaşlı kadınlar % 2.7 oranında, erkekler ise % 8.9 oranında yer alıyor.

Yaş ve Medeni Durum

"Cinsiyet ve yasal medeni duruma göre yaşlı nüfus ve oranı, 2012-2016" başlıklı altıncı tabloda yer alan verilere göre, 2016'da hiç evlenmemiş olan 65 yaş üstü kadınların sayısı 89 bin 228, bu sayının oran olarak karşılığı % 2.4. % 44'ü evli, % 3.3'ü boşanmış, % 50.4'ü ise eşini kaybetmiş.

İŞÇİ EYLEMLERİNDE KADINLAR

Geçtiğimiz sayıda 2016 raporuna yer verdiğimiz Emek Çalışmaları Topluluğu, 2017 için İşçi Sınıfı Eylemleri raporunun tamamını yayınlamasa da yılın ilk altı ayını kapsayan bir taslak rapor yayınladı.

Rapora göre, 2017'nin ilk altı ayında işyeri temelli olmayan vaka sayısı 140, işyeri temelli vaka sayısı 198 olmak üzere toplam 338 vaka meydana geldi.

İşyeri temelli 198 eylem içerisinde 437 tekil eylem meydana gelirken, bu eylemlerin 23'ü dayanışma eylemi, 136'sı ise genel eylem olarak kayda geçildi.

Eylemlerin % 33'ünde Kadınlar Görünür Şekilde Mevcut

Raporda, işçi eylemleri dağılımının cinsiyete göre yapıldığı bölümde, "eylemlerin % 33'ünde kadınların katılımının görünür şekilde mevcut olduğu" belirtiliyor.

Tabloya göre, sadece erkeklerin katıldığı eylemler % 37 oranında gerçekleşirken, erkek ağırlıklı eylemler % 26, kadın-erkek katılımının eşit olduğu eylemler % 24, kadın ağırlıklı eylemler % 5, sadece kadınların katıldığı eylemler ise % 5'lik bölümü oluşturuyor. Eylemlerin % 4'ünde katılımın cinsiyete göre dağılımı bilinmiyor.

Eylemlerin % 3'ü Toplumsal Cinsiyete İlişkin

Eylemlerin nedenlerine göre yapılan dağılımda da toplumsal cinsiyete ilişkin sebeplerle gerçekleştirilen eylemlerin oranı, tüm eylemlerin içerisinde % 3'lük bir kesimi oluşturuyor.

Toplumsal cinsiyete ilişkin eylemlerin istihdam türlerine göre dağılımına baktığımızda ise, özel kadrolular içerisinde toplumsal cinsiyete ilişkin eylemler % 3'lük bir kesimi oluşturken, memur eylemlerinde bu oran % 5 olarak veriliyor. (Kaynak: emekcalisma.org)

Petrol-İş, IndustriALL'un kadına yönelik şiddete ilişkin "Küresel Sendika Taahhütnamesi"ni imzaladı:

"Kadına Yönelik Şiddet Her Zaman Petrol-İş'in Önceliği Oldu"

Petrol-İş'in dünya örgütü, 140 ülkede madencilik, enerji ve imalat (metal, kimya, deri, tekstil vs.) sektöründe 50 milyon işçiyi temsil eden küresel sendika IndustriALL'un Kasım 2017'de "Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize HEM İŞYERİMİZDE, HEM DE SENDİKAMIZDA HAYIR!" başlığıyla imzaya açtığı **Küresel Sendika Taahhütnamesi**, işyerinde kadınlara yönelik şiddeti, işçi haklarını, güvenliğini, sağlığını ve onurunu etkileyen temel bir sendikal sorun olarak tanımlıyor.

Sözleşmeyi imzalayan Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu'nun konuyla ilgili açıklamasında kadına yönelik şiddetin her zaman Petrol-İş'in gündeminde olan bir konu olduğu belirtilerek, gerek tüzükte yer alan bazı hükümler, gerekse toplu sözleşmelere eklenen belli maddelerle hem işyerinde, hem evde, hem de sendikada kadına yönelik şiddetle mücadelenin öncelikli meselelerden birisi olarak değerlendirildiği dile getirildi.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu, açıklamada ayrıca, Petrol-İş Sendikası'nda kadına yönelik şiddetle ilgili bugüne kadar yapılanlara ek olarak, IndustriALL Küresel Sendika Taahhütnamesi'yle, hayatın her alanında kadına yönelik şiddetle mücadelede ileriye doğru bir adım daha atılmış olduğunu ifade etti.

Tekrar hatırlamak gerekirse, Petrol-İş Sendikası Tüzüğü'nde sendikanın görev ve yetkilerinin tanımlandığı dördüncü maddede şöyle denmektedir: "Madde

4 - Sendikanın Görev ve Yetkileri: p) Kadın-erkek eşitliğini savunmak, bu eşitliğin inşası için evde, işyerinde ve sendikada gereken her türlü önlemin alınması ve uygulanması için çaba sarfetmek, bu amaçla kadın büroları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik evde, işyerinde ve sendikada her türlü şiddete karşı mücadele etmek."

Ayrıca, tüzüğün, disiplin cezalarının tanımlandığı 123. maddesinde de Petrol-İş'in kadına yönelik şiddete ilişkin tutumunu gösteren şu ibare yer alıyor: "Madde 123 - Disiplin Cezaları: Merkez ile şube disiplin kurulları, Sendika Anatüzüğüne uymayan, Sendika tuzelkişiliği aleyhinde faaliyet gösteren, Sendikanın ilkelerine, amaçlarına ve hedeflerine aykırı davranışlar ile kadına yönelik cinsel taciz, mobbing ve şiddet uygulayanlar hakkında disiplin kovuşturması yapar. Kadınlara yönelik şikayetlerde, şikayetçi kadının beyanı esastır, karşı taraf aksini ispatla yükümlüdür."

Petrol-İş'in işyerlerinde imzaladığı toplu sözleşmelerde de kadına yönelik şiddete karşı önemli maddeler bulunuyor:

1. İşçi aşağıdaki hallerde ihbar önellerine uymak zorunda kalmaksızın işten ayrılabilir başlığı altında "İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa" hükmü bulunmaktadır.

2. Bazı sözleşmelerde "KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE İLİŞKİN DÜZENLEME" başlığı altında "İşveren işyerinde ;

Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeler, T.C Anayasası ve yasal mevzuat gereği, kadın-erkek eşitliğine ilişkin düzenlemelerin yaşama geçirilmesi için gerekli tedbirleri alır. Buna yönelik olarak sendika ile ortak, işyerinde cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine ilişkin eğitim vb. gibi çalışmalar yapar. Çalışan kadınlara yönelik olası, fiziksel, psikolojik, sözel ve cinsel her türlü taciz ve şiddetin önlenmesi için işyerinde gerekli önlemleri alır.

Kadın ve erkekler arasında fırsat eşitliğini sağlayacak, mesleki eğitim ve kariyer ilerlemesi

olanaklarından kadın çalışanların yeterli biçimde yararlanması için gerekli tedbirleri alır.

Kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret eşitliğinin temini için, eş değerde işe eşit ücret prensibini esas alır." maddesi yer almaktadır.

3. "İŞÇİNİN KİŞİLİĞİNİN KORUNMASI (MOBBİNG)" başlığı altında da

"İşveren işyerinde, insan haklarının korunması, iş sağlığı ve güvenliği ile iş barışının temini için Borçlar Kanunu 417, maddesi hükümlerine göre;

Kasıtlı ve sistematik olarak belirli bir çalışanın aşağılanması, küçümsenmesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygınlığının zedelemesi, kötü muameleye tabi tutulması, yıldırılması ve benzeri şekillerde ortaya çıkan psikolojik tacizin önlenmesi için eğitim dahil tüm çalışmaları yapar. Bu konuda gerekli önlemleri almak işverenin sorumluluğundadır." denilerek mobbing doğrudan toplu iş sözleşmesinde tanımlanmıştır. ■

**IndustriALL Küresel Sendika Taahhünamesi:
Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize
HEM İŞYERİMİZDE, HEM DE SENDİKAMIZDA HAYIR!**

Özellikle cinsel taciz biçimindeki şiddet, kadın işçilerin tüm dünyada yaşamlarını ciddi bir biçimde etkilemektedir. Kadına yönelik şiddet, kadınlara yönelik insan haklarının bir ihlalidir. Bu durum aynı zamanda, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine de bir engel teşkil etmektedir. İşyerinde kadınlara yönelik şiddet, işçilerin haklarını, güvenliğini, sağlığını ve onurunu etkileyen temel bir sendikal konudur.

Kadınlara yönelik şiddetin hiç bir biçimi kabul edilemez!

Bu bağlamda sendikamız aşağıdaki taahhütleri yapmaktadır:

- Kadına yönelik her türlü şiddet ve taciz konusuna ilişkin kamuoyuna açık bir karşı duruş sergileyecek, cinsiyetçilik ve şiddeti devam ettiren tüm tutum ve eylemleri kınayacağız;
- Bu konuyu, kendi sendikamızda bir öncelik haline getirecek, bu hakların ihlalini önlemek ve mücadele etmek için gerekli kaynakları tahsis edeceğiz;
- Sendikamız üyelerinin, yöneticilerinin ve çalışanlarının farkındalığını arttırarak, sendikamız içerisinde kadına saygı ilkesini teşvik edecek, işyerinde ve sendikamızda şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasının önemi konusunda eğitim verilmesini sağlayacağız;
- Üyelerimizi, özellikle kendi iş yerlerinde olmak üzere, kadına yönelik şiddet ve taciz konularında aktif olarak duruş sergilemeye teşvik edeceğiz;
- Kadına yönelik şiddeti önleme ve mücadele amaçlı kampanyalar düzenleyeceğiz;
- Hükümetlerin, kadınları şiddete karşı koruyucu yasalar çıkartmalarını ve uygulamalarını talep edeceğiz;
- İşverenlerin işyerindeki her türlü şiddet ve taciz yöntemlerine karşı politikalar geliştirmelerini ve şiddet uygulamalarının kadına karşı yıkıcı etkileri konusunda çalışanlarının farkındalığının arttırılmasını ve ortadan kaldırılmasının önemini öne çıkartmalarını isteyeceğiz;
- İşverenlerin, kendilerine ait işyerlerinde ve tedarik zincirlerinde kadına karşı her türlü şiddeti önlemek ve buna karşı mücadele etmek için somut politika ve prosedürler geliştirmelerini ve işyerinde kötü muamele veya saldırıya maruz kalmaları durumunda kadınların leyhinde güvenli mekanizmalar kurmalarını talep edeceğiz;
- Toplu iş sözleşmesi müzakerelerinde, kadınlara yönelik şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasına yönelik konuları taleplerimiz kapsamına alacağız.

petrol-iş

Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017

"Türkiye, küresel cinsiyet eşitliği endeksi bakımından 144 ülke arasında 131. sırada."

"Kadın-erkek arasındaki eşitlik farkı geçen yıl % 31.7 iken, bu yıl daha da artarak % 32'ye yükseldi."

"İşe alınma sürecinde kadınları ayrımcılıktan koruyan bir yasa bulunmuyor."

Kadınlarla erkeklerin ücretleri arasında hâlâ çok büyük fark var. Küresel düzeyde 2017'de kadınlar ortalama 12 Dolar kazanırken, erkekler 21 Dolar kazandı.

KADINLARLA ERKEKLER ARASINDAKİ EŞİTSİZLİK 217 YILDA KAPANACAK

Dünya Ekonomik Forumu tarafından 12.'si Kasım 2017'de yayınlanan "Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017"ye göre, Türkiye, 144 ülke arasında 131. sırada. Küresel cinsiyet uçurumu tüm dünyada ortalama olarak % 32 düzeyinde.

Dünya Ekonomik Forumu tarafından 2006'dan beri hazırlanan ve Kasım 2017'de 12.'si yayınlanan "Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu", 144 ülkenin **ekonomi** (ekonomik katılım ve fırsatlar), **eğitim** (eğitime erişim), **sağlık** (sağlık ve hayatta kalma) ve **politika** (politik güçlendirme) alanlarında kadınlarla erkekler arasındaki fırsat eşitliğini ölçmeye dayalı bir değerlendirme sunuyor.

Bu değerlendirmeye göre, 2017'de yayınlanan raporda yer alan veriler, Türkiye'nin 2006'dan beri eşitlik açısından çok fazla ilerleme kaydetmediğini gösteriyor.

2006 yılında 115 ülke arasında 105. sırada olan Türkiye, 2013'te 136 ülke arasında 125. sıradayken, 2014'te 142 ülke arasında 125. sıraya, 2015'te 145, 2016'da 144 ülke arasında 130. sıraya, ve son olarak 2017'de 144 ülke arasında 131. sıraya gireti.

Raporun Türkiye'ye ayırdığı sayfada yer alan veriler, ülke nüfusu 79 milyon 512 bin 430 kabul edilerek yapılmış değerlendirmeleri içeriyor.

Geçtiğimiz yıla göre bir sıra geriyeye düşen Türkiye, farklı kategorilerde de eşitliğin çok uzağında kalıyor. 2006 senesinde ekonomik katılım ve fırsatlar bakımından 106. sıradayken 2017'de 128. sıraya gerileyen Türkiye, eğitime erişim açısından 2006'da 92. sıradayken 2017'de 101. sıraya; politik güçlenme kategorisinde 2006'da 96. sıradan 2017'de 118. sıraya gerilemiş.

Sağlık ve hayatta kalma açısından ilerleme

Sağlık ve hayatta kalma kategorisinde ise tam tersi bir gelişme söz konusu. Türkiye, 2006 yılında 85. sıradayken, 2017 yılında bu kategoride 59. sıraya ilerlemiş görünüyor.

Ücret, işgücüne katılım ve vasıflı işlere erişim konularını değerlendiren EKONOMİK KATILIM VE FIRSATLAR kategorisinde 128. sırada olan Türkiye, kadınların işgücüne katılımında eşitlik bakımından 131. sırada. Raporda yer alan verilere göre, Türkiye'de **kadınların işgücüne katılımı % 33.6** iken erkekler için bu oran % 76.6 olarak veriliyor.

Eşdeğer işlerde ücret eşitliğinde Türkiye 94. sırada

Ücret eşitliği (eşdeğerde iş için eşit ücret) bakımından 94. sıradayız. Ücretlere ilişkin bir rakam verilmezken, benzer işi yapan kadınların ücretlerinin erkeklerin ücretlerine oranı 0.59 olarak verilmiş. Tahmin edilen gelir bakımından 122. sırada olan **Türkiye'de ABD Doları üzerinden yapılan hesaplamalara göre, kadınların kazandığı her 14,917 Dolar karşılık erkekler 33,867 Dolar kazanıyor.** Kadınların tahmin edilen gelirlerinin erkeklerin gelirlerine oranı 0.44.

İşe alınırken ayrımcılık

Kadınların işgücüne katılımı başlığı altında veriler sıralanırken, ilk olarak işe alınırken ayrımcılık yapılmasını engelleyen bir yasanın bulunup bulunmadığı soruluyor. Türkiye'de bu verinin karşısında "hayır" yazılı.

Kadın istihdamına dair veriler

Raporda işgücüne katılım başlığı altında yer alan verilerden birisi de kadınların yarı zamanlı çalışma oranı. Buna göre kadınlarda yarı-zamanlı çalışma oranı % 25.7 iken, erkeklerde bu oran % 12.6.

Kadınların % 26.4'ü aile işçisi olarak çalışırken, erkekler için bu oran % 4.6 olarak veriliyor.

İşyerinde çalışılan günlük süreler kadınlar için 500.3 dakika, erkekler için 476.7 dakika olarak veriliyor.

Raporda, bir günde çalışılan **ücretsiz işlerin** cinsiyete göre dağılımı şöyle: Kadınlar % 75.3, erkekler % 24.4.

Küresel eşitlik değerleri

Dünya genelinde, kadın ve erkekler arasındaki küresel eşitsizliğin kapanması gereken kısmı % 32. Küresel cinsiyet eşitsizlik endeksi % 68. Eşitsizliğin araştırıldığı dört kategoride değerler ise şöyle:

Ekonomik katılım ve fırsatlar alt endeksi % 58, (yani, kapanması gereken % 42'lik bir fark var); eğitime erişim alt endeksi % 95, sağlık ve hayatta kalma alt endeksi % 96, politik güçlenme alt endeksi ise % 23.

Verilen kategoriler arasında en büyük uçurum, yani kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin en büyük olduğu alan politika. Dünya genelinde, kadınların politik açıdan güçlenmesi için **% 77'lik bir farkın kapatılması** gerekiyor.

Türkiye'de kadının politik güçlenmesine ilişkin değerler

Politik güçlenme eşitlik endeksi: 0.088; Parlamentoda kadın temsili: 0.171, Bakanlık pozisyonlarında kadınlar: 0.040; son 50 yıl içerisinde kadın devlet başkanlığı/başbakanlığı oranı: 0.057. ■

Raporun tamamı www.weforum.org adresinden temin edilebilir.

Küresel cinsiyet uçurumu endeksi nedir?

Küresel cinsiyet uçurumu endeksi, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliği dört alanda inceleyerek (ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitime katılım, sağlık ve hayatta kalma, politik güçlenme) bu alanlardaki alt kategorilerde yer alan toplam 14 göstere kullanılarak hesaplanan 0'la 1 arası değerdir. Değer 0'a yaklaştığında eşitsizlik derinleşmekte, 1'e yaklaştığında azalmaktadır.

Türkiye'nin 2006-2017 yıllarına ait ülke sıralaması ve eşitsizlik endeksi değerleri

Yıl	Ülke sayısı	Türkiye sıralaması	Eşitlik endeksi
2006	115	105	0,5850
2007	128	121	0,5768
2008	130	123	0,5853
2009	134	129	0,5828
2010	134	126	0,5876
2011	135	122	0,5954
2012	135	124	0,6015
2013	136	120	0,6081
2014	142	125	0,6183
2015	145	130	0,624
2016	144	130	0,623
2017	144	131	0,625

BİLGEKIZ

Yazan: Elif Ülker

- METEOROLOJİDEN ALINAN BİLGİLERE GÖRE BUGÜNDEN İTİBAREN ÖNÜMÜZDEKİ HAFTAYA KADAR HAVA MEVSİM NORMALLERİNİN 4-5 DERECE ÜSTÜNE ÇIKACAK....

- Yok, bu sene ne doğru düzgün yağmur yağdı ne de kar. Bu gidişle yazın susuz kalacağız vallahi. Kış kışlığını yaz yazlığını bilmeli. Şimdi bu güneşe aldanacak çiçek açacak zavallılar, üstüne hop bir soğuk. Bütün çiçekler dökülecek sonra meyveyi kaça yeriz kim bilir?

- Ne konuşuyormuş kendi kendine benim pamuk anem? Eeeeeeee!!! Çorbalar hazır. "Kana kuvvet, göze fer, batna ciladır çorbaaa"

- Ne diyorsun Bilge yine?

- Ben demiyorum şair Ahmet Rasim diyor.

- Kana kuvvet olacak tabii o tarhanaları ellerimle yaptım. El emeği göz nuru. Ayrıca şu eşofmanlarını çıkar kızım artık üstünden de doğru düzgün bir şeyler giy. Saniye yengenler çaya gelecek. Bütünleştin şu paçavralarla.

- Aaaa! Lütfen ablacığım eşofman gayet seksi bir kıyafettir, bütün vucut hatlarını gösterir, yani ha eşofman ha striptiz kıyafeti diyeyim ben sana.

- Ne saçmalıyorsun kızım ya?

- Ben saçmalamıyorum "Eşofman giyen kız öğrenci zina yapmıştır. Kız öğrencilerin giydiği eşofman onları çıplak yapar" diyen öğretmen saçmalıyor.

- Öğretmen mi? Öyle öğretmen mi olurmuş? Öğretmen değil kızım o, bildiğin sapık! Bir insanın bırak eşofmandan ne giyerse giysin bir kız çocuğundan, bir genç kızdan, bir kadından böyle bahsetmesi, onlara bakınca sadece bunu görmesi sapıklıktan başka bir şey değildir.

- Hah ağzına sağlık benim canım anam.

- Hadi soğudu çorbalar, sevmem hiç de soğuk çorba. Çorba dediğin ağzını yakacak.

- Biliyor musunuz kızlar? Feyyaz abi camına '18 yaş altı gelinlerin saçları bu dükkanda yapılmaz' yazmış. Helal olsun Feyyaz abime!

- Aferin Feyyaz'a! Rahmetli babası da hakikatli adamdı. 14-15 yaşında küçücük çocukları evlendirmek de nedir? Bir insan neden bir çocukla evlenmek ister? Hadi evlenmek isteyen çıktı insan çocuğuna nasıl kıyar? Böylelerine gelinlik satmamalı, saçlarını yapmamalı, ev kiralamamalı.

- Bak biz sen neredeyse 30 yaşına geldin ama kıyamadığımız için evlendirmedik, yanımızda tutuyoruz.

- Hahaha! Çok komiksin ablacığım. Vallahi bazen ne diyorum biliyor musun abla? Diyorum ki "kız Bilge evden bakkala diye çık bir sabah, bir daha da dönme" ama sonra Müge Anlı bulur, tutar kolumdan getirir diye vazgeçiyorum. Ayrıca sen evlendin de ne oldu abla öyle koştur koştur.

- Ah kızım! Evlilik turşu suyuna benzer içmeyenin ağzı sulanır, içenin midesi bulanır. Ablan "aşık" oldu kızım, laf mı dinletebildik? Evleneceğim diye tutturdu o turşuyla.

- Aman benle uğraşacağınıza çorbaları soğutmayın.

- Hemen karıştır lafı, adam yüzyıl oldu gideli daha laf kondurma.

- Dur şimdi bir şarkı vardı hani benim çok sevdiğim kız sen bilirsin nasıldı sözleri?

- Hangi şarkıymış o? "Bize neler neler öğrettiler sevdalar üstüne aldatıldık aldatıldık sevda böyle değil/ Ne masallar niniler söylediler dünya üstüne aldatıldık aldatıldık dünya böyle değil" bu muydu? Hehehehe!!

- Zevzek seni, o değil Güzide diye bir şarkı vardı onu diyorum.

- Güzide değil canım o Ünzile, ne güzel yazmış söylemiş canım Sezen Aksu.

"Varmadan sekizine
Ergin oldu Ünzile
Hem çocuk, hem de kadın
Onikisinde ana
Bir gül gibi al ve narin
Bir su gibi saydam ve sakın
Susar kadın Ünzile
Yağmuru kim döküyor
Ünzile kaç koyun ediyor
Dayaktan uslanalı hiçbirşey sormuyor"

OY HAKKI İÇİN MÜCADELE EDEN KADINLARIN DESTANSI ÖYKÜLERİ

ÖNCÜ KADINLAR, BİR DİRENİŞ HİKAYESİ

MARY & BRYAN TALBOT / DESEN YAYINLARI / 2017

DESEN YAYINLARI TARAFINDAN TÜRKÇELEŞTİRİLEREK 2017 YILINDA YAYINLANAN VE İLK ORJİNAL BASKISI 2014 YILINDA İNGİLTERE'DE "SALLY HEATHCOTE: SUFFRAGETTE" ADIYLA PENGUİN YAYINEVİNDEN ÇIKARTILAN "ÖNCÜ KADINLAR: BİR DİRENİŞ HİKAYESİ" ADLI KİTAPIN YAZARI MARY TALBOT, ÇİZERİ İSE BRYAN TALBOT.

1900'LÜ YILLARIN BAŞLARINDA ABD'DE KADINLARIN YÜRÜTTÜĞÜ OY HAKKI MÜCADELESİNİ ÇİZGİLERLE ÖYKÜLEŞTİREN **ÖNCÜ KADINLAR** KİTABI GRAFİK ROMAN ŞEKLİNDE HAZIRLANMIŞ. BRYAN TALBOT'UN ÇİZİMLERİ İSE KİTABA GÖRSEL AÇIDAN RENK KATMIŞ. KİTABI TÜRKÇE'YE ÇEVİREN DAMLA KELLEÇİOĞLU.

TARİHTE OY HAKKI İÇİN MÜCADELE EDEN KADINLARIN TARİHİNİ HİZMETÇİ SALLY ÜZERİNDEN ANLATAN MARY TALBOT. BU ADI SEÇMESİNDE OKUDUĞU 1911 TARİHLİ GERTRUDA COLMORE'UN "SÜFRAJET SALLY" KİTABINDAKİ KARAKTERLERDEN BİRİ OLAN SALLY ADLI HİZMETÇİDEN ETKİLENDİĞİNİ BELİRTİYOR. AYNI ADI VE AYNI MESLEĞİ SEÇMESİNİN İSE BİR RASTLANTI OLDUĞUNU. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE VASIFSIZ KADINLARIN YAPTIĞI EN YAYGIN İŞİN HİZMETÇİLİK OLMASININ BUNDA ETKİLİ OLDUĞUNU İFADE EDİYOR.

Okuma Köşesi'nin bu sayıdaki okuyan kadın tablosu:
Jaidyn Kitap Okuyor,
Karen Whitworth, 2015

Sendikalarda Erkek Egemen Kültürün Tarihsel Kökenleri

Doç. Dr. Betül Urhan

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Sendikalar kural olarak ücret karşılığında bir işverene bağlı olarak çalışanların örgütleridir. Ücretli çalışmanın toplumda baskın bir çalışma tipi olması ise kapitalizmle özdeşdir. Kuşkusuz tarihin her döneminde ister mal karşılığı ister para karşılığı çalışma tipi mevcuttu. Ancak üretimin ve toplumsal ilişkilerin merkezine ücretli emeğin konulması belli bir tarihsel döneme denk gelir. Burada anlatmaya çalıştığım şey, ücretli emeğin her dönemde geçerli bir çalışma şekli olmadığı ve kapitalist üretim ilişkilerine özgü olduğudur. Gerçekten 18. yüzyılda kapitalist üretim için ihtiyaç duyulan "emek", anlamı itibarıyla "güç" gerektiren, piyasada alışverişe konu olan, mala değer katarak "zenginlik" üreten emektir. Bu durumda kadının evin içinde ailenin bakımı için harcadığı emek "kâr", "para" şeklinde somut bir karşılığı olmadığı için değersiz emek oldu. Kapitalizmde emeğin değerli ve merkezi olabilmesi için piyasada doğrudan alınıp satılabilir bir mal veya hizmet üretmesi gerekir. Bir örnek vermek gerekirse; evde çilek reçelini sadece aile üyelerinin yemesi için üretiyorsanız, somut bir üretim olmasına rağmen bu reçelin piyasa için bir değeri yoktur. Ancak eğer bu reçeli pazarda satmak için üretiyorsanız, yani alışverişin konusu ediyorsanız o zaman piyasa için bir anlam taşır. Zenginliğin üretilmesine doğrudan katkısı yoksa ne nesnelere ne de emeğin yarattığı değer, şirketlerin ve ülkelerin gelir hesabına dâhil edilmez. Bu nedenle kadınların çocuklarının, kocalarının ve diğer aile üyelerinin bakımını ve iyiliğini sağlamak için (yemek, ütü yapmak, bulaşık, çamaşır yıkamak, çocuk doğurmak, çocuk, yaşlı, hasta bakmak vb.) karşılıksız olarak harcadığı emek kapitalist toplumlarda değersiz olarak görülür. 18. yüzyılda da kadının (bugün pek çok ülkede halen

yaşadığı gibi) esas görevinin, evinin kadını olarak eve, evdeki çocuklara ve evin yaşlılarına bakmak olduğu kabul ediliyordu. Bu nedenle, kadınlar evde karşılıksız olarak harcadıkları emeğin yanında ücretli olarak da çalışmalarına rağmen, "ücretli emek" erkeklerle özdeşleştirildi. Değerli sayıldı. Kadınların alışverişin konusu olmayan "karşılıksız emeği" ise, erkeklerle özdeşleşen "ücretli emeğin" karşısında önemsiz, ikincil sayıldı. Bu durum kadınlarla erkeklerin evdeki, toplumdaki, sendikalardaki konumunu belirleyen önemli bir unsur oldu. Her şeyden önce toplumsal ilişkiler ve düzenlemeler, kadını evde bakım işini üstlenecek, erkekler ise dışarıda çalışarak ailenin geçimini sağlayacak şekilde yeniden kurgulandı. Bu iş bölümü kadının emek piyasasındaki konumunu ve yaptığı-yapabileceği işleri belirlemenin de zeminini oluşturdu.

**KADINLARIN ÇOCUKLARININ,
KOCALARININ VE DİĞER
AİLE ÜYELERİNİN BAKIMINI
VE İYİLİĞİNİ SAĞLAMAK İÇİN
KARŞILIKSIZ OLARAK HARCADIĞI
EMEK KAPİTALİST TOPLUMLARDA
DEĞERSİZ OLARAK GÖRÜLÜR.**

Kadınlar vasıfsız işlere hapsedildi

Örneğin kadınlar, öteden beri ev içinde yapmış oldukları işlere, vasıf gerektirmeyen üretim dallarına ve ikincil konuma adeta hapsedildi. Bu süreçte kadın emeği belli işlerle özdeşleştirildi ve ucuz emek olarak tanımlandı. Tarihteki ilk sendikalar, kadınlara kapalı, erkeklerle özdeşleştirilmiş sektörlerde ve erkekleştirilmiş işyeri kültürünün hâkim olduğu işyerlerinde örgütlendi.

Sendikal hareket de toplumsal olarak kurgulanan cinsiyete dayalı işbölümünü benimsedi. Başka bir ifade ile sendikalar da erkeği aile reisi olarak tarif etti. Politikaları erkeğin dışarıda çalışarak eve ekmek getirdiği "geçim stratejisi" üzerinden kurgulandı. Böylece erkeğin ücretli çalışması bir kural, kadının çalışması ise kuraldışı olarak algılandı.

Kadın emeğinin ucuz emek olarak tanımlanması 19. yüzyılda çeşitli yollarla resmileştirildi ve kurumsallaştırıldı. Kuşkusuz siyasal iktisatçıların teorileri ve işverenlerin açıkça cinsiyete göre ayrılan bir işgücü yaratmaya dönük tercihleri bunu sağlamakta önemli roller oynadı. Ancak erkeklere ait sendikaların büyük bir kısmının politikaları da, üretici olarak kadın işçilerin düşük değerini doğru kabul etti ve bu "olguları" etkili bir biçimde doğallaştırdı

Sendikalar erkek örgütü olarak şekillendi

19. yüzyılda erkeklerin bir örgütü olarak şekillenen sendikalar, kadınların emek piyasasına ücretli olarak katılımına ve sendika üyeliklerine karşı koydular. Kadın işçileri güvenilir bulmuyorlardı. Sendikalara göre kadınlar "ücretleri düşüren rakipler"di. Örneğin Amerikalı matbaacılar 1860'larda kadın rakiplerin çalıştırılmasına karşı koydular. Bu sendikacılara göre kadınların çalıştırılması, kapitalistlerin ücretleri düşürmek için kullandığı bir yoldu. Kadınları ve erkekleri bugünkü kölelik düzeyine indirmek için "kadını uygun alanından" kandırıp çıkartan "kapitalistlerin son dalaveresi"ydi. Aslında bu ifadeyle sendikaların da ücretli çalışmanın gerçek aktörünün erkek olduğunu varsaydıkları ortaya çıkıyordu.

Gerçekten 19. yüzyılda özellikle Batı Avrupa'da kadınların kitlesel olarak emek piyasasına ücretli olarak dâhil olmalarının en önemli nedeni, sendikacıların ileri sürdüğü gibi işverenlerin ücretleri düşürme stratejisiydi. Ancak erkek sendikacıların çok büyük bir bölümü işverenlerin bu strateji-

ERKEKLERE AİT SENDİKALARIN BÜYÜK BİR KISMININ POLİTİKALARI DA, ÜRETİCİ OLARAK KADIN İŞÇİLERİN DÜŞÜK DEĞERİNİ DOĞRU KABUL ETTİ VE BU "OLGULARI" ETKİLİ BİR BİÇİMDE DOĞALLAŞTIRDI

"Kadınlar Eşit Ücret İstiyor"

sine karşılık olarak işçi kadınlarla ittifak yapmak seçeneğini kullanmadılar. Bunun yerine, kadınların ücretli çalışmasına karşı koyarak engellemeye çalıştılar. Böylece ücretlerini koruyabileceklerini düşündüler. Çünkü sendikal hareket kendini büyük ölçüde erkek görüyordu. İşverenlerin kandırarak evlerinden çıkarttığı kadınları, kendilerine daha uygun bir alan olan "eve" geri göndermek gerekiyordu. Nitekim 1879'da İşçilerin Marsilya Kongresi'nin Fransız delegeleri, birkaç istisna hariç ev kadınına öven bir tutumu benimsediler. Bir kadının doğru yerinin atölyede ya da fabrikada değil, evde, ailenin içinde olduğuna inandılar. 1877'de ise Henry Broadhurst İngiliz Sendikalar Kongresi'nde "karıların geçim parası için dünyanın büyük ve güçlü erkeklerine karşı rekabete sürüklenmek yerine evdeki uygun yerlerinde kalmalarını sağlayacak koşulları yaratmak için ellerinden geleni yapmalarının erkek ve koca olarak sendika üyelerinin görevi olduğunu" anlatacaktı.

Bu dönemde kadınların ücretli çalışması yalnızca ücretleri düşüren ve erkekleri ucuz emek karşısında zor duruma sokan bir rekabet unsuru olarak görülmedi. Evinin kadını olarak eve, çocuklara, evdeki hasta ve yaşlılara bakmakla "görevli" bir konumda olan kadının evin dışına çıkması, hem toplumun

aile kalıplarını hem de geleneksel kadın-erkek ilişkisinin bozuyor olması nedeniyle erkekleri korkuttu. Çünkü "çalışan kadınlar tam da kendi kadınlarıydı ve "iki efendiye hizmet" edemezlerdi. Kadınlar erkeklerin işini yapmakla "sosyal olarak cinsiyetsiz" olabilirlerdi. Evin dışında para kazanmaya çok fazla zaman harcarsalrsa kocalarını iktidarsızlaştırabilirlerdi. Kuşkusuz bu varsa-

yımlar, bugün de kadın emeğinin evrensel denebilecek kimi özellikler kazanmasına neden olan sonuçları yarattı.

Örneğin annelik ve evcimenlik kadınlıkla eşitlendi. Bu görevler kadınların emek pazarındaki konumunu ve ücretlerini açıklayan özel ve öncelikli kimlikler sayıldı. Çalıştırıldıkları işler, fiziksel yeteneklerine ve doğuştan üretkenlik düzeylerine uygun olduğu varsayılarak kadın işi olarak tanımlandı. Bu söylem kadınların bazı işlerde kümelenmesine, bazılarında dışlanmasına, ücretlerin asgari geçim düzeyinin altında saptanmasına neden oldu. Her mesleki hiyerarşinin her zaman en dibine yerleştirildiler.

Cinsiyete dayalı işbölümünün kurumsallaştırılması

Sendikalar da politikaları ve uygulamaları yoluyla emek piyasasında görülen cinsiyete dayalı işbölümünü kurumsallaştırdılar. Kadınları sendika üyeliklerinden ve erkeklerin baskın olduğu, vasıf gerektiren işlerden dışladılar. Kadın işçiler erkek işçilerden daha az ücret alıyorlardı. Sendikaların hedefinin kadınlar için "eşit ücret" olması beklenirdi. Ancak sendikalar böyle bir hedef koymak yerine, erkek meslektaşlarıyla ancak eşit ücret almaları durumunda sendikaya üye olabilecekleri koşulunu getiriyorlardı. Oysa bu koşulu sağlayabilecek kadın sayısı bu dönemde enderdi. Zaten bu politika kadın işinin erkek işi kadar değerli olmadığını ve dolayısıyla hiçbir zaman eşit ücret verilemeyeceğini de varsayıyordu. Bu varsayım döneme hakim olan erkekler ile kadınlar arasındaki ücret farkının "doğal" olduğuna ilişkin anlayışı onaylamaktaydı.

Birçok engellemeye ve yasaklamaya rağmen kadınlar, kendi sendikalarını kurdular, karma sendikaların grevlerinde ve ye-

**BİRÇOK ENGELLEMeye
VE YASAKLAMAYA RAĞMEN
KADINLAR, KENDİ SENDİKALARINI
KURDULAR, KARMA
SENDİKALARIN GREVLERİNDE VE
YEREL SENDİKALARINDA AKTİF
OLDULAR.**

rel sendikalarında aktif oldular. Ancak kadınların sendika üyelikleri oldukça düşüktü. Daha çok kadın işi olarak tanımlanan tütün, tekstil, giyim gibi sektörlerde örgütlenebildiler. Kadınların pasifliğinden yakınan sendikalar, kadınlar arasında sorumluluğu geliştirmek için hiçbir şey yapmadılar. Kadınların çok azı sendika temsilcisi, delegesi veya yöneticisi olabildi. Kadınların işgücününün üçte ikisinin oluşturduğu tütün ve kibrit gibi sektörlerde bile pek çok sendika görevlisi erkekti.

Bu ilk tepkilerin ardından sendikalar kadın işgücü karşısında bir ikileme yüzyüze olduklarını fark ettiler. Öncelikle erkek sendikalar kadın işgücünü ortadan kaldırmanın mümkün olmadığını anladılar. Ardından, kadınların sendikalardan dışlanmasının stratejik olarak çıkarlarına ters olacağını fark ettiler. Çünkü işverenler bu sefer sendikal güçten yoksun ve örgütsüz olan kadınları istediği şartlarda ve çok daha ucuza çalıştırıyordu. Erkek işçi sınıfı ucuz bir işgücü olan kadını istenmeyen bir rakip olmaktan çıkarmalı, sermayeye karşı sadık bir müttefike dönüştürmeliydi. Sendikal hareket bundan başka bir çarenin olmadığını geç de olsa kavradı. Kadınların sendikalara girişlerini reddetme ve onları üretim faaliyetinden dışlama yerine, kadınların sendikalara üye olması için çaba göstermeye başladılar. 1920'lere gelindiğinde sendikalar, Avrupa ve ABD, Avustralya, kısmen de Asya'da milyonlarca kadın üyeye sahipti.

Açıkça ifade edilmese de ayrımcılık sürüyor

Kuşkusuz izleri sürse de günümüzde kadınları üyelikten ve sendikal temsilden dışlamaya yönelik düşünceler açık bir şekilde ifade edilmiyor. Ancak toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkilerinin ve yukarıda ifade ettiğimiz ilk sendikalarda yaygın olan varsayımların sendikal yapı, kültür ve bilinci etkilemeye ve belirlemeye devam ettiğini söyleyebiliriz.

Etkinlik dereceleri farklı düzeylerde olsa da günümüzde gelişmiş ülke sendikalarının birçoğunda (çok sınırlı da olsa Türkiye'deki sendikalarda) kadın üyelere yönelik özel düzenlemeler yapılmıştır. Ancak söz konusu düzenlemelerin sonuçlarının hayal kırıklığı yarattığı söylenmelidir. Kadınların sendikalarda üyelik payları artmasına rağmen, ulusal düzeyden şubelere kadar hemen her düzeyde faaliyetlere katılım oranları genellikle üyelikleri ile orantılı değildir ve erkeklerden düşüktür. Özetle sendikalar ısrarla erkek egemen örgütler olmaya devam ediyor. ■

MEKTUBUMUZ VAR

Sizlerden gelen mektup ve yazıları paylaştığımız MEKTUBUMUZ VAR köşemize hoşgeldiniz. Bu sayımızda, Gebze Kadın Komisyonu'nun Kadına Yönelik Şiddet konusunda kaleme aldığı yazıyı paylaşıyoruz...

Kadına Şiddete Hayır!

Petrol-İş üyesi kadınlar,

25 Kasım Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Günü'nde "kadına şiddet" en büyük sorunlarımızdan biri olarak canımızı yakmaya devam ediyor. Emekçi kadınlar sokakta, evlerinde, işyerlerinde, tacize, tecavüze uğruyor; dövülüyor, evlatlarının gözü önünde katlediliyorlar! Yaşamlarını kurtarmak için kimin kapısını çalsalar geri çevriliyorlar. Kendi sorunlarıyla baş başa kalıp umutlarını yitiriyorlar.

Bu düzende kadına yönelik şiddet türlü gerekçelerle hoş görülüp, meşrulaştırılıp, kışkırtılıyor. Şort giydiği için bir kadını tekmeleyenler cezasız kalıyor. Sokak ortasında dövülen, öldürülen kadınları görenler "kocasını zannettim" diyerek toplum duyarsızlaştırılıyor. Diğer taraftan ise başı kapalı kadınlar için de "yobaz" denerek işçi kadınlar ötekileştiriliyor. Ezilen horlanan hep kadınlar oluyor. Çifte sömürü çarkları arasında ezilen emekçi kadınların sorunları katlanarak artmaya devam ediyor. Emekçi kadınların yaşamlarını daha da zorlaştıracak uygulamalar, yasalar hayata geçirilmeye devam ediyor.

Emekçi kadının fikri, iradesi yok sayılıyor. Ne giyeceğine, sokağa hangi saatte çıkacağına, kaç çocuk doğuracağına, hamileyken sokağa çıkıp çıkmayacağına egemenler karar veriyor. Emekçi kadın aşağılanıyor, hor görülüyor, ayıplanıyor, yargılanıyor, dışlanıyor. Kadın emekçiler evlatlarının bakımını ve ev işlerinin tüm yükünü yalnız başına sırtlanıyor. Dört duvara sıkıştırılıyor, ev içindeki emeği değersiz görülüyor. İşçi kadınlar erkeklerle aynı işi yapıp daha az ücret alıyor. Kreş olmayan işyerlerinde uzun saatler boyunca ağır bir çalışmaya mahkûm ediliyor. İşçi aileleri evlatlarını mutlu bir yaşam sürmeleri ümidiyle dünyaya getiriyorlar. Ama bu çocuklar daha doğar doğmaz kâr düzeninin kurbanı oluyorlar. Kısacık doğum izinleri yüzünden bebekler, annelerinden ayrı kalıyorlar. Yetersiz emzirme izinleri dahi pek çok işyerinde gasp ediliyor. Özellikle gece vardiyaları hem anneler hem de çocukları için büyük bir çile anlamına geliyor.

Egemenler sorunlarımız karşısında çaresiz hissetmemizi, boyun eğmemizi istiyor. Ama sorunlarımız çözümsüz değil. İşçi kadınlar olarak dayanışma içinde olursak tüm sorunlarımızı çözebiliriz.

Bizler, Petrol-İş üyesi kadın işçiler olarak şiddete, çifte ezilmişliğe, zapturapt altında tutulmaya, sömürüye boyun eğmeyeceğiz. Tüm korkularımızı atıp, kadına yönelik şiddete dur demek için bir araya geleceğiz. Haydi işçi kadınlar, haklı taleplerimizi yükseltelim, örgütlenelim, güçlenelim!

Kadına şiddete hayır!

Eşit işe eşit ücret!

Her işyerine kreş!

Doğum izni uzatılsın!

Gece vardiyası yasaklansın!

25 Kasım'ın tarihçesi ve kadına şiddetle mücadelenin sembolü kadınlar:

MİRABAL KIZKARDEŞLER

Dominik Cumhuriyeti'nde diktatör Trujillo'ya karşı mücadele ettikleri için acımasız şekilde öldürülmelerinin 57. yıldönümünde Mirabal kızkardeşleri tekrar anıyoruz. Patria, Minerva ve Maria Teresa, daha iyi bir yaşam için mücadele için hayatlarını verirken, geride kalan Dede kendini kızkardeşlerinin anısını yaşatmaya adanmış.

Selgin Zırhlı Kaplan

Aida Patria Mercedes

Dominik Cumhuriyeti'ni 1930 ve 1961 yılları arasında diktatörlükle yöneten Rafael Trujillo, ülkeye yolsuzluğu ve kayırmacılığı egemen kılmak istemiş, buna karşı koyanları da acımasızca bastırmıştı. On yedi bin vatandaşın ölümünden sorumlu Trujillo'ya karşı bir halk hareketi oluşması kaçınılmazdı. Diktatörlük karşıtı bu hareket içerisinde Mirabal kızkardeşler de yer aldı.

Orta sınıfa mensup bir çiftçi ailesinin dört kızı olan Mirabal Reyes'lerin babaları Enrique Mirabal Fernandez, anneleri ise Mercedes Reyes Camilo'ydu.

AIDA PATRIA MERCEDES: Kızkardeşlerden en büyüğü, Aida Patria Mercedes Mirabal Reyes, 27 Şubat 1924 tarihinde dünyaya geldi. Hem resim ve sanatla uğraşmaktan zevk alıyordu, aynı zamanda dindar olan Patria, bir gün rahibe olmayı da düşünüyordu. 14 yaşına geldiğinde Dede ve Minerva'yla birlikte yatılı katolik okuluna gönderilen Patria, 17'sine geldiğinde Pedro Gonzalez adında bir çiftçiyle evlendi. Norus, Nelson, Raul ve Juan adında dört çocuk dünyaya getirdi. En küçük çocuğu Juan'ı 5 aylıkken kaybetti. Patria, Trujillo karşıtı hareketin içerisinde yer aldı, bütün varlığını bu uğurda harcadı. Kızkardeşleri Minerva ve Maria Teresa'yla birlikte öldürüldüğünde 36 yaşındaydı.

BELGİCA ADELA (DEDE): Mirabal kızkardeşleri arasında hayattan kalan tek kişi Belgica Adela (Dede) Mirabal Reyes oldu. Ailenin ikinci kızı olan Dede, 1 Mart 1925 tarihinde dünyaya geldi. 13 yaşında Ablaları Minerva ve Patria'yla yatılı katolik okuluna gidinceye kadar anne babasıyla yaşıyordu.

Dede, kızkardeşleri gibi koleje gitmedi, bunun yerine ailesine işlerinde yardımcı oldu, tarım ve hayvancılıkla uğraştı.

Dede, 1948 yılında Jaimito Fernandez'le evlendi ve üç çocuk dünyaya getirdi. En büyük oğlu Jaime David Fernandez, 1996-2000 arasında Dominik Cumhuriyeti başkan yardımcılığı ve Çevre ve Doğal Kaynaklar bakanlığı yaptı.

Dede Mirabal, kızkardeşlerinin başına gelenleri tüm dünyaya duyurmayı başardı. Onun çabasıyla, Mirabal Kızkardeşler Müzesi kuruldu, ailesinin, kızkardeşlerinin hikâyesini "Bahçelerinde Yaşıyorlar" anı kitabıyla ölümsüzleştirdi.

Kızkardeşlerinin trajik ölümünden sonra 6 yeğenine sahip çıkarak onları büyüttü. 1 Şubat 2014'te gözlerini hayata yumduğunda Dede 88 yaşındaydı.

**Belgica Adela (Dede)
ve büyük oğlu Jaime**

Maria Argentina Minerva

MARIA ARGENTINA MİNERVA: Ailenin üçüncü kızı Minerva 12 Mart 1926 yılında dünyaya geldi. Çok akıllı bir kızdı. Kızkardeşleriyle birlikte Minerva da yatılı katolik okuluna gitti. Tek amacı, eğitime adım atabilmek ve ileride avukat olmak için evden çıkabilmektir. Bunu başardı da. Bütün engelleri aşarak hukuk fakültesine girmeyi başardı ve mezun da oldu.

Kızkardeşler içinde, politik olarak en aktif olanı oydu. Siyasi görüşlerinin şekillenmesinde amcasının da etkisi var.

Minerva, hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra muhalif kimliği nedeniyle avukatlık lisansı alamayacağı, mesleğini icra edemeyeceği söylendi kendisine. Bu durum, onun diktatörlükle mücadelede başlamasında belirleyici dönüm noktalarından biri oldu.

Minerva, birlikte mücadele yürüttükleri hukukçu ve aktivist Manuel Aurelio (Manolo) Tavárez Justo evlendi ve iki çocuğu oldu: Minou ve Manolito. 1960 yılında birlikte 14 Haziran hareketini kurdular. Daha sonra kızkardeşleri Patria ve Maria Teresa'yı harekete katılmaya ikna etti. Bütün kardeşleri onu Trujillo'ya karşı mücadelesinde hep yanında yer aldılar.

Minerva, kısa süre sonra tutuklandı. Serbest kaldıktan sonra, kızkardeşleri Patria ve Maria Teresa'yla birlikte cezaevindeki eşlerini ziyaretten dönüştü diktatörlük askerleri tarafından pusu kurularak yakalandılar, tecavüz ve işkenceyle öldürüldüler ve arabalarının içinde bir uçurumdan aşağıya atıldılar.

Öldürüldüklerinde Patria 36, Minerva 34 ve Maria Teresa da 25 yaşındaydı.

Minerva'nın kızı Minou, hayatta kalan teyzesi Dede ile birlikte uzun süre üç kızkardeşin hatırasını dünyaya duyurmak için çaba sarfetti.

ANTONIA MARIA TERESA: Maria Teresa, kızkardeşlerin en küçüğüydü. 15 Ekim 1935 yılında dünyaya gelen Maria, ailenin gözdesiydi. Kızkardeşleriyle birlikte katolik yatılı okulunda okudu. 1954 yılında matematik lisans eğitimini tamamladı, aynı yıl Santa Domingo Üniversitesi Matematik Fakültesi'ne girdi.

14 Şubat 1958'de, henüz 23 yaşındayken Leandro Guzman ile evlendi. 7 Şubat 1959'de kızı Jacqueline'i dünyaya getirdi.

Ablası Minerva'nın izinden ayrılmayan Maria Teresa da 14 Haziran hareketinde aktif olarak yer aldı. İlk tutuklamasını 20 Ocak 1960 tarihinde yaşadı.

Maria Teresa'nın tuttuğu günlükler, pek çok olayı ayrıntısıyla anlatıyor. Günlüğünde yazdıkları, kızkardeşlerin hikâyesi, mücadeleyle nasıl tanıştığı, cezaevindeki deneyimleri, kendileriyle ilgili yazılan kitaplarda yer aldı. Kitaplardan birisi Julia Alvarez'in yazdığı "Kelebekler Zamanı", diğeri ise Dede Mirabal'ın "Bahçesinde Yaşıyorlar" anı kitabı.

Kelebekler kelimesi, harekete katıldıktan sonra kendileri için Kelebek (İspanyolcası Mariposa) kod adını kullanmalarına dayanıyor.

Kızkardeşlerden hayatta kalan Dede ve yeğeni, Minerva'nın kızı Minou

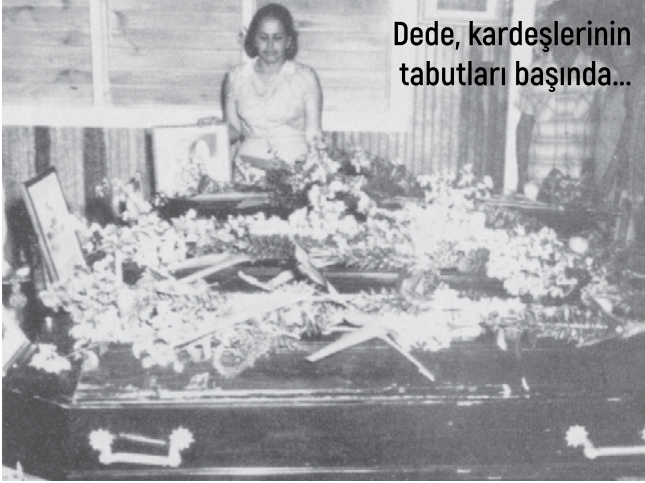
1960 yılında annesini (Minerva), 1963 yılında babasını (Manuel Aurelio) kaybeden (31 Ağustos 1956 doğumlu) Minou Tavárez Mirabal, 1996-2000 yılları arasında Dominik Cumhuriyeti hükümetinde bakan yardımcısı olarak görev aldı. 2002-2006 yılları arasında kongre üyeliği yaptı. Halen, Temsilciler Meclisi'nde Dış İlişkiler ve Uluslararası İşbirliği Komitesi başkanlığı yapıyor. Aynı zamanda dilbilimci olan Minou, kadına yönelik şiddetle mücadele ediyor, toplumsal meselelerde aktif görev alıyor. Onun da Camila Minerva ve Manuel Aurelio adında iki çocuğu bulunuyor.

Antonia Maria Teresa

Doğdukları Salkedo'da gömüldüler

Mirabal kızkardeşler, doğdukları Salkedo'da gömüldüler. Mirabal kardeşlerden bir süre sonra, 30 Mayıs 1961 tarihinde diktatör Trujillo öldürüldü. Dominikliler, ölümü için suikast kelimesi yerine "adaletin yerini bulması" anlamına gelen ajisticiamiento kelimesini kullandılar.

Dede, kardeşlerinin tabutları başında...

Patria, Dede ve Minerva

Dede, kitabında fotoğrafta ortadakinin kendisi olduğunu; ancak sıklıkla ölen kızkardeşlerden Maria Teresa ile karıştırıldığını belirtiyor.

25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ

1981'de Dominik'te toplanan Latin Amerika Kadın Kurultayı'nda 25 Kasım , "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Dayanışma Günü" olarak kabul edildi. 1999 yılında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 25 Kasım "Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü" ilan edildi.

Evleri ve bahçeleri müze oldu:

MİRABAL KIZKARDEŞLER MÜZESİ

Miraballar'ın hayatta kalan kızkardeşleri Belgica Adela (Dede) Mirabal, hayatının büyük kısmını kızkardeşlerinin anısını yaşatmak için harcadı. Röportajlar verdi, kitaplar yazılmasına vesile oldu, hatta kendisi de bir anı kitabı yazdı, ancak bu yeterli gelmedi, ailelerinin evlerini ve bahçesini müze haline getirdi.

Öldürülüşlerinin 40. yıldönümünde, 25 Kasım 2000 tarihinde mezarları müze bahçesine nakledildi. Üç kızkardeş ve 3 yıl sonra öldürülen Minerva'nın eşi Manolo'nun cenazesi şimdi bahçelerinde bir aradalar.

Müze, aileye ve kızkardeşlere ait pek çok eşya sergileniyor. Maria Teresa'nın işlediği nakışlar, Patria'nın fincan takımı. Her bir kızkardeşin odasında kendilerine ait özel eşyalar bulunuyor. Mendiller, dikiş makineleri, en sevdikleri kıyafetler...

Mirabal kızkardeşlerin fotoğrafları, 2007 yılında, 200 Dominik Peso'su değerindeki banknot üzerine basıldı. Banknotun arka yüzünde Mirabal Kızkardeşler Anıtı'nın fotoğrafı yer alıyor.

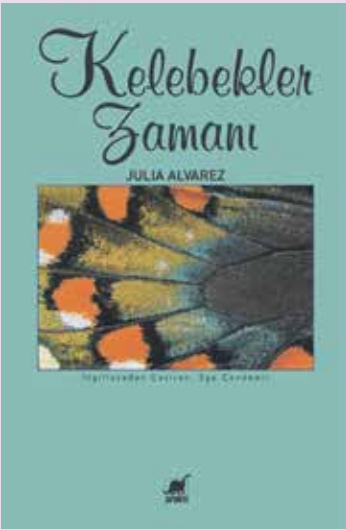
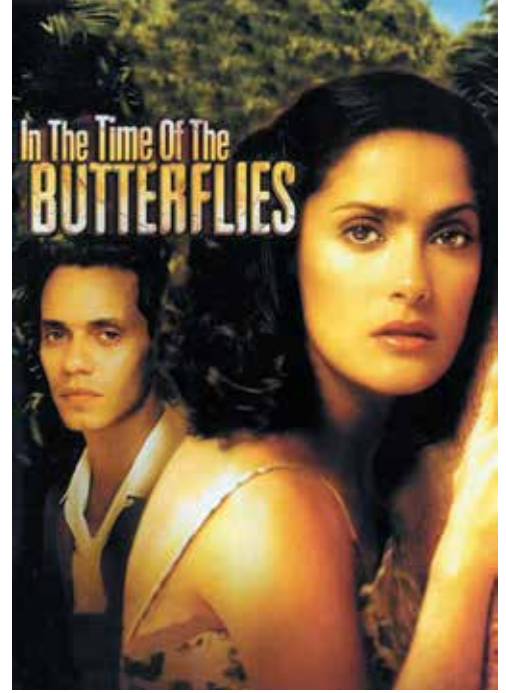
MİRABAL KARDEŞLERİN HAYATINI ANLATAN FİLM:

KELEBEKLER ZAMANI

Julia Álvarez'in aynı adlı romanından sinemaya uyarlanan 2001 yapımı "Kelebekler Zamanı" filmi Dominik Cumhuriyeti'nde Rafael Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele eden ve 25 Kasım 1960'ta acımasızca öldürülen Mirabal kızkardeşlerin hayatını anlatıyor.

Kızkardeşlerden Minerva'yı Salma Hayek'in, Trujillo'yu ise Edward James Olmos'un oynadığı film, gerçek görüntülerle başlıyor. Trujillo'nun öldürdüğü insanların gerçek görüntülerinden kesitlerle birlikte diktatörlüğe ilişkin bazı tarihsel gerçekler seyirciye tekrar hatırlatılıyor:

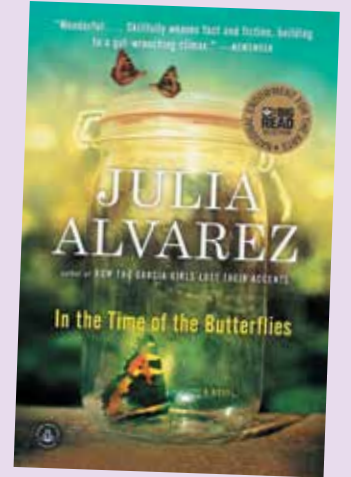
"General Rafael Leonidas Trujillo, 1930'dan 1961'e kadar Dominik Cumhuriyeti'nin mutlak hakimiyetini elinde tuttu. Kilise, aristokratlar, entellektüeller ve basınla kurduğu gizli ittifaklar diktatörlüğünün dayanağını oluşturuyordu. Güçlü kalabilmesinin formülü basitti: Karşı gelen herkesi öldürmek. Kurduğu terör rejimi sırasında 30 binden fazla insan idam edildi."

KELEBEKLER ZAMANI

Julia Alvarez, Ayrıntı Yayınları, 2017

Kendisi de Dominik Cumhuriyeti'nden olan ve küçük yaşta, Trujillo'dan kaçan ailesiyle Amerika'ya yerleşen Julia Alvarez, Mirabal'ların hikayesini duyduğunda küçük bir kız çocuğudur. İleride bu hikayeyi kitap haline getirebilmek için Dede Mirabal'la iletişim kurar. Alvarez, kitabında, öykülediği Mirabal kızkardeşleri, yani Kelebekleri kendi ağızlarından anlattırıyor. Her bir kızkardeşin farklı karakterleri vardır. Örneğin Patria dindar ve çocuklarına düşkündür. Dede, güvenilir, becerikli ve yumuşak başlı... Minerva, ailenin sorgulayan, merak eden, aynı zamanda asi kızıdır. En küçük kızkardeş Maria Teresa ise hassastır.

Julia Alvarez'in Kelebekler Zamanı İngilizce başta olmak üzere pek çok dile çevrildi.

"BAHÇELERİNDE YAŞIYORLAR"

Dede Mirabal, Anılar, 2009

2009 yılında İspanyolca olarak yazılmış olan "Vivas en su jardín" (Bahçelerinde Yaşıyorlar), Dede Mirabal'ın kızkardeşlerini, Mirabal ailesini, evliliklerini, yaşadıkları trajik olayları aileden biri olarak, ilk ağızdan anlattığı anı kitabı. Kitapta aileye ait çok sayıda fotoğrafa da yer veriliyor.

İngiltere'nin ilk kadın sendikasını kurdu:

EMMA ANNE PATERSON

Kadınların, bırakın sendika kurmayı, pek çok işkolunda çalışmalarının bile kabul edilmediği bir dönemde, erkeklerin örgütlemeyi reddettiği işyerlerinde kadınlara sendika kurmayı kafasına koymuştu. Sendikacılık hakkında bilgi edinmek için bir erkek sendikasında işe girdi. Kadın sendikacılığının tarihini, Emma Anne Paterson'un hikâyesiyle daha iyi anladık.

5 Nisan 1848 tarihinde dünyaya gelen Emma Anne Paterson, henüz genç bir kızken politika ve sanayi alanında kadınların koşullarının iyileştirilmesine kafa yormaya başladı. 1867 yılında Çalışan Erkekler Kulübü ve Enstitüsü Birliği'nde sekreter yardımcılığı görevi yürüttü. Bu sayede erkek işçi sendikaları hakkında bilgi edinme fırsatı buldu.

Şubat 1872'de çalışmalarını Kadınlara Oy Hakkı Derneği'ne yoğunlaştırdı. Burada da sekreter olarak görev aldı.

1873 yılında İskoç kökenli mobilya ve ahşap ustası Thomas Paterson'la evlendi. Kocasını da boş zamanlarında ekonomi ve felsefe sorunlarına kafa yoruyordu, aynı zamanda Çalışan Erkekler Kulübü ve Enstitüsü Birliği'nin fahri başkanlık ve başkan yardımcılığı görevini yürütüyordu.

Evlendikten sonra bir süre Amerika'da zaman geçirip, Londra'ya döndükten sonra Emma Pa-

terson, 1874 yılında **Kadınları Koruma ve Yardım Birliği**'ni kurdu. Birliğin amacı, kadınlara sendika kurmaları konusunda yardımcı olmaktı.

Bu fikri kendisine öneren New York Kadın Şemsiye İşçileri Sendikası'ydı.

Benzer bir kuruluş, kendisi de ciltçi olan Emma Paterson'un önerisiyle İngiltere'nin Bristol kentinde kurulan **Ulusal İşçi Kadınlar Birliği**'dir. Birlik tarafından kurulan ilk sendika kadın ciltçilerin sendikasıdır (1874). Bunu, döşemeciler, gömlekçiler, terziler ve elbise dikicileri sendikaları izledi.

1875 yılında Emma Paterson, Glasgow'daki **Sendikalar Kongresi**'ne (TUC) delege ve ciltçilerle döşemeciler topluluklarının temsilcisi olarak katıldı.

Bu kongreye daha önce hiçbir kadın katılmamış ve katılması da kabul edilmemişti. Bu tarihten

itibaren, ölümüne kadar bütün kongrelere iştirak etmiş, çabaları sayesinde erkek delegelerin kadın sendikacılara karşı önyargılarını kırmayı kısmen de olsa başarmıştır.

Birliğin Londra, Oxford ve pek çok şehirde düzenlediği mitinglerde konuşmacı olarak yer aldı.

Birliğin aylık etkinliklerini kayda geçirmek amacıyla yayınladığı ve Şubat 1876'da yayın hayatına başlayan "*Kadınlar Birliği Gazetesi*"nde editörlük görevi yürüttü.

Emma Paterson, öldüğü güne kadar Kadınlar Birliği'nin onursal başkanı ve örgütleyicisi olarak kaldı. 1886 yılındaki ölümünden sonra birliğin başına Gertrude Tuckwell geldi.

1891 yılında Kadınlar Birliği adı değiştirilerek **Kadın Sendikaları Birliği** oldu. Otuzun üzerinde sendika grubunu çatısı altında birleştirdi. [SZK]

Bir temsilci eğitimi daha geride kaldı...

YENİ TEMSİLCİLER, YENİ DENEYİMLER

Petrol-İş Sendikası'nda yeni seçilen veya daha önce temsilci olup da hiç eğitime katılmamış olan temsilcilere Petrol-İş Sendikası'nın çalışmalarının ve temsilciliğin gereklerinin anlatıldığı Temsilci Eğitimleri'nin sonuncusu Ocak 2018'de yapıldı. Biz de her zaman olduğu gibi, kadın dergisini ve Petrol-İş'in kadın çalışmalarını anlattık.

Yaklaşık 40 kişinin katıldığı eğitimlere, Petrol-İş'e yeni katılan işyerlerinden gelen temsilciler de bulunuyordu.

En son katıldığımız temsilci eğitiminde iki kadın temsilcimiz vardı. Bu grupta da bir kadın üyemizin olduğunu duyduğumuzda çok sevindik. Üstelik, eğitime katılacak arkadaşımız yeni bir işyerinden yeni temsilci olan bir kadın üyemizdi.

Eğitime katıldığımızda, gözlerimiz kadın temsilcimizi aradı, ancak doğum yaptığı için eğitime katılmadığını öğrendik. Petrol-İş Sendikası İstanbul 2 No'lu şubesine bağlı işyerlerinden ilaç sektöründe üretim yapan Mefar'ın tek kadın temsilcisi Gülşay Serinkaya'yı buradan kutluyor, bebeğini sağlıklı, huzurlu ve analı babalı büyütmesini temenni ediyoruz.

Temsilci eğitimlerinde artık gelenek haline gelen "Petrol-İş Kadın Dergisi'ni duymayan var mı?" sorusuna hâlâ tek tük de olsa "ben ilk defa duyuyorum" cevabını alıyoruz. Genelde hiç kadın çalışanın olmadığı işyerleri için normal bir durum sayılabilir. Ancak temsilci olarak sendikada yapılan bütün çalışmalardan haberdar olunması gereğini ve kadın dergisinin üye eşleri için de çıkartıldığını hatırlatarak devam ediyoruz çalışmalarımızı anlatmaya.

Onlar bizi tanımak, çalışmalarını öğrenmek için gelmişken biz de biraz onlar hakkında bilgi sahibi olalım dedik. Temsilcilerden, önceden hazırladığımız anket sorularına cevap vermelerini istedik, bir iki temsilci dışında hepsi bütün sorulara cevap verdi.

Öncelikle, anket sorularından birisi olan "İşyerinizde kaç işçi çalışıyor, kaç sen-

dikalı? İşyerinizde kaç kadın çalışan var, kadınların kaç sendikalı?" sorusuna bütün temsilcilerin tam cevap vermiş olması, işyerinde çalışanların cinsiyet dağılımı hakkında bilgi sahibi olduklarını göstermesi açısından önemli.

Temsilcilerin yaşlarıyla ilgili soruya verilen cevaplara göre, eğitime katılan en yaşlı temsilci 55, en genç temsilci 28 yaşındaydı. Yaş ortalaması 35 idi.

Temsilcilerin % 80'i ilk defa temsilci seçildiğini, % 20'si ise ikinci kez temsilci olduğunu belirtti. Temsilciler, ilaç, kauçuk, lastik, kimya, petrol ve gaz işkollarında çalışıyorlar. En fazla temsilci, plastik sektöründen gelmişti.

Temsilcilerin % 88'i evliydi. Evli olanlara, eşlerinin çalışıp çalışmadığını sorduk, % 66'sı eşinin çalışmadığını belirtmiş. Neden çalışmadığı sorusuna ise üçte biri çocuk bakımı cevabını verirken, dörtte biri cevap vermemeyi tercih etmiş. Eşinin iş bulamadığı için çalışmadığını belirten sadece bir kişi. "Kendisi çalışmak istemiyor" cevabı

veren yine bir kişi, "Ev kadını" olduğu için çalışmadığını belirtenlerin sayısı 6, son olarak da "Eşimin çalışmasına gerek yok, ben evi geçindiriyorum" diyen bir kişi. Sorulardan birisi de başta belirttiğimiz gibi, "Petrol-İş'te kadınlara ilişkin çalışmalardan, dergiden haberiniz var mı?" idi. Buna da ankete katılanların % 41'i "Hayır" cevabı vermiş.

Kadın üyelerle nasıl iletişim kurduklarını sorduğumuz soruya, doğal olarak işyerinde kadın çalışan bulunmayan temsilciler cevap yazmamış. Soruyu boş bırakmayanlardan 18'i, "Birebir görüşerek, işyerinde ziyaret ederek" cevabını vermiş. Temsilcilerden üçü "Kadın temsilcimiz sayesinde iletişim sıkıntımız olmuyor", dördü ise "Erkeklerle görüştüğümüz gibi kadın üyelerle de görüşebiliyoruz" cevabını vermiş.

Bir sonraki temsilci eğitiminde kadınları da görmek umuduyla, "Kadınlar sendikalara, temsil ve yönetim kademelerine" diyerek bitiriyoruz. ■

ITF eğitim koordinatörü Christine Ssebowa-Ascott:

"SENDİKALAR KADIN İŞGÜCÜNE AYAK UYDURAMADI"

Petrol-İş Genel Merkezi'nde Kasım 2017'de yapılan Süleyman Üstün İşçi Eğitimleri Çalıştay'ına Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu (ITF) adına katılan eğitim koordinatörü Christine Ssebowa-Ascott ile çalıştay bitiminde uluslararası bir federasyonda, hem de kadınların azınlıkta olduğu bir sektörde çalışmanın zorluklarını ve sendikanın kadın çalışmaları üzerine konuştuk. Soru ve cevapları eşzamanlı çevirerek söyleşiye katkı sağlayan Tümtis Uluslararası İlişkiler uzmanı Ekin Öztürk'e ve söyleşi sırasında yanımızda bulunan ve fotoğraflarımızı çeken Tümtis Basın Servisi'nden Mukadder Anadolu'ya da tekrar teşekkürler.

Söyleşi: Selgin Zırlı Kaplan & Ekin Öztürk

Hangi sendikada, ne zamandır çalışıyorsunuz, göreviniz nedir?

Uluslararası Taşımacılık İşçileri Konfederasyonu'nun (ITF) Londra'daki genel merkezinde çalışıyorum. Şu anda bir geçiş sürecindeyim. Eski görevimden yeni bir göreve geçeceğim.

Şu anda eski görevimle ilgili yürütülmekte olan projelerin tamamlanması için uğraşıyorum. Daha önceki görevim ise Tedarik Zinciri ve Lojistik Proje Ekibi'nde eğitim koordinatörlüğüydü. Eğitim projelerinin yönetilmesi ve koordine edilmesinden sorumluydum.

Eğitim etkinlikleri, seminerler ve projenin diğer işlerini yapıyordum. Bunu yaparken, bölge ofislerindeki eğitim uzmanları ve eğitim koordinatörleriyle birlikte çalışıyordum.

Yakın zamanda, DHL kampanyası dahilinde eğitim faaliyetleri düzenliyordum, bunlardan sorumluydum. Ayrıca, DHL kampanyasının Afrika ayağıyla da ilgileniyordum. Şimdi ise yeni bir pozisyona geçiş dönemindeyim.

Daha önce, bölge ofislerindeki eğitim koordinatörleriyle çalışıyordum, ama Türkiye istisnai durumlardan biri. Çünkü Türkiye'de doğrudan sendikayla ortak çalışarak eğitim faaliyeti yürütüyordum.

ITF'teki çalışma süresine gelince, sanırım 12 yıl oldu. Daha önce eğitim departmanında çalışıyordum, bundan sonra tedarik zinciri ve lojistik ekibiyle ortak çalışmaya başladım. Ama dediğim gibi şu anda bir geçiş dönemindeyim. Gececeğim yeni departman sendika inşası departmanı. Burada da koordinasyon görevim olacak. Departmanın amacı, üye sen-

dikalarımızın kurumsal kapasitelerini, örgütlenme kapasitelerini ve kampanya yürütme kapasitelerini geliştirmek ve kendi başlarına faaliyet yürütme bilmelerini sağlamak.

Sendikada kadın olmaktan kaynaklı zorluklar yaşıyor musunuz?

Eğitimlerle ilgili olarak; sonuçta taşımacılık sektörüyle ilgileniyoruz, taşımacılık sektörü sizin de bildiğiniz gibi erkek ağırlıklı bir sektör. Şu anda o kadar olmasa da, bu işe yeni başladığımda genelde yaşı benden çok büyük erkekler vardı.

Üzerinizde baskı hissediyorsunuz, sürekli hazır olma baskısı. Karşınızdaki insanlar "ne bilecek ki, zaten kadın, zaten genç" diye sizi yargılayabilir." Bu yüzden sizin herşeye tam olarak hazırlandığınızdan ve herşeyi tam olarak bildiğinizden emin olmanız gerekiyor.

Bu baskıyı hissettiğimi söyleyebilirim. Bir yandan eğitime katılanlarla ilişkiyi geliştirmek, bir yandan da bu baskıyla

mücadele etmek zorundayım. İlk başlarda korku da oluyor, gittiğiniz her yerde, eğitimlerde hep erkekler var, çoğunluğu erkek. Ama bir süre sonra sürekli erkekleri görmeye, hep erkeklerin çoğunlukta olmalarına alışmaya başlıyorsunuz.

Böyle eğitimlerde kadınlar için özel olarak yaptığım bir şey, bir kadın bile olsa onun aktif olarak eğitime katılmasını sağlamak, onun da öne çıkmasını, fikirlerini paylaşmasını sağlamak. Onun da söylemek istediği şeyleri açıkça söyleyebilmesini sağlamak. Erkeklerin çoğunlukta olmasından gözünün korkmamasını sağlamak.

Sizi de destekleyen olmuş muydu?

Bana yardımcı olan bir şey şuydu, çalıştığım departmanın başında eğitimden sorumlu bir kadın vardı. Onun tavrı, onun duruşu, aynı zamanda bana güveniyor olması bana çok yardımcı oldu. Kendime olan güvenimin, özgüvenimin artmasını sağladı. Çok yakın çalıştığınız bir kişinin kadın olması, size destek vermesi çok önemli oluyor böyle bir durumda.

Sürekli karşılaştığım, eğitimlerde beraber çalıştığım kadın eğitimciler de vardı. Sürekli gruplar halinde erkek işçiler geliyor, ama eğitimci olan birçok kadın da var. Türkiye'de pek yok tabii.

Farklı bölgelerde farklılıklar görmek de önemli, ama ben normalde daha çok kadın eğitimci görüyorum başka yerlerde. Bölge ofislerinden iş arkadaşlarıyla birlikte çalışınca, ortak hareket edince özgüveniniz artıyor, daha yetkin oluyorsunuz.

Sendikanızda kadın oranı nedir? Sendikanızda kadın oranını arttırmak ve kadınların sendikal çalışmalara daha aktif katılımlarını sağlamak için ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Kadın oranımızı şu anda tam olarak söyleyemeyeceğim. Oran olarak da bilmiyorum. Çoğu kadın şu anda enformal sektörde çalıştığı için bu bir problem. Ayrıca taşımacılık sektörü olduğu için kadınların sayısı az, bu da bir problem. Sektörlerdeki yeni gelişmeler, güvencesizleştirme, liberalleşme gibi uygulamalar aslında işgücüne çok sayıda kadının eklenmesine neden oldu, ama sendikalar bu değişimin hızına ayak uyduramadı. Bununla paralel olarak kadınlara yönelik yeterince çalışma yapamadılar. Bazı üye sendikalarımız, kaç kadın üyelerinin olduğunu bilmiyorlar bile. Bu konuda hiçbir çalışma yapmamışlar.

ITF'in eğitim departmanında çalıştığım dönemde kadın projelerine yönelik sendikalaradaki kadın komitelerini desteklemeye çalıştık. Birlikte çalışmalar yürütmeye çalıştık. Bölgesel bazda kadınların sendika içerisinde seslerini duyurmaya, onlara destek vermeye çalıştık. Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da.

Aynı zamanda sendikalarda kadın liderler yetiştirmeye de çalışıyorduk. Ancak bu konuda zorluklarla karşılaşıyorduk. Çünkü o sendika yönetimi, lider yapmaya çalıştığımız kadınları kendileri için bir tehdit olarak görmeye başladılar. Bu da yönetimlerin gözünü korkuttuğu için bazen çok zorlaştı kadın liderler yetiştirmek. Yine de şu anda ilerleme kaydediyoruz.

Fotoğraf: Mukadder Anadolu

Mesela Asya'da sadece erkeklerle yönelik bir eğitim programımız var. Bu tamamen cinsiyet eşitliği üzerine bir eğitim. Çünkü şu anda gücü elinde bulunduranlar erkekler. Kadınların önünü açacak, onlara fırsat sağlayacak, imkân sağlayacak olanlar, geri çekilmesi gerekenler de erkekler.

Bir projemiz daha var: "Women's Advocate", Kadın Avukatı, işyerinde kadına şiddete yoğunlaşıyor. İşyerinde kadına şiddetle ilgili bilinçlendirme çalışmaları yürütüyor. Kadın aktivistlerle birlikte çalışarak işyerinde ya da dışında karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmaya çalışıyor. En önemli noktası da, toplu iş sözleşmelerinde işyerinde kadına şiddetle ilgili maddelerin konulmasını sağlamaya çalışıyor.

DHL kampanyasında da düzenledimiz eğitimlere kadın üyelerin getirilmesini sağlamaya çalıştık. Sendikalara şirketlerdeki kadın işçi sayısını,

örgütlülük oranını sorduk. Örgütlü olmayanları nasıl örgütleyebileceğimizi sorduk. Kadın departmanı ile yaptığımız bir çalışma da, kadın taşımacılık işçileri için imkânlar yaratmaya çalışmak. Örneğin, bu işi bir kadının yapamayacağı algısı var, bu algıya sebep de kadınların bu işi yaparken görmemiş olmaları. Kadınların yapabileceği iş, yapamayacağı iş algısını değiştirmeye çalışıyoruz.

Aynı zamanda sektördeki gelişmeleri de yakından takip ediyoruz. Şu anda sektörde otomasyon adı verilen büyük bir değişim var. Artan otomasyonun kadınları nasıl etkileyeceği ve kadınlar için yeni işler yaratıp yaratmayacağını, yaratacaksa düzgün işler mi olacağı, gibi sorular soruyoruz.

Petrol-İş'li kadınlara söyleyeceğiniz bir şey var mı?

Mücadeleye devam etsinler, savaşmayı bırakmasınlar. ■

KADIN AJANDASI

Hazırlayan: Elif Ülker

1 EYLÜL 1990
Bakırköy Kadın Sığınma
Evi açıldı.

20 Eylül 1999

Türkiye, 1985 yılında
Birleşmiş Milletler
Kadınlara Karşı Her Türlü
Ayrımcılığın Önlenmesi
Sözleşmesi'ni (CEDAW)
imzalarken koyduğu aile
hukukunu ilgilendiren
15 ve 16. maddelerine
ilişkin çekinceleri
kaldırdı.

1 Eylül 1927

Medeni nikâh zorunlu hale geldi

Kate Millet

14 Eylül 1934

Amerikalı sanatçı, yazar,
heykeltıraş ve feminist
felsefeci Kate Millet
dünyaya geldi.

12 EYLÜL 1928

Türkiye'nin ilk kadın Sağlık ve Sosyal
Yardım Bakanı (1971) ve seçilen ilk kadın
rektörü Dr. Türkan Akyol dünyaya geldi.
(Ölüm: 07 Eylül 2017)

Türkan Akyol

6 Eylül 1982

Deneme ve inceleme yazarı, Eski
Yunan ve Roma dilleri uzmanı,
filolog, arkeolog, çevirmen ve
düşünce insanı Azra Erhat
İstanbul'da hayatını kaybetti.
(Doğum: 4 Haziran 1915)

Azra Erhat

1 EKİM 1847

İngiliz toplumcu
yazar, kadın hakları
savunucusu Annie
Besant dünyaya geldi
(Ölüm: 20 Eylül 1933)

Annie Besant

26 EYLÜL 2004

Cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet
konusunda yeni düzenlemeler içeren Yeni Türk
Ceza Kanunu kabul edildi.

Jane Addams

6 Eylül 1860

ABD'de Kadın Sendikaları
Birliği'nin kurucularından
Jane Addams dünyaya geldi.
(Ölüm: 21 Mayıs 1935)

Sabiha Bengütaş

2 EKİM 1992

Türkiye'nin ilk kadın heykeltıraşı kabul
edilen Sabiha Bengütaş, hayatını kaybetti.
(Doğum: 1904, İstanbul)

Rosa Parks

24 EKİM 2005

ABD'li insan hakları savunucusu **ROSA PARKS** hayatını kaybetti. 1 aralık 1955' TARİHİNDE, Alabama'da bir otobüste koltuğunu beyaz bir erkeğe bırakmayı REDDETMESİ, 381 günlük bir otobüs BOYKOTUNUN BAŞLAMASINA SEBEP OLDU. BOYKOTUN SONUNDA, otobüs ayrımı anayasaya aykırı bulundu.

Agatha Christie

15 Eylül 1890

İngiliz polisiye roman, kısa öykü yazarı şair Agatha Christie dünyaya geldi. (Ölüm: 12 Ocak 1976)

27 Ekim 1933

1916 YILINDA KANADA'NIN VE İNGİLİZ İMPARATORLUĞU'NUN İLK KADIN YARGICI; AYNI ZAMANDA KADIN HAKLARI AKTİVİSTİ VE YAZAR **EMİLY MURPHY** HAYATINI KAYBETTİ. 1927'DE DÖRT KANADALI KADININ DA DESTEĞİYLE, KANADA YÜKSEK MAHKEMESİ'NE DİLEKÇE VERDİ: "1867 İNGİLİZ KUZAY AMERİKA YASASI'NIN 24'ÜNCÜ BÖLÜMÜNDE YER ALAN 'KİŞİLER' KELİMESİ KADIN KİŞİLERİ İÇERİYOR MU?" 24 NİSAN 1928'DE KANADA YÜKSEK MAHKEMESİ'NDEN, "HAYIR" CEVABI GELDİ. (DOĞUM: 14 MART 1868)

Gül Esin (Gülkız Übbül)

26 Ekim 1933

2349 sayılı kanunla kadınların köy heyetlerine ve muhtar seçme ve seçilme hakkı tanındı. Gül Esin (Gülkız Übbül) Aydın'ın Çine İlçesi Nazilli Köyü muhtarı seçilerek Türkiye'nin ilk kadın muhtarı ünvanını aldı.

Emily Murphy

12 Kasım 1970

Türkiye'nin ilk kanun virtüzü kadın müzisyen, icracı ve besteci Vecihe Daryal hayatını kaybetti. (Doğum: 9 Nisan 1912)

Vecihe Daryal

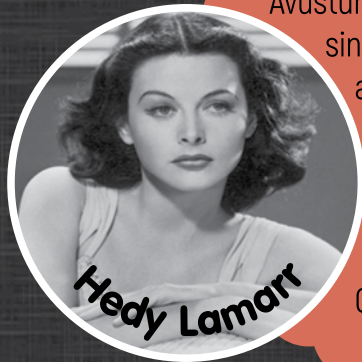
25 Kasım 1909

New York Gömlek Grevi

Yaklaşık 40 Bin işçiyi istihdam eden, New York ve civarı 600 gömlek fabrikasında çalışan, yüzde 80'i kadın, 20 Bin gömlek işçisi greve çıktı.

9 KASIM 1914

Avusturya kökenli, Amerikalı sinema oyuncusu ve 'frekans atlamalı yayılı spektrum' teknolojisinin mucidi Hedy Lamarr (asıl adı Hedwig Eva Maria Kiesler) dünyaya geldi. (Ölüm: 19 Ocak 2000)

Hedy Lamarr

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde güçlü bir dayanak: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Av. Sevda Bayramoğlu
Petrol-İş Sendikası Hukuk Servisi

Kadına yönelik şiddet, sadece Türkiye'de değil, gelişmiş ülkeler de dahil tüm dünyada kadınların insan haklarını tehdit eden ve acilen çözüm üretilmesi gereken bir konu. Bugüne kadar konuyla ilgili pek çok sözleşme imzalandı, ancak 2011'de imzaya açılan ve bugüne dek 80 ülkenin imzaladığı İstanbul Sözleşmesi, şiddeti kapsamlı olarak tarif ediyor ve en önemlisi de devlete büyük yükümlülükler düşüyor. Hukuk servisinden avukat Sevda Bayramoğlu bu sayıda İstanbul Sözleşmesi'ni yazdı...

Karşı Uzman Eylem Grubu) adlı organın kurulmasını da öngörüyor. GREVIO, taraf devletlerin sözleşmenin getirdiği standartlara uyup uymadıklarını belirlemek için raporlama usulünü kullanıyor. 4 Mayıs 2015'te 10 üyesi seçilerek oluşturulan GREVIO'nun ilk değerlendirme dönemi 2016 yılında başladı. Sözleşmeye göre, her bir taraf devletin kendisine verilen süre içerisinde GREVIO'nun gönderdiği anket formunu yanıtlaması gerekiyor. Bu ilk dönemde GREVIO taraf devletlerde İstanbul Sözleşmesinin uygulanma alanıyla ilgili bir durum tespiti yapmayı amaçlıyor. GREVIO'nun bu anket formuna verilen yanıtlara, taraf devletlerin temsilcileriyle gerçekleştirdiği görüşmeler ve ilgili ülkenin sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanacak gölge raporlara dayanarak hazırlayacağı denetleme raporunu internet sitesi aracılığıyla kamuoyuyla paylaşması ile ilk periyottaki değerlendirme süreci tamamlanacak.

GREVIO Türkiye'ye ilk değerlendirme sürecine ilişkin anket formunu Ocak 2017'de gönderdi.

Bu ilk değerlendirme süreci çerçevesinde GREVIO Türkiye'nin 2014-2015 arasında kadına yönelik şiddet alanında veri toplama-dan önlemeye, kadınların korunmasından

İstanbul'da imzaya açıldığı için **İstanbul Sözleşmesi** olarak bilinen **Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi**, uluslararası hukukta kadına yönelik şiddetle mücadele alanında en yüksek standartları içeren ve en kapsamlı bağlayıcı metindir. 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açılan ve ilk olarak Türkiye'nin onayladığı sözleşme, 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girdi.

Denetim Organı GREVIO

İstanbul Sözleşmesi kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, kadınların her türlü şiddetten korunması, kadınlara yönelik şiddetin faillerin kovuşturulması, yargılanması ve cezalandırılması için titizlikle hazırlanmış bir metin. Ayrıca sözleşmenin gereklerinin yerine getirilip getirilmediğini denetlemek için kadına yönelik şiddet alanında uzman üyelerden oluşan GREVIO (Kadınlara Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddete

faillerin soruşturulmasına, maddi hukuk hükümlerinden göç ve iltica politikalarına kadar geniş bir alanda ve son derece kapsayıcı bir perspektifle İstanbul Sözleşmesi'nden kaynaklanan yükümlülükleri uyarınca neler yaptığını ve hangi noktada olduğunu öğrenmeyi amaçlıyor.

Şiddetin her türünü kapsıyor

İstanbul Sözleşmesi psikolojik şiddet, ısrarlı takip, fiziksel şiddet, tecavüz, zorla evlendirme, kadın sünneti, kürtaja zorlama, zorla kısırlaştırma, tecavüz ve taciz dahil cinsel şiddet olmak üzere kadına yönelik şiddetin tüm türlerini içeriyor.

Sözleşme çerçevesinde ev içi şiddet, aynı evde yaşıyor olsun ya da olmasın mevcut ya da eski eş ya da partnerler arasında yaşanan her türlü şiddet edimini içerecek şekilde anlaşılır. Dolayısıyla "aile" olmayı, evlilik birliği içinde bulunmayı ya da aynı evi paylaşıyor ya da paylaşmış bulunmayı gerektirmez. Sözleşmenin getirdiği yükümlülükler o denli önemlidir ki; silahlı çatışma durumlarında bile geçerliliğini korur ve taraf devletlerin bunu garanti altına alması gerekir.

Sözleşmenin getirdiği yükümlülükler öncelikle devlet görevlilerine yönelik. Devlet kendi adına hareket eden görevlilerinin İstanbul Sözleşmesi'nin gereklerini yerine getirmesini sağlamak zorunda.

Devletin sorumluluğu

Ancak devletlerin sorumluluğu bununla sınırlı değil. Aynı zamanda şiddeti gerçekleştiren ister kadının sevgilisi, ister kocası, ister babası, ister patronu olsun, yani kim olursa olsun şiddetin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması, zararın tazmin edilmesi yükümlülüğü devlete ait

Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde şiddetin sorumlusu İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde devlet olacaktır.

Basına yansıyan haberlerden elde ettiğimiz rakamlar ve istatistikler İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe girdiği **2014 yılından sonra kadına yönelik şiddet olaylarında ve faillere uygulanan indirimlerde kayda değer bir azalma olmadığını** gösteriyor. Üstelik kız çocuklarına yönelik cinsel şiddette dramatik bir artış göze çarpıyor.

Özellikle **2016 yılında tecavüze uğrayanların yüzde 52'sinin tacize uğrayanların ise yüzde 90'ının çocuklardan oluştuğu görülüyor**. Buna karşın henüz devletin çocuk mağdurlara yönelik İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak aldığı somut bir önlem yok. Devletin kadına yönelik şiddet alanında İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak bütünlüklü ve koordineli bir yol haritasının olması gerekli. ❖

İstanbul Sözleşmesi

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi
İstanbul, 11.V.2011

Madde 1 Sözleşmenin Maksatları

1 Bu sözleşmenin maksatları şunlardır:

- a** kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak;
- b** kadına karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlarla erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği yaygınlaştırmak;
- c** kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin tüm mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politika ve tedbirler tasarlamak;
- d** kadına karşı şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırma amacıyla uluslararası işbirliğini yaygınlaştırmak;
- e** Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamak.

Madde 4 Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması

- 1** Taraflar herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.
- 2** Taraflar, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınayacak ve ayrımcılığı önlemek üzere, özellikle aşağıdakiler dahil olmak üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır:
  - ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dahil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir;
  - yerine göre, yaptırımların uygulanması yolu da dahil olmak üzere, kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayacaklardır;
  - kadınlara karşı ayrımcılık yapan yasa ve uygulamaları yürürlükten kaldıracaklardır.

Madde 6 Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gerektiren politikalar

Taraflar bu Sözleşmenin uygulanmasına ve sözleşme hükümlerinin etkilerinin değerlendirilmesine bir toplumsal cinsiyet bakış açısı katacak ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğe ve kadınların güçlendirilmesine ilişkin politikalarını yaygınlaştıracak ve etkili bir biçimde uygulayacaklardır.

Sözleşmenin tam metni:

<https://rm.coe.int/1680462545>

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE YENİ DÖNEM

DÜNYA SENDİKALARINDAN ŞİDDETE KARŞI SEFERBERLİK

Uluslararası sendikalarda, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda giderek daha etkili ve etkin yöntemler uygulandığına tanık oluyoruz. Geçtiğimiz Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü 25 Kasım'da dünya sendikalarında göze çarpan taahhütlü kampanyalar, sendikaların kadına yönelik şiddeti durdurmada ne kadar kararlı olduklarını göstermesi açısından oldukça önemli.

Industri-ALL
Küresel Sendika
Petrol-İş'in de dünya örgütü ve 140 ülkede madencilik, enerji ve imalat (metal, kimya, deri, tekstil vs.) sektöründe çalışan 50 milyon işçiyi temsil eden küresel sendika IndustriALL, Kasım 2017'de toplanan Dünya Kadın Komitesi'nde alınan bir kararla üye sendikalarında şiddete karşı bir kampanya başlattı.
IndustriALL üyesi sendikalar, "**Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize HEM İŞ-YERİMİZDE, HEM DE SENDİKAMIZDA HAYIR!**" başlığıyla imzaya açılan **Küresel Sendika Taahhütnamesi**ni imzalayarak şiddetle mücadele konusunda sendikalar olarak daha etkin mücadele yürüteceklerini beyan edecekler.

VER.Dİ
Birleşik Hizmet İşçileri Sendikası
Kendisini 'kadınların sendikası' olarak tanımlayan, yüzde elliden fazla bir kesimi oluşturan bir milyonun üzerindeki kadın üye sayısı bu konuda pek de haksız sayılmayan ver.di, aynı za-

manda Almanya'nın da en fazla kadın üyesine sahip sendikası.

Almanya'da hizmet sektöründe örgütlü ver.di, yaklaşık 1000 meslek grubundan 2 milyon üyeye sahip. Bu meslek grupları başlıca sağlık, eğitim, temizlik, finansal hizmetler, sosyal hizmetler, telekomünikasyon ve trafikten oluşuyor.

Almanya'da, kadınların %35'i 15 yaşından itibaren eşinin/partnerinin ya da başka bir erkeğin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalıyor.

Geçtiğimiz yıl Almanya'da 108 bin 956 kadın eşinin veya partnerinin şiddetine maruz kaldı. 69 bin 700'ü hafif yaralanma, 16.700'ü tehdit, 11 bin 900'ü ciddi yaralanma, 7.600'ü taciz ve 357'si ise cinayetle sonuçlandı.

"Kadına yönelik şiddete karşı 16 günlük eylem"

Uluslararası sendikalar, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü 25 Kasım'ı Uluslararası İnsan Hakları Günü 10 Aralık'a bağlayan 16 günlük bir eylem planı gerçekleştirdi.

"16 gün, 16 taahhüt" başlığıyla hayata geçirilen bu eylem planına göre her

INDUSTRIALL KAMPANYA SLOGANI: "SENDİKALAR ŞİDDETE HAYIR DİYOR"

gün için kadına yönelik şiddete son vermeyi amaçlayan bir taahhüt dile getirildi.

PSI
Uluslararası
Kamu Hizmetleri

Tüm dünyada 20 milyonun üzerinde üyeye sahip, 154 ülkede 669 sendikada kamu hizmeti alanında örgütlü küresel sendika federasyonunun genel sekreteri **Rosa Pavanelli**, ILO'nun 2018 yılında karara bağlamayı düşündüğü şiddetle mücadele sözleşmesine atıfta

Ver.di'nin sloganı: "Kadına Yönelik Şiddete Son Diyoruz"

bulunarak, "Bu karar, cinsiyet esaslı şiddeti durdurmaya yönelik ciddi bir karardır, şiddete karşı mücadeleyi insan hakları ve herkes için özgürlük bağlamında ele alması, kadına yönelik şiddeti sistemsel sebepleriyle birlikte değerlendirmesi ve kadınların ekonomik, politik, eğitim, sosyal ve kişisel bağımsızlığını yakından ilgilendiren temel ihtiyaçlarına yönelmesi bakımından önemlidir." açıklamasında bulundu.

PSI Dünya Kadın Komitesi başkanı **Juneia Batista** ise yaptığı açıklamada, "PSI Dünya Kadın Komitesi üyeleri, işgücünün tarihsel cinsiyetçi işbölümü, kadın emeğinin değerinin altında ücretlendirilmesini içeren toplumsal cinsiyet ilişkilerinin dönüştürülmesi ve kadın haklarının hayata geçirilmesini kapsayan ortak mücadeleyi kabul etmektedir." dedi.

Erkek sendikacıların fotoğraflarının bulunduğu PSI şiddet karşıtı afişinde "PSI, kadına yönelik şiddeti sona erdirmeyi taahhüt ediyor". sloganı yer alıyor. www.world-psi.org

"16 GÜN 16 TAAHHÜT"

Merkezi İsviçre'nin Nyon kentinde bulunan 'vasıf gerektiren işler ve hizmetler' sektöründe başlıca temizlik, güvenlik, ticaret, finans, oyun, grafik,

ambalaj, saç bakımı ve güzellik, enformasyon, iletişim, teknoloji eğlence ve sanat, posta, lojistik vs. işkollarında 900'ün üzerinde sendikada 20 milyon üyesi bulunan UNI Küresel Sendika, bu sene 25 Kasım'da 16 günlük eylem planına uygun olarak "İşyerinde cinsiyet esaslı şiddete dur demek için 16 gün 16 taahhüt" başlıklı bir etkinlik gerçekleştirdi.

Etkinliğin amacı açıklanırken, cinsiyet esaslı şiddetin ve tacizin insan hakları sorunu olduğu ve gerek kamu olsun, gerekse özel olsun, işyerlerinde ilişkileri, çalışan bağlılığını, işçi sağlığını, verimlilik ve kaliteyi olumsuz etkilediği hatırlatılarak, bunu durdurmak için ellerinden ne geliyorsa yapacakları belirtiliyor.

25 Kasım'dan başlayarak, 16 günün her gününde kadına yönelik şiddeti sona erdirmeye yönelik bir taahhütü dile getirmek, o taahhüdü sosyal medya hesaplarında paylaşmak suretiyle gerçekleştirilen etkinlikte yer alan taahhütler sırasıyla şöyleydi:

#1: Cinsiyet esaslı şiddet, taciz ve ayrımcılıkta bulunmayacağım, göz yummayacağım, sessiz kalmayacağım.

#2: Cinsiyet, yaş, ırk, cinsel yönelim ve inançları ne olursa olsun bütün insanlara hassas ve saygılı davranacağım.

#3: Asla kadınları tacize ya da şiddetin herhangi bir türüne maruz kalmalarından dolayı sorumlu tutmayacağım.

#4: Eğer bir şiddet mağduru yaşadıklarınızı benimle paylaşırsa, yargılamadan dinleyeceğim, yalnız olmadığını hissettireceğim.

#5: Bir işyerinin korku ve tehditten arındırılmasına öncülük edeceğim.

#6: Fiziksel, duygusal ya da sözlü olarak hiç kimseyi taciz etmeyeceğim. Tacizin sadece fiziksel olarak gerçekleşmediğinin farkındayım.

#7: Kadınları nesne olarak gören veya onları erkeklerden daha az değerliymiş gibi gösteren toplumsal

PSI'nin kampanya sloganı: "PSI, Kadına Şiddeti Durdurmayı Taahhüt Ediyor"

cinsiyet rolleriyle mücadele edeceğim ve eleştirel yaklaşacağım.

#8: Sendikamın, işyerinde cinsiyet esaslı şiddet ve taciz hakkında farkındalığı arttırmak için düzenlediği eğitim programlarına ve kampanyalara katılacağım.

#9: İşyerinde cinsiyet esaslı şiddete ve tacize sıfır tolerans tanıyacağız.

#10: Cinsiyet esaslı şiddet ve tacizin bir insan hakları meselesi olduğunu ve işyerindeki ilişkileri, çalışanların bağlılığını, sağlığını, verimliliğini; kamu ve özel hizmetlerin niteliğini olumsuz etkilediğinin farkındayız.

#11: Kurumumuzdaki bütün üyelerin cinsiyet esaslı şiddete, tacize ve ayrımcılığa sessiz kalmamasını, ortak olmamasını ve göz yummamasını sağlayacağız.

#12: İşyerinde cinsiyet esaslı şiddet ve taciz konusunda farkındalık yaratmak için kampanyalar ve eğitim programları düzenleyeceğiz.

#13: İşyerimizde çeşitliliği sağlayacağız; eşitlik için ve ayrımcılığa karşı etkin politikalar geliştireceğiz.

#14: Şiddet durumlarının bildirilmesi için güvenli bir ortam sağlayacağız, mağduriyete karşı koruyucu önlemler alacağız.

ITF: İşyerinde şiddetin önlenmesi için:
GÜCÜNÜ KÖTÜYE KULLANMA.

ITUC

Uluslararası Sendikalar
Konfederasyonu

**“Hükümetler ve işverenler şiddete
karşı sendikalarla işbirliği yapmalı”**

Tüm dünyada 162 ülkede 340 sendika, federasyon ve konfederasyona bağlı 181 milyon işçiyi temsil eden Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ITUC, bu sene de Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çıkartmayı planladığı ve işyerinde kadın ve erkeğe yönelik şiddet ve tacizi önlemeye yönelik sözleşmenin kabul edilmesi için tüm sendikalara çağrıda bulundu.

ITUC Genel Sekreteri **Sharan Burrow**, “Sendikalar işyerinde şiddeti kaldırmaya öncülük ediyor ve bu noktada uluslararası bir yasal desteğin olması önem kazanıyor. Bütün sektörlerde kadınlar şiddete ve tacize uğruyor. Ancak koruma olmaması halinde tecavüze, fiziksel saldırı, tehdit ve tacize uğrama ihtimalleri daha yüksek. Gıda ve tekstil sektöründe şiddet, diğer sektörlerde göre daha yaygın. Ancak taşımacılık, sağlık, eğitim, kamu hizmetleri, eğlence ve diğer işkollarında da kadınlar şiddete maruz kalıyorlar. Hükümetlerin ve iş-

ITUC: “ILO SÖZLEŞMESİNİ DESTEKLE,
İŞYERİNDE CİNSİYET ESASLI ŞİDDETİ DURDUR!”

verenlerin sorumluluk alma ve şiddeti sonlandırmada sendikalarla işbirliği yapma zamanıdır.”

IUF

Uluslararası Gıda,
Tarım, Otel, Lokanta,
Yemek Hizmeti, Tütün
ve Bağlantılı İşçiler
Sendikası

Kadına yönelik şiddetle ilgili kayda değer çalışmalar yürüten uluslararası sendikalardan birisi de IUF.

2.5 milyon üyesi bulunan, uluslararası alanda, 128 ülkede 429 bağlı sendikada 10 milyonun üzerinde işçiyi temsil eden Uluslararası Gıda, Tarım, Otel, Lokanta, Yemek Hizmeti, Tütün ve Bağlantılı İşçiler Sendikası IUF, bu sene ünlü yemek firması **Sodexo** ile “İşyerinde cinsel tacizi önleme anlaşması” imzaladı.

Daha önce de **Unilever**'de imzalanan anlaşmanın bir benzeri olan bu anlaşma da işverene tacizi önleme konusunda sorumluluk yüklüyor.

IUF, açıklamasında 25 Kasım'ın, işyerlerinde cinsiyet esaslı şiddetin bütün biçimlerine karşı dünyayı harekete geçirme konusunda sendikalar için büyük bir fırsat olduğunu belirterek, işyerinde cinsel tacize müsamaha gösterilemeyeceği, bunun çalışanların tacizsiz işyeri hakkıyla ilgili olduğu ve bu nedenle de sendikal bir mesele olduğu vurgulanıyor. IUF'un bu seneki 25 Kasım sloganı “Sendikalar Eyleme Geçmeli, Kadına Yönelik Şiddete Son”. www.iuf.org

ITF

Uluslararası Taşımacılık
İşçileri Federasyonu

147 ülkede 670 üye sendikada toplam 19 milyon 700 bin üyesi bulunan Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu (ITF), bu sene yine taşımacılık sektöründe çalışan kadınların maruz kaldığı şiddete dikkat çekmeyi amaçlayan bir kampanya yürüttü.

“İşyerinde şiddet nasıl önlenir: GÜCÜNÜ KÖTÜYE KULLANMA.” sloganıyla paylaşılan kampanyanın görselinde ILO'nun 2013 yılında taşımacılık işçilerine yönelik şiddetle ilgili bir açıklamasına yer veriliyor. Açıklamada “Taşımacılık işçilerine yönelik şiddet, kadınların taşıma sektöründeki işlere ilgi duyması önündeki en büyük engellerden birisidir ve bu sektörde çalışanların tutunmasını engellemektedir.” ifadesine yer veriliyor.

IUF: “SENDİKALAR EYLEME GEÇMELİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ DURDUR”

ILO'dan "Dünyada İstihdam ve Sosyal Durum, Eğilimler 2018" Raporu:

İŞ YAŞAMINDA EŞİTSİZLİK BÜYÜYOR

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ'NÜN HER YIL DÜZENLİ OLARAK HAZIRLADIĞI DÜNYADA İSTİHDAM VE SOSYAL DURUM" RAPORUNUN 2018 SAYISI GEÇTİĞİMİZ GÜNLERDE YAYINLANDI. TÜM DÜNYADA BÖLGELERE GÖRE İSTİHDAM VE SOSYAL DURUMLA İLGİLİ ÖNEMLİ VERİLER İÇEREN RAPORDA, KADINLARIN İŞ YAŞAMINDAKİ DURUMU, İSTİHDAM VE İŞSİZLİK ORANLARI DA ELE ALINIYOR.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün her yıl düzenli olarak hazırladığı "Dünyada İstihdam ve Sosyal Durum" raporunun 2018 sayısı geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Tüm dünyada bölgelere göre istihdam ve işsizlikle ilgili önemli veriler içeren raporda, kadınlara ilişkin bilgiler de yer alıyor.

Kadınlara erkeklerin işgücüne katılımı arasında % 26 fark var

Raporda, iş yaşamındaki eşitsizliğin ısrarla devam ettiği belirtilirken, kadınların işgücüne daha az katıldığı, ortalama olarak dünyada işgücüne katılımında kadınlarla erkekler arasında % 26'nın üzerinde bir farkın bulunduğunu; ayrıca işgücüne katılsalar dahi iş bulmada zorluklarla karşılaştıkları belirtiliyor.

Ayrıca, cinsiyet uçurumunun Kuzey Afrika ve Arap Emirliklerinde daha da açıldığı, kadın işsizlik oranının erkek işsizlik oranının iki katı olduğu da belirtilenler arasında.

Kadınların % 82'si güvencesiz işlerde çalışıyor

Tüm bu engelleri atlatıp bir şekilde istihdama katılmayı başaran kadınlar ise işkolu, meslek ve istihdam ilişkisi bakımından ayrımcılıkla karşı karşıya kalıyorlar. Örneğin, gelişmekte olan ülkelerde 2017 yılında erkeklerin % 72'sine karşılık kadınların % 82'si güvencesiz işlerde istihdam edildi.

Kadınların işgücüne katılımdaki dağılımı bölgelere göre büyük farklılık gösteriyor. İşgücüne katılımdaki eşitsizlik bütün bo-

yutlarıyla sürmekte; toplumsal cinsiyet rolleri, sosyo-ekonomik engeller, adaletsiz bakım yükümlülükleri, ayrımcılık vb. sorunlardan kaynaklanmaktadır.

Rapora göre, pek çok durumda kadınların işgücüne katılım oranı erkeklerin oldukça altında seyrediyor. Özellikle Kuzey Afrika, Arap Emirlikleri ve Güney Asya'da kadınlarla erkeklerin işgücüne katılımı arasında % 50'den fazla fark bulunuyor. Bu değer, küresel cinsiyet farkı ortalamasının (% 26) yaklaşık iki katı.

Bu büyüklükte bir fark, kadınların işgücüne katılımının çok düşük olmasıyla mümkün olduğu belirtiliyor: Arap Emirlikleri'nde kadınların işgücüne katılımı % 18,9, Kuzey Afrika'da % 21,9 ve Güney Asya'da % 27,6. Bu düşük oranlar, kadınların işgücüne katılımını sınırlayan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörlerle ilişkilendiriliyor.

Kadınlara işkolu ayrımcılığı

İşgücüne katılan kadınlar genellikle işkolu ve meslek ayrımcılığıyla karşı karşıya kalıyor. Kadınlara verilen işler, erkeklere verilenlerden farklılaşıyor. Kadınlar genellikle düşük nitelikli, vasıf gerektirmeyen işlerde; çoğunlukla aile işlerinde yardımcı olarak çalışıyorlar. Bu şekilde çalışan kadınların oranı Afrika, Asya, Pasifik ve Arap Emirliklerinde erkeklerden daha fazla. İşgücü piyasasında işin türü ve niteliği bakımından uygulanan cinsiyet ayrımcılığı kadın-erkek ücret farkını da önemli ölçüde etkiliyor.

Kadınlarda yoksulluk riski de artıyor

Sonuç olarak kadınlar sosyal güvenlik yardımlarından (işsizlik yardımı, emeklilik maaşı ve doğum izni dahil) daha az yararlanıyor, işgücüne katılım oranları daha düşük, kadın işsizliği çok fazla, istihdam şansı yakalayanlar da genellikle güvencesiz ve vasıfsız işlerde çalışıyor. Tüm bunlara düşük ücretli çalışma da eklenince, kadınların yoksullaşma riski katlanarak büyüyor.

Kötü istihdam çalışanları olumsuz etkiliyor

İstihdamda yer alanların % 30'u kötü, güvencesiz, zayıf koşullarda çalışıyor. 2018'de bu koşullarda çalışanların 20 milyon işçiyi aşması bekleniyor.

Bu, kötü istihdam koşullarında -özellikle aile işçisi olarak çalışanlar- çalışma oranı % 12 daha fazla olan kadınlar için (% 40) cesaret kırıcı bir durum (erkekler için bu oran % 24,5). ■

KADIN'lardan
ÖYKÜLER

EVİME GİDİYORUM*

Perihan Çelik

Oyaz İstanbul'a, kızkardeşimde kalan annemi ziyarete gitmişim. Annem, beni ve kızımı, okyanus üzerinden aşip gelen uçak yolculuğunun verdiği yorgunluğumuza aldırmadan, çalınan ufak tefek eşyalarını anlatarak karşıladı. "Evime gideceğim, çok kaldım burarlarda." diyordu durmaksızın. "Tamam gideceksin evine." dedim yanaklarını öperken. "Sürekli evime gideceğim derdurur. Al götür bu kadını evine." diyordu emekli ağabeyim. Annemin hissetmediği ıslak öpücüğüm ıslattı yanaklarını.

Eskisi gibi hoşbeş edemedim annemle. Hal hatır da soraamadık. Dedikodu ise hiç yapamadık. Rahmetli babamın deyimiyile 'açmaya durmuş bir gül tomurcuğu gibi' yanı başında duran torunuyla ilgilenmedi. "Nasılısın? Çoluk çocuk nasılı?" diye sorup durdu. Yavrumun gözlerindeki derin hüznü okudum. Annem, "Geçerken uğramışım, çok kaldım. Artık evime yollayın beni." diyordu kimseyi dinlemeden. Herkes çok sesli konuşuyordu. "Tamam anneciğim evine birlikte gideceğiz." dedim kulağına yaklaşp. Annemin, çalarlar diye işitme cihazını sakladığı ve bir daha bulamadıkları anlatıldı önce. Sonra da annemizin artık çok unutkan olduğu, onun da yaşlılıktan kaynaklandığı. Ellerini avuçlarımin içine alarak oturdum yanına. Şaşkınca yüzüme bakıp "Nerede oturuyorsun? Evin nerede kızım?" soruları birer kurşun gibi saplandı beynime. Korktuğum şey mi oluyordu? Şaşkın ve korkak bakışlarımı yakalayan kardeşlerim "Hayır canım yok öyle bir şey, abartma." dediler. "Evinin ve memleketi çok özledi, giderse düzelir. Hem teyzemle konuştuk biz, annemin

yanında kalacak artık." diyerek beni teselli ettiler. Annemi evime götürmeye söz verdim. Topçam Seyahat'a telefon ederek Tokat'a gidecek otobüsten iki kişilik yer ayırttım.

Ağabeyim arabasıyla otobüsün hareket yeri olan Ümraniye'de bir tepeye götürdü bizi. Midemdeki karıncalanmalar, yüreğimdeki sızı, beynimdeki sorular dilimi bağlamıştı. Konuşamıyordum. Dudaklarım çorak toprak gibi kurumuştü. Etrafındaki kalabalığa bakarak birşeyler söyleyen annemi dinliyordum hep, bir de abimin, gittiğim yerde yapmam gereken şeyleri birer birer saymasını: Annemi bir doktora götürüp iyice muayene ettirmem gerekiyormuş. Küçük yerlerde bunu yaptırmak daha kolaymış. Annem biliyormuş hangi doktora gideceğimizi. Dul maaşını alabilmesi için nüfus cüzdanının da yenilenmesi gerekiyormuş... Babam öleli on yıl olduğu halde, nüfus cüzdanında hâlâ evli gözüküyormuş annemiz. Zaten yeni yasaya göre kimliklerin on yılda bir yenilenmesi gerekiyormuş. Yirmibeş yıldır ülkesinden uzakta yaşayan biri olarak bunları nasıl, nerede yapabileceğimin korkusu eklenmişti yolculuk endişelerime. Ürkek ve küçük bir kız uysallığı ile "Olur ağabeyciğim, hepsini yaparım." dedim otobüse binerken.

Pencere kenarına oturttuğum, dışarıyı seyre dalmış annemin yanına iliştim sessizce. El salladığımı görünce beni taklit etti. Otobüs hareket ederken İstanbul'da bıraktığım kızımı düşündüm. Herşeye, bildiklerime, geçmişime özlem duyarak gözyaşlarıma teslim oldum. Yanaklarımdan aşağı sü-

zülen yaşı gören annem, “*Yalan dünya gelir geçer, boşver kızım ağlama, yazık gözyaşlarına*” diyerek buruşuk kumaş bir mendil uzattı. Düşüncelerim gideceğimiz yere yönlendi. Çantamdan çıkardığım küçük defterime annemi evine götürürünce yapmam gerekenlerin listesini yaptım unutmadan. Kızkardeşim, evde uzun zamandır oturan olmadığı için oranın gözden geçirilmesi, temizlenmesi gerektiğini söyledikten sonra herşeyi ayarlamaya başlamıştı. Kuzenimiz, temizlikçi bir kadın bulabilmem için yardımcı olacaktı. Bana verilen telefon numaralarını tekrar gözden geçirip minik defterime özenle kaydettim. Nereye gittiğinden haberi olmadan hep dışarıyı seyreden anneme baktım. Bakışları ne kadar sessiz ve uzaktı...

İlk molada huzuru kaçtı annemin. Neden durduğumuzu, nereye geldiğini bilmek istiyordu “*Yemek molası. Hadi bişeyler yiyelim*” dedim otobüsten inmesine yardım ederken. Etrafında sağa sola yürüyenleri görünce “*Misafirlğe mi geldik buraya?*” diye sordu. Önce tuvaletlerin keskin kokusu yaktı genzimizi, sonra lokantanın binbir çeşit sıcak kokusu. Annem, lokantadaki kalabalıktan tedirgin olmuştu. Etrafındaki çoğu erkek olan yemek yiyen yolculara bakarak başındaki eşarbin ucuyla ağzını kapattı. “*Kurban yemeği veriyorlar. Kurban kesmişler*” dedi. İçimdeki korkuya durmuş yumrunun büyüdüğünü hissettim. Ağzımdaki lokmalar boğazımı tıkadı. Kolay yiyebilsin diye ısmarladığım çorba ve sebzeli parça tavuğa baktı annem. Tavuğu sebzededen kurtardı, “*Bu soğuk, birşeye benzemiyor*” diye söylenerek elinin tersiyle itti çorbayı. Salatamdan çaldı biraz. Bol şekerli çayı keyifle içti. Otobüse binerken “*Nereye gidiyoruz?*” diye sordu.

Oradan buradan, birbirinden kopuk konulardan konuşarak sürdü yolculuğumuz. Temmuz sıcaklığında yanıp kavrulmuş bitki örtüsüne takıldı gözlerim, ozanın ‘yoksul ve çıplak’ dizeleriyle anlattığı İç Anadolu Bölgesi’ni aşip giderken. ‘Tokat bir bağ içinde, Tokat’tan yar sevenin yüreği yağ için-

de’ türküsünü yazdıran, Kazova’yı boydan boya sulayarak geçip Karadeniz’e kavuşan, az sonra göreceğimiz Yeşilirmak’ı düşündüm. “İyi ki varsın ırmak” dedim kendi kendime. Annemin küçük bahçesi geldi gözümün önüne her nedense. Neler yetiştirmezdi ki o bahçede; cevizinden kayısıasına kadar meyveler, patlıcanından bamyasına kadar sebzeler, gülün her çeşidinden başlayıp kasımpatına varan çiçekler ve en çok sevdiği dereotunun da aralarında bolca bulunduğu şifalı otlar. Kızım ilk kez orada eline almıştı reyhanı. Birden, annemin ince bulguru (dügü) ıslatarak, haşlanmış mercimekle karıştırıp, içine ince ince kıyılmış taze otları katıp yaptığı cevizli ‘bat’ın kokusu burnumun direğini sızlattı. Dönüp yanımda uyuyan anneme baktım. Çocuğunu koruyan bir anne şefkatiyle örttüm hırkamı üstüne. Yanağını okşadım, uyanmadı. Çantamdan kitabımı çıkardım. Sözcükler arasında kaybolmaya başladım.

Gün kararırken girdik çocukluğumun ve gençliğimin kentine. Üç yıldır uğramadığım bu yeri görünce heyecanlandım. İki yabancı gibi indik otobüsten. Annem şimdi ne yapacağız der gibi bakıyordu yüzüme. “Geldik iştel!” dedim “Birazdan evine gideceğiz.” Tanıdık birilerini arar gibi etrafına bakırken gülümsedi. Arkadaşımın oğlu Deniz karşıladı bizi. Annem tanıyamadığı bu genci taksi şoförü sandığı için bizim sarılmamızı yadırgadı. Arabaya binerken kulağıma eğilip “Nereye gideceğimizi biliyor mu?” diye sordu. Annesinin güvenine gereksinim duyan bir çocuğu yanıtlar gibi salladım kafamı. “Evet, o bizi nereye götüreceğini çok iyi biliyor.”

Arkadaşım geleceğimizi bildiği için sakın ve içten duygularla kapıda karşıladı bizi. İçeri girer girmez de annemin evi kalmamıza uygun olmadığından geceyi kendi evinde geçirmemizi önerdi. Hoşbeş sohbetimiz işten yeni gelen evin beyinin de katılmasıyla uzadı. Oğlumuzun “Karnım acıktı hadi yiyelim artık.” demesiyle sofraya geçtik. Tokat’ın asma yaprağına sarılmış, annemin deyimiyle ‘yavan dolma’ (etsiz) dahil,

yöremizin yemeklerinden oluşan akşam yemeği eniştemizin yaptığı esprilerle eğlenceli geçti. Sofrada en çok konuşan kişi annemdi. Çocukluğundan, köyünden ve babasından bahsetti uzun uzun. Geceyi yarılama üzereyken annem oturduğu yerde uyuklamaya başladı. Hazırladıkları yatağa girer girmez de horlamaya.... Uzun yol hırpalamıştı onu.

Telefon ettiğim ilk kişi anahtar bırakılan kuzenimdi. Sabah annemin evinde buluşmak üzere sözleştik. Annemin yattığı karyolanın dibine hazırlanan yer yatağına uzandım. Yol boyunca beni düşündüren şeyler azmış, kafamın içini bir cadı kazanı haline getirmişti. Bu iki haftada ne yapabiliyordum ki? Geldiğim günden beri izlediğim, konuştuğum yetmiş beş yaşındaki annemi evinde nasıl yalnız bırakabiliyordum. Kendine bakabilecek miydi? Ağabeyimin "Kızkardeşi bakacak" dediğini hatırladım, rahatlar gibi oldum. Artık uyumak istiyordum. Uzun bir debelenme sonunda, cin gibi oynak gözlerim yorgun vücuduma yenik düştü.

Odayı dolduran taze demlenmiş çay kokusuna açtım gözlerimi. Annem yatağında yoktu. Kulağıma gelen seslere doğru gittim. Mutfakta ev sahibiyile sohbet ederken buldum onu. Valizinde ne varsa giymişti üstüne. "Evime gideceğim yavrum." diyordu arkadaşşıma, çayını içerken. Valizlerimizi alıp, arkadaşşımanın evinden ayrılırken annem yine "Nereye gidiyoruz?" diye sorunca başşıma bir balyoz indi sandım...

Mahallemizdeydik, annemin evine doğru yürümeye başladık. Onun tüm heyecanı bana geçmişti sanki. Adımlarım birbiriyle yarışıyor gibiydi. Geride kalan annem ise tedirginleşip, nefes nefese kalmıştı. Yavaş yürümemi söyledi. Yaptığım çocukluktan utanıp, koluna girdim. Bizi görenler sevindi, hoşgeldiniz dediler. Hepsiyile ayrı ayrı kucaklaşıp, sohbet ettik. Annem, onlara da evine gittiğini söyledi. Yüzüme mutluluk yayıldı.

Evinin önünde durduk nihayet. Sabahtan beri beklediğim sevinci, heyecanı aradım annemin yüzünde. Birilerini arar gibi bakıyordu etrafına. Şaşkın. Bakışları kuru. Kuzenim bizi kapıda karşıladı. Koşarak halasına sarıldı, o an annemin

yüzüne hafif bir gülümseme kondu. İçeri girdik hep beraber. Her tarafı ince bir tül gibi örten toz, köşelerden sarkan örümcek ağları ile viraneye dönmek üzere olan evimiz bize yüz vermiyordu şimdi.

Birkaç dakika duvarlara baktı annem. Bir iki kapı açıp kapadı. Yatak odasına girince kedilerin idrar kokusu şamar gibi çarptı suratımıza. Genzimi tekrar yakan bu kokudan kurtulmak için pencereye koştum. Bir kanadı açıktı zaten. "İşte geldik evine anneciğim." dedim diğer kanadı da açarken. "Sağol kızım, teşekkür ederim, çok memnun oldum." dedi duvarda asılı olan giysilerine birer birer dokunurken. Mutfağa girdik. Buzdolabını açtı. Rakı şişesini görünce sevindi. Sonra yüzünü ekşiterek "Karnım ağrıyor şundan bir bardak içeyim." dedi. İlk kez, annemin yüzünde çocuksu bir mutluluk sezindim. Su serpildi yanan yüreğime. Sevinçle uzattım boş bardağı. Su istedi hemen arkasından. İşlere nereden başlayacağımı düşünürken temizlikçi kadın geldi. O işlere, bense yiyecek alışverişi için markete yollandım. O gün, akşama çabuk kavuştum.

Tezmem, ben ve annem hazırladığım akşam yemeğinde buluştuk. Annemin teyzemi göstererek "Ben biliyorum bu çaldı herşeyimi." suçlamalarına karşın teyzemin ise gözyaşı akıtarak "...vallahı hiç bir şeyini almadım abla, ellerim kırılınsın dokunduysam" sözlerinden oluşan sohbetle yedik yemeğimizi. Uzun yaz gecelerinin serinliğinden faydalanarak dışarı çıkardım annemi. Evin önündeki küçük taraçada toplandı konu komşu bir anda. Kimileri geldiğine seviniyor, kimileri burada kim bakacak bu yaşlı kadına diye soruyordu habire. Annem gelen herkese çalınan eşyalarını anlattı. Gece rahat uyuyabilmesi için mahallede yürüyüşe çıktık. Yorulduğunu söyleyince döndük eve, yatırdım karyolasına. "Üşüyorum ört üstümü bacım" diyerek çekti yün yorganı tepesine. Bek gibi uyuyan yüzüne baktım bir süre. Yanağında ıslak bir buse bırakarak çıktım odasından.

Uyku girmiyordu gözüme. Gecenin derin karanlığında, bitmeyen tekrarlamalarla cızırdayan ağustos böceklerini dinliyordum. Bir de sessizliği. Yan odada horlayan annemi dü-

şünmeden edemiyordum. Duvar dibindeki çekyatın üstüne oturdum. Gece lambasının aydınlattığı yoksul ışıkta, annemin sıvasında bile emeği olan duvarlara baktım. Babamla birlikte yaptıkları bu “küçük evi” ilk gördüğüm günü anımsadım. İki oda bir salondan oluşan, kapısı girişe açılan küçük bir banyo ve tuvaleti bulunan bu evi ben yurtdışına çıktıktan sonra yapmışlardı. Pencerelelerdeki perdeleri annem elinde dikmişti. Buraya her gelişimde, yerde serili geometrik şekillerdeki paspasları ve yollukları kendi elleriyle ördüğünü anlatırdı. Her çocuğuna yapmıştı bir tane. “Keşke sen de yakında olsan bir tane de sana verirdim” dediğini yeniden duyar gibi oldum paspaslara bakarken. Kızımı ilk gördükleri gün, dedesiyle bu paspasların üstünde boğuştuğu an gözümün önüne geldi. Aynı anda, şimdi bir genç kız olan İstanbul’da bıraktığım kızımı düşündüm, ne yaptığını merak ettim. İçim sızladı. Amerika’da olan eşimi düşündüm. Sonra kendimi. Üç hafta sonra kavuşacağımızı bilmek sevindirdi beni. Peki ya annem? Annemi kimlere emanet edeceğim sorusu içimi kemiriyordu. Teyzemden “Ben ablamın yanında kalırım” sözünü duymamıştım henüz. Uyuyakalmışım oturduğum yerde.

“Bu evin tuvaleti nerde uşak? Tuvaletsiz ev mi olur?” sesleriyle sıçradım yerimden. Işığı yaktım. Odanın içinde, kaşları çatılmış, deliler gibi dönerek tuvaleti arayan annemi gördüm. Rahmetli babam “Kahpe felek gözün kör olsun” derdi annemi bu halde görseydi diye söylendim tuvaletin kapısında beklerken. Kendi kendine birşeyler söylenerek tekrar girdi yatağına annem. Karanlık mıydı önüne duran yoksa? Her kerpicide emeği bulunan duvarlara baktım yine. “Nankör, soğuk duvarlar anneme neden yüz vermiyorsunuz?” diye bağırarak istedim. Gece kaçtı elimden. Sonrasında uyuyamadım. Cırcır böceklerinin inatçı şikâyetleriyle kaldım başbaşa, pencerede sabahı bekledim sakince.

Annemin sevdiği şeylerle; sucuklu yumurta, beyaz peynir, zeytin ve domatesle güzel bir kahvaltı hazırladım. Misafirliğe gelmiş biri gibi yedi, bol şekerli çayını üfleyerek içti. Huzurlu ve mutlu görünüyordu, belli ki dinlenmişti. Arife bacısının (çoğu kimseyi bu adla çağırdığını öğrendim sonra)

nerde olduğunu sordu. “O kim?” dediğimde dün akşam burada olan kadını, teyzemi anlattı. “Birazdan gelecek” dedim sofrayı kaldırırken. Bir çocuk bulup teyzemi hemen buraya çağırmasını söyledim. Annemi dış kapının önüne hazırladığım mindere oturttum, eline de ‘keklik kanı gibi’ bir keyif çayı verdim. Birazdan gelecekti teyzem. Mutfağa girdim.

Bulaşıkları yıkayıp mutfaktan çıktığımda annemi oturduğu yerde bulamadım. Panik içinde aklıma ilk gelen yerlere baktım. Evin arkasına, en çok sevdiği “küçük bahçe”sine koştum. Yoktu. Yüreğimin keskin sızısı nefesimi kesecek gibiydi. Evimizin önündeki sokağın ortasına dikilip, aşağı yukarı şaşkın şaşkın bakınırken karşı evin penceresinden beni izleyen bir kadın gayet sakin, annemin aşağı doğru indiğini söyledi. Ayaklarım kanat olmuştu, bir koşuda yakaladım onu nefes nefese. Koluna girerken “Nereye gidiyorsun anneciğim merak ettim seni” dedim. Onu engellediğime kızmış bir halde “Eve gidiyorum nereye olacak” dedi. “Bırak beni” diyerek kolumdan kurtulmaya çalıştı. “Tamam anneciğim, birlikte gidelim.” Yeniden girdim koluna. Eve girdiğimizde teyzem gelmiş bekliyordu bizi. Ağlamaktan kan çanağına dönmüş gözleriyle bana birşeyler anlatmak ister gibiydi. “Yavrum ne olur kusuruma bakma, küçük oğlum ablamın yanında kalmama izin vermiyor....” gibi şeyler dediğini duydum. Demek teyzem anneme bakamayacaktı. Çarçabuk ayrılan teyzemin peşine takılı kaldı sabit bakışlarım.

Bir telefon kulübesinde eşime “Annem Alzheimer hastası” diyordum hıçkırıklar içinde boğulurcasına. Başım dönüyor, gözüm kararıyordu. Yalnızlık duygusunu boğmak istercesine elimi yüreğime bastırıyordum. Telefondan gelen ses kulaklarımda uğuldamaya başlamıştı. Kimseyi duymuyor, kimseyi görmüyordum artık. Yetmişbeş yaşındaki annemi, yalnızlığımı ve çaresizliğimi düşünüp titremeye başlamıştım. Kolumdan tutmuş olan çocukluk arkadaşımı ahizeyi yerine koyarken farkettilim. Salt gözlerimizdi konuşan.

Kasım 2005, Almanya

İKİ KADIN, İKİ KURTULUŞ HİKÂYESİ:

Şiddetsiz bir yaşam peşinde

Ülkemizde her yıl binlerce kadın erkekler tarafından şiddete uğruyor, yüzlercesi öldürülüyor. Şiddetin çoğunluğu, kadınların eşleri ya da birlikte oldukları erkekler tarafından uygulanıyor. Ekonomik olarak eşe bağımlılık, yasal düzenlemelerin yetersizliği, yetkili kurumların gerekli hassasiyeti göstermemesi ve de en önemlisi toplum baskısı yüzünden pek çok kadın çaresizce şiddete boyun eğiyor, bu gerçeikle yaşamayı kabulleniyor. Sosyolog Sibel Dağ, Petrol-İş Kadın okurlarıyla deneyimlerini paylaşmayı kabul eden ve şiddetten kurtulmayı başarmış kadınlarla söyleşiler yaptı. Bu sayımızda yer alan iki kadının hikâyesi, hem şiddetin kadınlar üzerindeki yıkıcı etkisini, ama aynı zamanda kurtulma umudunu da içermesi bakımından önem taşıyor.

Söyleşiler: Sibel Dağ / Sosyolog

Hayatının bir döneminde şiddete uğramış ve bu sorunu geride bırakmış Yasemin Hanım ve Didem Hanım ile nasıl bir şiddete maruz kaldıkları, nasıl başa çıktıkları üzerine konuştuk. Kendilerini en çaresiz ve en güçlü hissettikleri anların neler olduğunu öğrenmeye çalıştık.

Yasemin Hanım 34 yaşında. İlk evliliğini deyim yerindeyse aile içi şiddetten kurtulmak için yapmış. Çocukluğunda babasının annesine gösterdiği şiddetin tanığı olduğu gibi ilerleyen yıllarda akibeti çok da değişmeyen annesinin ikinci evliliğinde yaşadıklarını sineye çekmek zorunda kalmış.

Mutaassıp yapıdaki üvey babanın şiddeti bir gün kendisine yönelmeye başlayınca da bu ortamdan kurtulma isteğiyle, kendisini görüp beğenmiş olan hayırlı kısmetle evlenmeyi kabul etmiş. Annesinin bir arkadaşının oğlu olan bu kişinin maddi durumunun iyi olması onu hayırlı yapan en önemli özellik annesi için.

Müstakbel damat ile tanışıp görüşmeye başladıklarında onun öfkeli tavırlarına tanık olmuş Yasemin Hanım, ailesinin her şeye müdahale etmesinden rahatsız olup evlenmekten vazgeçmeye bile kalkmış ama sonra barışmışlar. Evlenince de ailesiyle birlikte oturmuşlar.

Yasemin Hanım 18 yaşındayken evlendiği bu kişiye kendisini sevmediğini açık açık söylemiş “benim sevgim ikimize de yeter” cevabını almış. Ama anlaşılan o ki yetmemiş. Cinsel birliktelik yaşanmayınca sorunlar başlamış. Vajinismus teşhisi konan Yasemin Hanım gizlice psikologa gitmiş ve tedavinin sevgi olmadan gerçekleşmeyeceğini öğrenmiş. Eşiyle tartışmaları da günden güne artmaya başlayıp fiziksel şiddete dönmüş. “En sonunda bir gece biraz sözle kavga ettik. Sonra bir iki tokatla başlayan durumda sabah yerde uyandım ve her yerim mosmordu. Demek ki bayılmıştım ve o beni dövmeğe devam etmişti.”

Gururu kırıldığı için olayı kimseye söylemediğini, gittikçe içine kapandığını ifade eden Yasemin Hanım günlerini kimseyle tek kelime etmeden, evden (bazen odadan dahi) dışarı çıkmadan geçirmiş. Durum açığa çıkınca evlendiği kişinin ailesinden zaman zaman sözel zaman zaman fiziksel saldırılara maruz kalmış.

Tüm bu yaşadıkları karşısında kendisini ketleyen ruh halini şöyle özetliyor Yasemin Hanım: “Kimseye söyleyemiyordum çünkü ‘dayak yedim’ demek çok ayıp geliyordu. Zaten çocukluğum babamın annemi dövmesini izleyerek geçmişti. Ama ‘anasının kaderi gibi yazık’ diyecekler diye kimseye de halimi söylemedim.”

Hiç kimseye hatta kendisine bile belli etmese de kaderini tersine çevirmekle ilgili bir güç biriktirmiş belli ki bu süreçte: “Bir gün kapıyı üzerime kilitleyip gitmişti. Evde de kimse yoktu. Bir not yazdım. Kendime ait birkaç eşyayı çöp poşetine koyup balkondan attım. Sonra da kapıyı tel tokayla açıp arkama bile bakmadan kaçtım. İzmir’e arkadaşımın yanına kadar gittim. Telefonum zaten yoktu. Ve kurtuluşumun ilk adımını böylelikle attım.” Büyük bir adım olmuş bu Demet Hanım için, küçük bir poşetle başlamak zorunda kalsa da yeni hayatına.

Yasemin Hanımın ardından kayıp ihbarı verilmiş polise. “Ama ben notumda onunla bir daha aynı ortamda nefes almayacağımı ve bir daha bana tokat bile atamayacağını yazdığımдан polise bu mektup verilmemiş.” Sonrasında boşanma sürecine girmişler. “Bir an evvel kurtulmak istediğim için hiçbir şey istemedim. Şikayet de etmedim.”

Annesi şiddet mağduru olan birçok kadının kendi hayatında benzer sorunlarla karşılaştığında pasif davrandığı ve gördüğü şiddeti neredeyse normalleştirdiği bilinen bir gerçek. Yasemin hanımın hikayesi bu döngünün kırılmasını anlatıyor en çok.

Sonuçta annesi kurtulmaya çabalasa da toplumsal-kurumsal yetersizlikler sebebiyle başına gelenleri önleyemeyen kadınlardan biri. Evi terk edip baba evine yerleştiğinde eşinin (Yasemin Hanımın babası) ateşli silahla vurmaya kalkışması gibi alışıldık(!) olaylar yaşamış mesela.

Tüm bu olumsuz deneyimlerin içinden gelmesine rağmen Yasemin hanımın hayatını değiştirmekte ısrarcı davrandığı ve geçmişin tekrarına izin vermediği anlaşılıyor. Cesaret bu durumda neredeyse bir mecburiyet kadınlar için: “Bir akşam kaldığım evin kapısını zorladı. Eğer beni tek celsede boşamazsa polis çağırıp

onu rezil edeceğimi söyledim. Ama bunu derken bile ondan çok korkuyordum. Bir an evvel bu kabusun gitmesini istiyordum. Tek celsede anlaşmalı olarak boşandık.”

Yaklaşık 1 yıl süren evlilikleri 2 ay içinde son bulmuş böylece. Boşanma kararı almak bir gelecek kurma yolunda kadınların geçirdikleri en önemli aşama ancak boşanmak pek çok kadın gibi Yasemin Hanım için de zorlu başka bir evrenin başlangıcı demek: “Boşandıktan sonra bir iki kez rahatsız etti ama artık karşısında eski kız yoktu. Sonra ben il değiştirdim. Kimseye boşanmış bir dul olduğumu söyleyemedim. Çünkü hemen algılar değişiyordu.”

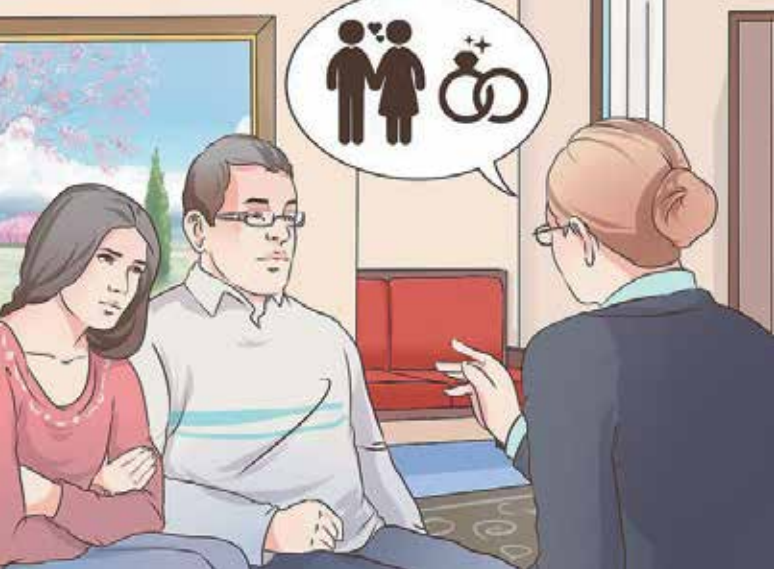
Bu dönemde bir arkadaşıyla kalan Yasemin Hanım 2 yıl kadar konfeksiyon atölyesinde çalışmış ve aynı zamanda açık öğretimde maliye okuyarak liseden sonra kesintiye uğrayan eğitimi ne devam etmiş.

Hayatında yeni bir düzen oturtmaya çalışırken en çok da içe kapalı mizacını yenmeye çalıştığını, girişken davranmaya karar verdiğini ve bunu başardığını ifade ediyor Yasemin Hanım. Hayatı da hızlı bir şekilde değişmeye devam etmiş.

“Konfeksiyon atölyesinden sonra bir diş hekimine yardımcı olarak işe girdim ve bakanlığın açtığı sınavı kazanarak Ağız Diş Sağlığı Teknikeri unvanı aldım, 10 yıl bu unvanla çalıştım aynı zamanda maliye lisanstan da mezun oldum, şimdi formasyon eğitimi alıyor ve öğretmen olmak için kendimi geliştiriyorum.”

2012’de ikinci evliliğini yapan Yasemin hanımın bir kızı var, geride bıraktığı o günlerin benzer sorunlar yaşayan kadınlara bu karanlığı aşabilmeleri için moral vermesini umuyor. “Kızım la ve eşimle yeniden doğdum. Sevginin çözemeyeceği sorun yokmuş bunu öğrendim. Artık daha sağlam basıyor ayaklarım. Daha eminim. Daha çok büyüdüm.”

Demet Hanım 39 yaşında, öğretmen, onun hikayesi erkek şiddetinin kadının gösterdiği kararlılık karşısında nasıl bilendiğini anlatıyor adeta.

Kendisi gibi üniversite mezunu bir kişiyle görücü usulü yapıyor Demet hanım ilk evliliğini 2002 yılında. Evlendiği kişinin 3 diploması olduğunu özellikle vurguluyor, meslek, eğitim gibi faktörlerin neredeyse hiç önemli olmadığını ve şiddetin herkesin başına gelebileceğini ekleyerek.

Sorunların aslında evliliğin ilk aylarında başladığını belirten Demet Hanım görümcəsi sebebiyle girdikleri bir tartışmada eşi kendisini darp edince ailesiyle görüşüyor ve yanlarına dönmeye karar verse de pişmanlığı üzerine ona bir şans daha tanıyor. Sonrasında peş peşe 2 çocukları oluyor ve sorunlar daha da büyümeye başlıyor. "Dışarı AVMye dahi gidecek olsak başka bir şehirde yaşayan annesini arıyordu, ondan izin çıkarsa gidiyoruz, yoksa yok."

Kavgaların bu şekilde gündend güne çoğaldığını, bu kişinin cinsel yaşamında dengesiz davranışlar baş gösterince hayatın katlanılmaz bir hal aldığını anlatıyor Demet Hanım. "Çok tiksiniyordum, bir gün artık 'bana dokunma kiminle ne yaparsan yap' dedim çok öfkeleni ve beni ilişkiye zorladı, boğazımı sıkıp, darp etti. Sonra ailesini aradı o gece, karım benimle birlikte olmuyor diye onlara anlattı, annesi ve babası telefonda bana 'sen benim oğluma neden karılık yapmıyorsun' diye sorguya çektiler."

O günün sabahında işe gitmek zorunda olan Demet Hanım darp izlerini gizlemeye çalışmış, durgun halinden endişelenen arkadaşlarının yanında sinir krizi geçirip bayılmış, "ailem dahil hiç kimseyle paylaşmadım bu olanları, arkadaşlarım da durumu anladı üstüme gelmediler."

Bu olaydan sonra tam 6 ay bir suskunluk dönemi yaşamış Demet Hanım, "yaşananları yok saymak istedim sanırım, kabullenmek istemedim" diyor sebep olarak. Birçok kadın gibi onun da olan bitene katlanmasının ardında şaşırtıcı olmayan bir sebep daha var: "Çocuklar var, evlilik var, kurtarmak istiyorsun, hep acaba onarılabılır mi diyorsun, hep bir acaba var."

Hiçbir şey olmamış gibi davrandığı, hayatı olağan akışında sürdürmeye çalıştığı bu dönemi şöyle ifade ediyor: "Bir karar verecektim ve bunu kimsenin etkisinde kalmadan vermek istedim, sonuçlarına kendim katlanmalıyım diye düşündüm, aileme dahi her şey yolunda gösterdim, kendisine de öyle gösterdim, ayrılmayı düşünüyor gibi davranmadım, bir eş olarak, bir kadın olarak midem bulansa da ne gerekiyorsa onu yaptım."

Elinden gelen her şeyi yapmış olma isteğiyle belki ciddi bir çaba harcamış Demet Hanım bu süreçte. "Terapiye dahi gittik, benim sicilime işlemin dedi, benim sigortam üzerinden gittik, sonra bunları aleyhimde kullandı, tedavi görüyor, hasta diye."

6 aylık bu süre zarfında fiziksel şiddet yaşanmasa da 'sen yüzüne bakılacak kadın değilsin, etrafındaki insanlar seni pohpohluyor sen kendini güzel sanıyorsun, paran kadar sözün geçer bu evde, kıcı kırık öğretmensin' gibi hakaretler yoğunlaşıyor ve sonra şiddet çocuklara yansımaya başlıyor: "2-3 yaşındaki çocukları odaya kapatıp ağlatarak uyutuyordu, çocuk yavaş yavaş diye çocuğu duvara fırlatmaya kalkıştı."

Büyük bir sabırla süren sessizlik dönemi Demet hanımın boşanma kararıyla son bulmuş bir gün: "Birden boşanmak istediğimi söyledim, hiçbir şey istemiyorum dedim, ev senin olsun, çocuklarımı alıp gitmek istiyorum dedim, sadece babamın aldığı arabamı alacağım dedim. Kabul etti."

10 gün içinde eşyaları toparlayıp çocukları yanına alarak başka bir semte taşınmış Demet Hanım, kayınvalidesinin 'sen benim oğlumu boşayamazsın' diyerek saçını yolmaya kalktığını hatırlıyor. Şiddet mağduru çoğu kadın gibi Demet Hanım da bir

şeylerin sorunsuz çözülmesini istediği için kimseden şikayetçi olmamayı yeğlemiştir.

Bu 10 gün zarfında sükunet içindeki eşinin tavrı ise yaşadıkları eve 'aile konutu şerhi' koydurmasıyla hızlıca yön değiştirmiş. *"Başta evi istemiyordum dedim ama düşündüm birlikte almıştık, benim de emeğim vardı, benim de birikimimdi, çocuklarımın geleceğini düşündüm aile konutu şerhi koydurdum. Bu belge eline geçince çekişmeler başladı, iftiralar başladı, çocukların velayetini almaya çalıştı, tanımadığım insanlar şahit gösterildi bir şeylere, psikolojisi bozuktan evin önüne adam dizmeye kadar çok aşayağlayıcı iftiralara maruz kaldım, dava 1 yıl sürdü."*

Demet Hanımın evden vazgeçmesiyle boşanma gerçekleşiyor ve çocukların velayeti kendisine veriliyor. İlk sıralar çocukların babası olduğu bahanesiyle evin içine girmeye çalışması gibi 'eski eş' tacizlerine rağmen kendine ait bir düzen kurmaya çalışıyor Demet Hanım, onun denetim çabalarına maruz kalsa da geri adım atmıyor.

Ancak her şey Demet Hanımın 7 yıl sonra ikinci evliliğini yapmasıyla bir kez daha sarsılıyor. Eski eş çocukların velayetini almak için dava açıyor ve böylece hayatının yeniden altüst olduğu bir süreç başlamış oluyor Demet Hanım için.

"Çocuklar 7 yıl benim yanımdaydı doğru düzgün ilgilenmedi, birkaç yıl ailemin bulunduğu ilde yaşamıştım, sonra geri dönmüştüm, çocuklar hiç umurunda değildi, ben yeni bir evlilik yapınca olan oldu. Çocukları almak için velayet davası açtı, çocukların şiddet gördüğünden, evin uygunsuzluğundan çeşitli iftiraları artarak devam etti." Mahkemenin görevlendirdiği heyet gerekli incelemeleri yapıp çocukların velayetini Demet Hanıma verdiği halde atanan üç farklı heyete de itiraz ederek çeşitli yanıtıcı hamlelerle sonunda amacına ulaşıyor.

Çocuklarından ayrılınca günlerce ağlama krizlerine girmiş Demet Hanım, ilk bir yıl ağır bir bunalım geçirmiş, sağlık raporlarıyla işine ara vermiş bir süre. Bu kez çocuklar üzerinden Demet Hanımı cezalandırmaya niyetli olduğu çok açık: *"3 yıldır çocukları göstermiyor, onlarla canımı acıtmaya çalışıyor, onları bana göstermeyerek intikam almaya çalışıyor."*

Yine de toparlamayı başarmış Demet Hanım çünkü bu kişinin esas amacının mutluluğunu yıkmak olduğunun farkında: *"Şu anki eşime yönelik de tacizleri oldu, geçmişini karalamaya kalkıştı, amacı onu da kavganın içine çekmek, boşatacağım onları diyordu, kendisi 3. evliliğini yaptı."*

İcra yoluyla görüş hakkını kullanabilir Demet Hanım ancak çocukların bu gerilimden etkilenmesini, kavgalarla yıpranıp zarar görmelerini istemiyor. Çocukların da durumu kavradığını, bir iki kez kaçamak yollarla görüştüklarini belirtiyor. 2016 yılında

üçüncü kez anne olmuş Demet Hanım, kardeşlerin bir gün tanışıp bir araya geleceği umuduyla geleceğe emin adımlarla yürüyor.

Yaşadığı zorlu günlere dönüp baktığında sorunlarla baş edebilmesinin ardında ailesinin önemli bir rolü olduğunu düşünüyor Demet Hanım: *"Varlıklı bir ailem vardı, maddi-manevi destek oldular, babam ömrümün sonuna kadar sana da çocuklarına da bakarım dedi, bu açıdan çok şanslıyım. Ailem çok destek oldu, her kadın bu kadar şanslı olmuyor maalesef."*

Demet Hanımı güçlü kılan bir başka etkense özsaygısını zedelemeyi hedefleyen yöntemlere direnç göstermiş olması. Bunların başında şiddet faili erkekler tarafından çok yaygın olarak kullanılan 'iffetsizlik' ithamı geliyor. Bu tarz psikolojik saldırıların kadınların yenik düşmesine sebep olduğu bilinen bir gerçek. Toplum içinde onurunun kırılması korkusuyla birçok kadın maalesef failerin isteklerine boyun eğmekte. Demet Hanım ise bu çıkmazdan kurtulmak için toplumun değer yargılarını değil kendi benliğini, sağlığını ve esenliğini öne koymuş. Bu tutumun benzer tehditlere maruz kalan kadınlara cesaret vermesini temenni ediyoruz.

"Bu iftiralar, bu rezil etme çabaları karşısında başkalarının ne düşüneceği hiç umurunda olmadı. Kendime güveniyordum, ne yaptığımı ben bildikten sonra başkalarının ne söylediğinin hiçbir önemi yok. Kendimi ispat etme mecburiyeti hissetmedim hiçbir zaman. Zaten herkes ikimizi de tanıyor, olan biteni görüyordu. Beni sorgulayan da eleştiren de olmadı ama olsa da fark etmezdi, kimseye ispatlamak zorunda değildim."

ILO'DAN İŞYERİNDE ŞİDDETE KARŞI YENİ BİR SÖZLEŞME HAZIRLIĞI

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 2017 ve 2020 yılları arasında tamamlanmak üzere "işyerinde kadın ve erkeğe yönelik şiddet ve tacizi sona erdirmeye yönelik bir standart geliştirme hazırlığı içerisinde. ILO'nun hayata geçirmeyi planladığı standart, sözleşme şeklinde yaptırımı olan bir belge veya yaptırımı olmayan bir tavsiye kararı şeklinde; veya tavsiye kararıyla birlikte bir sözleşme şeklinde uygulanabilir.

ILO SÖZLEŞMESİNİ DESTEKLE, İŞYERİNDE CİNSİYET ESASLI ŞİDDETİ DURDUR!

Tüm dünyada sendikaların 14 Şubat'ta başlattığı ve 8 Mart'a kadar sürecek olan "Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere yönelik şiddete ve tacize karşı" ILO sözleşmesi veya tavsiye kararının kabul edilmesi için 23 günlük eylem planı, hükümetlere ILO maddesinin kabulü için toplumsal baskı oluşturmayı amaçlıyor.

ILO, bu tarihlerden önce de uzun süredir gündeminde olan "Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere yönelik şiddet ve taciz"e ilişkin standardın kabul edilmesi amacıyla hükümetlere, işverenlere ve sendikalara içeriğinde 80 ülkedeki yasa ve uygulamaların hukuki analizini içeren "Yasa ve Uygulama" raporu ve yeni sözleşmenin içeriğini oluşturmaya yönelik 49 soruluk anket göndermeye başladı.

Şu anda, işyerinde cinsiyet esaslı şiddetin bütün biçimlerine karşı kullanılacak herhangi bir uluslararası yasa bulunmuyor.

Haziran 2018'de 107. oturumu gerçekleştirilecek olan Uluslararası Çalışma Konferansı'nda tartışılması planlanan bu sözleşme/tavsiye kararına ilişkin tartışmanın tarafları olan hükümetler, işverenler ve sendikalara gönderilen anketin amacı, üye devletlerin, önerilen

belgenin/belgelerin içeriği ve kapsamı hakkında işveren ve işçilerin yetkili örgütleriyle görüşmekten sonraki görüşlerini almak.

Ankete verilen cevaplara göre, kabul edilecek belgenin biçimine karar verilecek. İşçiler için en iyi korumayı sağlayacak olan belgenin Tavsiye Kararıyla desteklenmiş Sözleşme olduğu belirtiliyor.

Ankete yer alan sorulardan bazıları şöyle:

"Uluslararası Çalışma Konferansı'nda çalışma yaşamında şiddet ve tacizle ilgili bir belge kabul edilmeli midir?"

"Kabul edilmeli ise, bu bir sözleşme mi, tavsiye kararı mı, tavsiye kararıyla desteklenmiş bir sözleşme mi yoksa yaptırımı ve yaptırimsız hükümlerden oluşan ayrı bir belge mi olmalı?"

60 ülkede düzenleme bulunuyor

ILO'nun 80 ülkenin hukuki analizinden elde edilen sonuçlara göre, 60 ülkede işyerinde şiddetin fiziksel ve psikolojik biçimleri ve taciz kavramlarının

açıklandığı ve "taciz", "zorbalık" "mobbing", "şiddet", "istismar" ve "kötü muamele" kelimelerinin yer aldığı düzenlemeler bulunuyor.

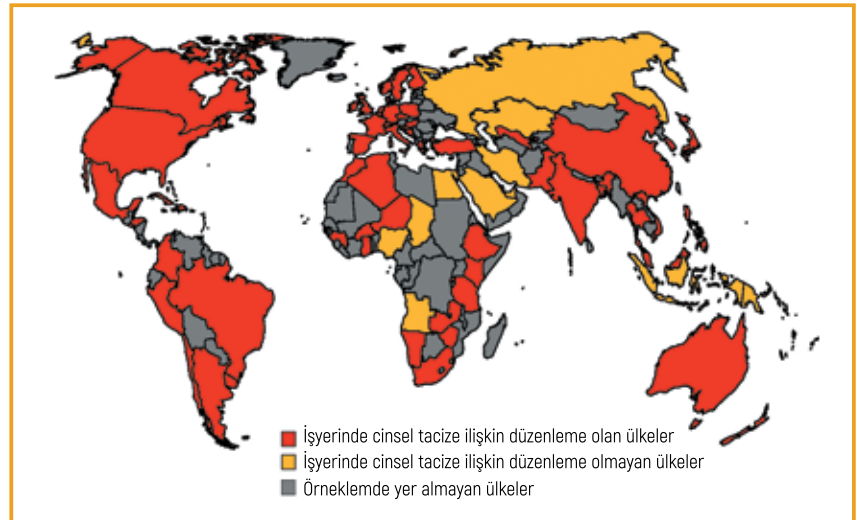
Hukuki analizlerden elde edilen bir diğer sonuç da 65 ülkede işyerinde cinsel şiddet ve tacize ilişkin düzenlemelerin bulunduğu.

80 ülkede yapılan incelemelerde, şiddet ve tacizin biçimleri tanımlanırken çoğunlukla hem fiziksel hem psikolojik davranışların dahil edildiği görülüyor:

* 40 ülkede işyeriyle ilgili şiddet ve tacizi tarif etmek için kullanılan kavramlar hem fiziksel hem psikolojik davranışları içeriyor.

* 4 ülkede işyeriyle ilgili şiddet ve tacizi tarif etmek için sadece fiziksel davranışlar ele alınıyor.

* 16 ülkede işyeriyle ilgili şiddet ve taciz davranışı ele alınıyor, ancak kullanılan kavramlar ya açıklanmıyor ya da fiziksel veya psikolojik olup olmadığı anlaşılmayacak şekilde belirsiz. ■

SERBEST KÖŞE

Türkiye'de her 100 kadından 47'si eşinden şiddet görüyor.

Cinsiyet esaslı şiddet, kadın işçilerin uğradığı, ve en çok görmezden gelinen insan hakları ihlâlidir.

Cinsiyet esaslı şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki güç eşitsizliklerini ifade eden ve kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar veren eylemler ve davranışlardır.

KADINA ŞİDDETE SON!

- HER ÜÇ KADINDAN BİRİ, HAYATININ BİR DÖNEMİNDE ŞİDDETE UĞRUYOR.
- HER DÖRT KADINDAN BİRİ, GEBELİĞİ ESNASINDA ŞİDDETE UĞRUYOR.
- 15-44 YAŞ ARASINDAKİ KADINLARIN ŞİDDETE UĞRAMA RİSKİ, KANSER VE TRAFİK KAZASINA UĞRAMA RİSKİNDEN DAHA YÜKSEK.

2017 yılında Türkiye'de 286 kadın ve kız çocuğu öldürüldü, 418 kadın şiddete uğradı.

Dünyada kadınların % 35'i, küresel ölçekte 818 milyonu 15 yaşından sonra evde, kamusal alanda veya işyerinde cinsel veya fiziksel şiddete maruz kalıyor.

ŞİDDETİN TÜRLERİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDET FİZİKSEL, PSİKOLOJİK VEYA EKONOMİK BİÇİMDE GERÇEKLEŞEBİLİR.

Hintli karikatürist Neelabh Banerjee tarafından BM Asya ve Pasifik Kadın birimi için çizilen bu karikatürde, kadına yönelik şiddete dikkat çekiliyor. Hindistan'da, yaşları 15'le 49 arasında olan kadınların üçte biri fiziksel şiddete uğruyor, her 10 kadından biri cinsel şiddete maruz kalıyor.

TEHDİT

gözdağı

fotoğraf
ve video
paylaşma

ALAY ETME

taciz

Kadına yönelik şiddetin yeniden üretildiği alanlardan biri:

SİBER ZORBALIK

Kadına yönelik fiziksel şiddet, ekonomik şiddet ve psikolojik şiddete ek olarak son dönemde sıkça telaffuz edilmeye başlanan 'çevrimiçi şiddet', 'sosyal medya şiddeti', 'siber zorbalık' kavramları da araştırmacıların ilgi alanına girmiş durumda. Sanal ortamda gerçekleşen bu şiddet türünün lise çağındaki gençler arasında nasıl kök saldığını araştıran İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nden Dr. Alev Aslan ve Doç. Dr. Betül Önay Doğan'ın "*Çevrimiçi Şiddet: Bir Siber Zorbalık Alanı Olarak "Potinss" Örneği*" başlıklı araştırmadan konuyla ilgili bilmediklerimizi öğreniyoruz.

Araştırma, liselerde yaygın olarak kullanılan bir telefon uygulaması olan "Potinss" verilerinin incelenmesine dayanıyor. Sadece bir uygulamanın paylaşımlarına bakılarak, şiddetin toplumun genç kesimleri arasında ne kadar yaygınlaştığını, bu kesimin gelecekte toplumun bireyleri olacağını düşündüğümüzde ise şiddetin kendini yeniden üreten alanlar bulmakta çok zorlanmadığını görüyoruz.

Yapılan çalışma, sadece kadınları kapsamıyor. Ancak gençlerin cinsiyet ayırmadan birbirine zorbalık yaptığı gerçeğiyle birlikte, zorbalığın uygulanma biçimi ve içeriği cinsiyete göre değişebiliyor. Erkek öğrencilere yönelik aşağılayıcı ifadelerde bile kız öğrencilerin hedef alındığı bariz olarak görülebiliyor. Dr. Alev Aslan ve Doç. Dr. Betül Önay Doğan, araştırmada

online ortamda yapılan sözlü şiddet örneklerine de yer veriyor. Aynı zamanda bunun fiziksel sonuçlarına da değiniyorlar. Örneğin, uygulamadan haberi olan bir babanın kızını okuldan alması, kızına şiddet uygulaması şeklinde sonuçlanabileceği gibi, kız çocuklarının intiharıyla da karşılaşmaktadır. Hatırlayanlar olacaktır, böyle bir mesaj paylaşımı nedeniyle bir kız çocuğunun intihar ettiği haberlerde yer almıştı.

Potinss, lise öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış bir akıllı telefon uygulaması. Türkiye'de uygulamaya katılan ve sayfası bulunan yüzlerce lise var. Liseliler uygulamaya anonim olarak, yani kimliklerini belli etmeden katılıp yorum yapabiliyorlar. Bu yorumlarda, bazen öğrencilerin kişisel bilgileri ve telefon numaraları da paylaşılabilir.

Siber zorbalık nedir?

Araştırmada, siber zorbalık "Tipik olarak başkalarına rahatsızlık ya da zarar vermek amacıyla kişilerin ya da grupların dijital ortamlarda gerçekleştirdikleri davranışlar." olarak tanımlanırken, aynı zamanda gençler arasında yaygın bir sorun olduğu da belirtiliyor. Geleneksel zorbalıktan ayrılan özellikleri de şu şekilde sıralanıyor: "Anonim kalma şansının ve gözetim eksikliğinin daha fazla olduğu, mağdur sayısının arttığı, zorbalık üzerine düşünme ve bu sebeple ortaya çıkacak sıkıntıyı maksimize etme oranının yüksekliği, potansiyel olarak daha büyük bir izleyici kitlesinin zorbalığa tanık olduğu zorbalık, bahsedilen özelliklerle geleneksel zorbalıktan ayrılır."

Gençlere göre şiddetin kaynağı

Bir diğer tespit de şiddetin sebepleri konusunda gençlerin düştüklerini ortaya koyuyor: "Gençlere göre şiddetin sebepleri arasında kız arkadaş/erkek arkadaş sorunu, ekonomik sebepler, insanların yaşama amaçlarının olmaması, insanların keyif almak/deşarj olmak için şiddete yönelmesi, arkadaş etkisi, kendini ispatlama ya da intikam alma amacı, okuldaki disiplin sorunları ve kanuni cezanın azlığı gibi sebepler sayılabilir."

Çalışmada, konuyla ilgili 2014-2016 yılları arasında 14-18 yaş arası 1122 gençle yapılan bir araştırmanın (Kılıç, 2016) bulguları da değerlendiriliyor: "Araştırma bulgularına göre, kız öğrencilerin % 36,8'inin ve erkek öğrencilerin % 48,8'inin okulda şiddeti, fiziksel şiddetin bir türü olan dayak olarak algıladıkları görülmüştür. Kız öğrencilerin % 46'sı ve erkek öğrencilerin % 35,1'i okulda şiddeti psikolojik şiddetin bir türü olan sövmeye, kötü söz, hakaret ve kızma olarak algılamakta ve yine psikolojik şiddet türü olan sert bakış, gruptan dışlama ve söz hakkı vermeme gibi unsurların da düşük oranda okulda şiddet algısı içerisinde olduğu görülmektedir."

Sosyal medyada (Facebook, Twitter, Instagram vs.) rastladığımız siber zorbalığın gençler arasında telefon uygulamalarıyla, hem de denetimsiz bir şekilde yaşanıyor olması, işin görünmeyen tehlikesi konusundaki endişeleri haklı çıkartıyor.

Potins uygulamasının iki lise öğrencisi tarafından geliştirilmiş olması pek de şaşırtıcı değil. Potins'i geliştiren gençler, bu kadar çok sayıda özel bilginin paylaşılacağını öngörmemişler.

Potins'in derinlemesine incelendiği araştırmada, uygulamada isimleri bulunan 1034 liseden rasgele 100 okul seçilerek akran gruplarında siber zorbalığın nasıl gerçekleştiği ortaya konmaya çalışılmış.

Çalışmada, 100 okulun sayfasında yer alan paylaşımlar isim takma, alay etme, ifşa etme, küfür, hakaret ve tehdit etme, fotoğraf ve video yayınlama, dışlama ve özel bilgi paylaşma şeklinde sınıflandırılıyor.

* Araştırmayla ilgili makalenin tamamına *Marmara İletişim Dergisi*'nin 2017 yılının 27. sayısından ulaşılabilir.

Şiddetle mücadele alanı olarak okullar

Araştırmanın okullardaki şiddet ve zorbalığa değinilen bölümünde, kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi gereken yeni bir alana işaret ediliyor: "Okul şiddeti ve zorbalığı, çoğu zaman; cinsiyete dayalı şiddet, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına, cinsiyet rol beklentilerine veya toplumsal cinsiyet kalıplarına dayalı veya farklı güç statüsüne dayalı fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar içeren şiddetten oluşur. Şiddet cinsiyete dayalı kalıpların tekrarına dayanmakta ve erkek çocuklarının birbirlerini erkek olmamakla itham etmesi ya da kız çocuklarına cinsellik üzerinden hakaret etmelerine yol açmaktadır. Burada erkeklerden belli bazı kalıplara göre davranmaları, genellikle iddialı ve kaba olmaları beklenirken, kadınlara çizilen roller çoğu zaman pasif, korunaklı ve savunmasız olmaları yönündedir. ..."

Okuldaki şiddetin cinsiyete göre farklı uygulandığı belirtilen araştırmada, kızların cinsel şiddete daha fazla maruz kalma ihtimali bulunurken, erkeklerin daha çok fiziksel olarak cezalandırıldığı belirtiliyor ve ekleniyor "Çocukların maruz kaldığı şiddet şekilleri arasında zorbalık, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, okul bahçesinde mücadele, çete şiddeti ve silahlı saldırı sayılabilir."

Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin tanımlandığı bölümde şu sözlere yer veriliyor: "Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet cinsiyet eşitsizliği, stereotip ve sosyal olarak dayatılmış rollerden kaynaklanmaktadır. Kızlara karşı cinsel taciz de dâhil olmak üzere cinsel şiddet, kızları cinsel tercihleri veya cinsellikleri nedeniyle cezalandırmak veya küçük düşürmek arzusuyla motive olabilir."

Araştırma bulgularının önemi

Kadınlar, cinsiyet ayrımcılığını yaşamlarının pek çok alanında şiddetin bir biçimi şeklinde derinlemesine yaşıyorlar. Sosyal medya ve sanal ortamda yaşanan şiddet de bunun bir yansımasıdır. Araştırma, belli bir yaş grubunu kapsasa da, kadına yönelik şiddet açısından önemli değerlendirmeler içeriyor. ■

SAĞLIK

Uzmanlar, kadınlarda Alzheimer olma riskinin neden daha yüksek olduğunu araştırıyor:

Alzheimer ve kadınlar

Pek çok Alzheimer araştırması, cinsiyeti, değiştirilemeyen risk faktörlerinden biri olarak gösteriyor. Bazı nörolojik hastalıklarda erkek olmak, bazılarında ise kadın olmak hastalığa yakalanma riskini önemli oranda etkiliyor. Genetik de önemli, ancak dengeli beslenme, düzenli egzersizle bu faktörleri azaltmak mümkün. Erken teşhis Alzheimer'de de önemli.

Pek çok nörolojik hastalıkta olduğu gibi Alzheimer'da da kadın ya da erkek olmak yakalanma riskini yakından etkiliyor. Araştırmalar, genel olarak bunun sebebini kadınların daha uzun süre yaşamasına, yani daha fazla yaşlanmasına bağlasa da, bir araştırma, kadınların erkeklerden ortalama 5 yıl fazla yaşadığı, Alzheimer'ın ise teşhis edilmeden 20 yıl önce ortaya çıktığı gerçeğini hatırlatarak Alzheimer ile biyolojik özellikler arasında da bağ bulunduğuna işaret ediyor.

Kadınların Alzheimer'e yakalanma risklerinin yüksek oluşunun, sadece erkeklerden daha uzun süre yaşamalarıyla açıklanamayacağı gerçeğinden hareketle yola çıkan Güney Kaliforniya Üniversitesi profesörü Roberta Diaz Brin-

ton, menopozun bazı kadınları güçsüz hale getiren bir kırılma noktası olabileceğini ileri sürdü.

Bununla birlikte, Alzheimer teşhisi konulan kadınların kötüleşme hızının arttığını ve taramaların, beynin bazı bölümlerinde daha hızlı küçülme kaydettiğini de ortaya çıkardı.

Stanford Üniversitesi'nde 8 bin insan üzerinde yapılan incelemede Alzheimer riskini arttıran ApoE-4 geninin bir biçimi de araştırıldı.

Sonuçta, bu belirli gen varyantının bir kopyasını taşıyan kadınların, geni taşımayan kadınlara oranla iki kat daha fazla Alzheimer riski taşıdıkları bulundu. Erkeklerde ise geni taşıyanların taşımayanlara oranla çok az bir risk farkı

bulunuyor. Genin neden kadınlarda riski iki katına çıkardığı tam olarak bilinmezken, Brinton, genin östrojenle nasıl etkileşime girdiğiyle yakından ilişkili olduğunu düşünüyor.

Framingham, Massachusetts'te yapılan başka bir araştırmaysa Alzheimer'le kalp sağlığı arasında ilişki kuruyor. Buna göre, ortayaşta kalp krizi geçiren erkeklerin 65 yaşında geçirenlere göre daha fazla ölme riskiyle karşı karşıya oldukları, 65 yaşında kalplerinin daha sağlıklı olmasından dolayı beyinlerinin Alzheimer'e karşı korunduğu ileri sürülüyor. Alzheimer ve kalp krizi arasında yüksek kolesterol, diyabet ve obezite gibi risk faktörleri de bulunuyor.

Aile geçmişi de Alzheimer'e yakalanma ihtimalini önemli oranda etkiliyor, ancak yaşam tarzı değiştirilerek risk faktörlerinden korunmanın mümkün olduğunu da yine araştırmalar ortaya koyuyor. Erken teşhisin önemi burada çıkıyor. Erken teşhis ile daha etkin tedavi yöntemleri uygulanabilmesi mümkün olabilmektedir.

Alzheimer'den ölenlerin sayısı iki katına çıktı:

Türkiye'de bulunan, 65 yaş üstü 6 milyon 651 bin 503 nüfusun % 56'sı, yani 3 milyon 732 bin 221'i kadın. Son olarak Mart 2017'de yayınlanan *İstatistiklerle Yaşlılar, 2016* verilerine göre, 2015 yılında Alzheimer'den ölen yaşlıların sayısı 11 bin 997 olarak veriliyor. (2011'de bu rakam 6 bin 155 olarak verilmiş) Bu rakamın 4 bin 757'si erkek, 7 bin 240'ı ise kadınlardan oluşuyor. Buna göre, **Alzheimer'den ölen yaşlı bireylerin % 60'ı kadın.** (Tablo: *Cinsiyete Göre Alzheimer hastalığından ölen yaşlıların sayısı ve oranı. 2011-2015*)

Alzheimer hastalığından ölen yaşlıların oranı 2011 yılında % 2.9 iken 2015 yılında bu rakam % 4.3'e çıkmış. Cinsiyetle ilişkili Alzheimer oranları şöyle: Alzheimer hastalığından ölen yaşlıların oranı, 2011 yılında erkeklerde % 2.4, kadınlarda % 3.4 iken 2015'de bu oranlar, erkekler için % 3.5'e, kadınlar için % 5.2'e yükselmiş. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, yaşlılığa bağlı hastalıklarda artış görülen Türkiye'de 65 yaş ve üstü yaşlı nüfus oranı 2023'te yüzde 10'un üzerine çıkacak. Uzmanlar, bunamaya bağlı rahatsızlıkların daha da artacağını belirtiyor.

Alzheimer ile ilgili bazı gerçekler:

- Alzheimer vakalarında yaş, hâlâ en büyük faktör olarak kabul ediliyor.
- Tüm dünyada toplam 47 milyon Alzheimer hastası bulunuyor. Bu rakamın 2030'da 76 milyon ve 2050'de ise 135.5 milyona çıkması bekleniyor. Türkiye'de ise 600.000 aile bu hastalıklı mücadele ediyor.
- Dünyada Alzheimer olan 4 kişiden ancak biri teşhis edilmiş durumda.
- Alzheimer ve bunamanın en sık rastlandığı yerler Batı Avrupa ve Kuzey Amerika.
- En az rastlandığı bölge ise Sahra-altı Afrika.
- Dünyanın her yerinde, Alzheimer ve bunama, yaşlılıkta günlük yaşamı olumsuz etkileyen en büyük engel olarak görülüyor.
- Alzheimer ve bunamanın küresel maliyeti 605 milyar Dolar olarak tahmin ediliyor.
- 65 yaşından sonra her 6 kadından 1'i Alzheimer olurken, erkeklerin 11'de biri Alzheimer oluyor. Hastaların üçte ikisi kadın.
- Alzheimer hastalarının % 30'u aynı zamanda kalp hastalığına sahip, % 29'u ise diyabet hastası.
- 60 yaşından sonra bir kadının Alzheimer olma riski, meme kanseri olma riskinden 2 kat daha fazla.

Alzheimer'in varlığına işaret eden 10 belirti:

1

Günlük hayatı olumsuz etkileyecek düzeyde unutkanlık

Unutkanlık, Alzheimer'in en belirgin belirtilerindedir, özellikle de son öğrenilen bilgilerin unutulması. Önemli tarihlerin ve olayların unutulması; aynı sorunun tekrar ve tekrar sorulması; teknolojik hatırlatma cihazlarına giderek daha sık ihtiyaç duyulması.

2

Plan yaparken ya da problem çözerken zorluk çekme

Bazı durumlarda, plan yapmada ya da yapılmış bir planı takip etmede güçlükler yaşanabilir. Daha önce denenmiş bir yemek tarifini yapmakta veya aylık fatura ödemelerini takip etmede zorlanılabilir.

3

Evde ya da işyerinde bilinen görevleri bitirmede zorlanma

Alzheimer'li bireyler genellikle günlük görevleri tamamlayamazlar. Bazen, bildikleri yerlere gidemezler, işyerinde bütçe yönetemezler ya da en sevdikleri oyunun kurallarını hatırlayamazlar.

4

Yeri ve zamanı karıştırma

Alzheimer olan bireyler tarih, mevsim ve zaman geçişini takip edemez. Bazen nerede olduklarını veya oraya nasıl geldiklerini unutabilirler.

5

Görsel imgeleri anlamada ve mekân ilişkisi kurmakta zorlanma

Bazı durumlarda görme sorunları Alzheimer işareti olabilir. Okumada, mesafeleri algılamada, renk ve kontrast belirlemede güçlük çekebilirler, bu nedenle araç kullanmakta zorlanabilirler.

6

Okurken veya yazarken kelimelerde zorlanma

Alzheimer'li bireyler konuşmaları takip etme veya katılma konusunda zorlanabilir. Herhangi bir konuşmanın ortasında birdenbire susabilir, nasıl devam edeceğini bilemeyebilir veya kendini tekrar edebilir. Kelime dağarcığı yetmeyebilir, doğru kelimeyi bulmakta zorlanabilir, nesnelere adlarını hatırlamayabilirler.

7

Eşyaların yerlerini karıştırma ve adımları tekrar etmekte zorlanma

Alzheimer'li bir birey eşyaları ilgisiz yerlere koyabilir. Eşyaların yerini kaybedebilir ve tekrar bulmak için adımları tekrar etmekte zorlanır. Bazen başkalarını eşyalarını çalmakla suçlayabilir. Bu durum giderek sıklaşır.

8

Karar verme yeteneğinde azalma ve zayıflama

Alzheimer'li bireyler karar vermekte veya yargılamakta değişim yaşarlar. Para harcama konusunda ölçüyü kayırabilirler, kişisel bakımları konusunda daha az çaba sarfederler.

9

Çalışmaktan ve sosyal yaşamdan el çekme

Alzheimer'li bireyler hobilere, etkinlik ve projelere, spordan uzaklaşırlar. Spor ekibine ayak uyduramazlar, sosyal olmaktan kaçınırlar.

10

Değişken ruh hali ve kişilik

Alzheimer'li bireylerin ruh halleri ve kişilikleri değişebilir. Şaşkın, şüpheli, bunalmış, korkulu ve endişeli olabilirler. Evde, işyerinde, arkadaşlarıyla veya güvenli bölgelerinin dışındaki yerlerde kolayca tedirgin olabilirler.

TATLI TARİFLER

Karamel Kaplı Muzlu Kek

Malzemeler: 2/3 su bardağı esmer şeker | 4.5 yemek kaşığı tuzsuz tereyağı | 3 adet muz

Kek hamuru için: 1/3 su bardağı tuzsuz tereyağı (oda sıcaklığında erimiş) | 3/4 su bardağı toz şeker | 1 1/2 tatlı kaşığı vanilya özü | 1/3 su bardağı yoğurt | 2 adet büyük boy yumurta | 2 adet ezilmiş muz | 1 su bardağı un | 3/4 su bardağı tam buğday unu | 1 1/2 tatlı kaşığı kabartma tozu | 1 tatlı kaşığı karbonat | Bir tutam tuz | 1/2 tatlı kaşığı tarçın

Karamel glaze için: 1/4 su bardağı esmer şeker | 1/4 su bardağı krema | 4 yemek kaşığı tuzsuz tereyağı | 1/4 tatlı kaşığı tuz

- Fırını 180 C derecede önceden ısıtın. Normal boyutlarda bir kek kalıbını yağlayın.
- Esmer şekerin üçte ikisini kek kalıbının tabanına serpin. (Yaklaşık 4.5 yemek kaşığı)
- Kek kalıbını 5-7 dakika arası fırında bekletin (tereyağı eriyinceye kadar). Daha sonra fırından çıkartarak şeker ve tereyağını eşit şekilde dağılacak şekilde karıştırın. Dilimlediğiniz muzları tabanın tamamını kaplayacak şekilde kek kalıbına yerleştirin.
- Kek harcını hazırlamak için derin bir kaptaki kuru malzemeleri (un, tam buğday unu, kabartma tozu, karbonat, tarçın ve tuz) iyice karıştırın, kenara koyun.
- Derin bir kasede tereyağını ve toz şekerini krem kıvamına alıncaya kadar iyice karıştırın. Yumurtaları ve vanilya özünü ekleyin, iyice karıştırın. Yoğurt ve ezilmiş muzları ekleyin ve iyice karıştırın.
- Mikseri düşük ayarda çalıştırın ve karışıma unlu kuru karışımı ekleyin ve iyice karıştırmaya devam edin. Karışımı, tabanını daha önce dilimlenmiş muzlarla kapladığınız kek kalıbına dökün. 30 dakika 180 derecede fırınlayın. Daha sonra fırının ısısını 160 dereceye düşürerek 25-30 dakika daha pişirin. Kürdan testiyle pişip pişmediğini kontrol edin.
- Keki fırından çıkartın ve soğumasını bekleyin. Keki, kalıba yapışmaması için kenarlarını bıçak yardımıyla ayırın ve başaşağı tutarak düz bir tabağa çıkartın. Sonra tekrar çevirerek düzeltin.
- Karamel glazeyi hazırlamak için küçük bir tencerede tereyağı, esmer şeker, krema ve tuzu kaynatıncaya kadar sürekli karıştırarak orta ateşte ısıtın. 2-3 dakika kaynadıktan sonra ocağın altını kapatıp 1/2 dakika bekleyin. Glazenin üçte ikisini muzların üzerine yayın. Kalan kısmını tekrar ısıtarak kek dilimlerini süslemek için kullanabilirsiniz.

Patatesi evde kızartmak için 5 neden:

Yemeği dışarda yediğimizde en çok sipariş verdiğimiz yiyeceklerin başında patates kızartması geliyor. İster köfte yiyin, ister kebab, yanına mutlaka patates de isteriz. Ancak, dışarıda yediğimiz hazır kızartılmış patateslerin lezzetli olduğu kadar zararlı olduğu da herkesçe bilinen gerçek. Zararlı olduğunu biliyoruz, peki neden zararlı olduğunu hiç merak ettiniz mi? İşte cevaplar...

1

MISIR GLİKOZU: Hazır üretilen patatesler, şekillerinin düzgün olması ve renklerinin kararmaması için dilimlendikten sonra içindeki şekerden arındırılıyor. Şekeri alınan patates homojen açık sarı rengini alıyor. Ancak tadı ve lezzeti için şekerden vazgeçmeyen üreticiler, rengi açık sarı olsun diye önce şekerini çıkardığı patatese tekrar şeker ekliyor. Ancak bu sefer doğal olmayan bir şekilde, mısır şurubundan elde edilen glikozu kullanarak.

2

MONO SODYUM GLUTAMAT: Patatesi lezzetli kılan kimyasallardan birisi de tuz. Ancak bu bizim bildiğimiz, deniz ya da kaya tuzu değil. Doğrudan laboratuvarında elde edilen ve vücuda girdiğinde tokluk hissinin kaybolmasına yol açan Mono Sodyum Glutamat. Et, balık, patates, süt, peynir ve domatestede doğal olarak yer alan Mono Sodyum Glutamat (MSG) ancak milyonda bir oranında bulunuyor. Lezzetini arttırmak amacıyla eklendiğinde ise % 0.8 oranına kadar çıkabiliyor. MSG'nin ayrıca tat alma duyularını bozduğu, bağımlılığa yol açarak obeziteye sebep olduğu da belirtilenler arasında.

3

SODYUM ASİT PİROFOSFAT: Doğal şekeri çıkartılıp mısır glikozu eklenen patatesler, içerdikleri demirin diğer bileşenlerle tepkimeye girmesi sonucu renginin bozulmasıyla karşı karşıya kalabilir. Bunun önüne geçmek için, demirin tepkimeye girmesini engellemek gerekiyor. İşte bunu sağlamak üzere, yani patatesin içindeki demirin herhangi bir bileşenle tepkimeye girmesini önlemek amacıyla Sodyum Asit Pirofosfat ekleniyor. Bu sayede, patatesler asla kararmıyor, tabağınıza gelinceye kadar güzel ve açık renkli kalması sağlanıyor. Adından da anlaşılacağı gibi, kimyasalın içeriğinde fosfat da bulunuyor.

4

KULLANILAN YAĞLAR: Patateslerin kızartıldığı bitkisel yağlar, tek bir bitkinin değil, birden fazla bitkiden elde edilen yağların karıştırılmasıyla elde ediliyor. Bu yağların içerisinde kanola yağı, hidrojene soya ve ayçiçek yağı kullanılıyor. Yağ karışımına ayrıca lezzet katması amacıyla hidrolize buğday ve süt proteinleri de ekleniyor.

5

KORUYUCU MADDE: Patatesler, bir kez fabrikada bir kez de restoranda olmak üzere iki kez kızartılıyor. İkinci kızartma sırasında mısır yağı ve toksik koruyucu madde olarak tersiyer bütül hidrokinon ekleniyor. Bu madde, yağların oksitlenmesini engellediği için yiyeceklerin bozulmasını geciktiriyor, raf ömürlerini uzatıyor. Tersiyer bütül hidrokinonun aynı zamanda böcek ilaçlarında, makyaj malzemelerinde ve cilalarda da kullanıldığı belirtiliyor.

Her alanda eşitlik için,
İşyerinde şiddete ve tacize karşı,
KADINLAR SENDİKALARA!

YAŞASIN 8 MART!
YAŞASIN KADIN
DAYANIŞMASI!

petrol-iş